శ్రీశివాయనమః

వల్లీపరిణయము.

(స్కాందపురాణాంతర్గతము)

శ్రీమదాంధ్రలింగపురాణాద్యనేకగ్రంథకర్తయు
తెనాలితాలూకా హైస్కూలునం దాంధ్రోపాధ్యాయుడునగు
విద్వాన్, ములుగు చంద్రమౌళిశాస్త్రిచే వ్రాయబడి

యాబలూరు ఆదినారాయణశర్మగారి
ద్రవ్యసహాయమున

తెనాలి, లలిత ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి
నందికేశ్వరగ్రంథమండలివారిచే ప్రకటింపబడెను.

1932

(వెల 0-8-0)

శ్రీ శివాయనమః

శ్రీవల్లీపరిణయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

ఇష్టదేవతా ప్రార్థనాదికము.

ఉ॥ శ్రీయన నార్యనాఁ బ్రథితఁ • జెందిన కన్నియ పున్నియంపు ప
ట్టైయసమాన శక్తిని చ, రాచర లోకములేలు నాదినా
రాయణ శంకరాఖ్యల వి • రాజిలు బ్రహ్మము వేడ్క నాదినా
రాయణశర్మ కెల్లపురు • షార్థములన్ దయచేయుగావుతన్॥

సీ॥ ఏతల్లి శరజన్ము • మాతయా వెలుఁగింపఁ
బ్రథమాన నిజరూప • వైభవంబు
ఏయింతి పరమేశు • నిల్లాలగుటఁ దెల్పు
చారుశిరోధృత • చంద్రరేఖ

మేశాల దనుజారి ♦ తోఁబుట్టువుటఁ జెల్వు
నిబిడేంద్రనీల వ ♦ న్నిభశరీర
మేలేమ కరుణాల ♦ వాలయై పాలించు
రక్షితాశేష ని ♦ ర్జరచయంబు
అట్టి కాత్యాయనీదేవి ♦ యనుదినంబు
శ్రితజనావన చతురాఢ్యై ♦ శ్రీలఁ జెలఁగు
నాదినారాయణాఖ్యుకు ♦ నాదరమునఁ
గాంచుఁ గావుత సత్కృపా ♦ కలితయగుచు.

ఉ॥ న్యాయపథంబు వీడి యన ♦ యంబుఁ జరించెడి దుష్టసంతతిన్
బాయక సంహరించి బుధ ♦ వర్గముఁ బ్రోచుచు సత్వమూర్తియై
తోయజసంభవాండము న ♦ దృష్టమొనర్చెడి వెన్నుఁడాదినా
రాయణశర్మ కీవుత ని ♦ రంతర సౌఖ్యము లెల్లవేళలన్॥

ఉ॥ నాయకుఁగన్నతల్లి త్రిజ ♦ గంబులకున్ జనయిత్రి సర్వని
శ్రేయసదాయిపేటి సర ♦ సీరుహవాసిని విష్ణుసౌఖ్య సం
ధాయిని భక్తకామ్య ఫల ♦ దాయిని సాగరకన్య యాదినా
రాయణశర్మ యింట నన ♦ యంబు దొలంగక నిల్చుఁగావుతన్

చ॥ తన కులకాంతమోముహిమ ♦ ధాముని రీతిఁ దలంచి భీతిచేఁ
దన జనికిన్ నిదానమగు ♦ తామర మీలన మందునంచుఁదా
వనితను మోములందిడి కృపామతి లోకములేలు వేల్పు పె
ద్దనుభజియింతు నెప్పుడు న ♦ దంపడి మత్కృతికన్యఁ బ్రోవఁగన్

చ॥ కరములమోడ్చెదన్ గనక ♦ గర్భుని రాణికిఁ జంచరీక బం
ధురమృదువేణికిన్ వికచ ♦ తోయజపాణికి సర్వదేవతా
వరమకుటాగ్రరత్నఘృణి ♦ వార కరంబిత పాద పద్మ భా
సురయగు వాణికిన్ నిఖిల ♦ సూరిజన స్తవనీయ వాణికిన్॥

చ॥ అనఘ యశోవిశాలులగు ♦ నట్టి మహాకవు లెందఱో సనా
తనులు కృతుల్ బొనర్చి తమ ♦ ధర్మము నిల్పిరి వారినెల్లరన్

ప్రథమాశ్వాసము.

వినుతి యొనర్ప శక్యమగు • నే నను బోలిన యల్పబుద్ధిక
ట్లనుచు నుపేక్షసేయక యొ•యంజలిచేసి నమస్కరించెదన్ ॥

చ॥ కొకిబికి చిత్రపద్యములఁ • గొన్ని రచింపఁగ నేర్చి పండిత
ప్రకరముఁ బూరికిన్ గొనక • ప్రాజ్ఞులువోలె నటించుచున్ నిర
ర్గళబిరుదంబులన్ దమకుఁ • దారవహించి చరించుచుందురా
కుకవులు వారిఁ జోలి మన • కుఁ దగదంచును మిన్నకుండెదన్.

వ॥ అని ఇష్టదేవతా వందనంబును మహాకవి ప్రశంసయుఁ గుకవి
యనాదరణంబును గావించి యేదేనొక్క భవ్యప్రబంధంబు
నవ్యప్రకారంబున వ్రాయఁదలంచి యున్నెడ.

ఉ॥ ఏమొడఁబల్కఁ బోంకక్రొక • యింతయు నేనియొఱుంగనట్టివాఁ
డాయతబుద్ధిశాలి సుగు • ణాఢ్యుఁడు ధర్మపథానుగామి సు
శ్రీయత యాజలూరి కుల • శేఖరుఁడై యలరారు నాదినా
రాయణశర్మయొక్క సమ • యంబున నెంతయుఁ గౌరవంబునన్

మ॥ ననునందీశ్వర పుత్రమధ్యముని నా • నాసూరిలోకైకజీ
వనకృల్లింగపురాణకీర్తిత శివా • ప్రాణేశపాదాబ్జభ
క్తినిధిన్ భైరవమూర్తి సద్గురుకృపా • దివ్యత్కళాఢ్యున్ బవి
త్రుని విద్వద్బిరుదాంచితున్ బిలిచి • సంతోషంబు విందైతగన్

సీ॥ ఏవంశమునఁ బుట్టె • నిద్ధయశోబ్ధిస
ర్వజ్ఞ శేఖరుఁడు పా • పయమనీషి
యేకులంబున జని • యించె వియ్యనకవి
రసవత్ప్రబంధ ని • ర్మాణ కుశలి
యేగోత్రమున నుద • యించె సుబ్రహ్మణ్య
సూరీంద్రుఁ డధిగత • శ్రుతిచయుండు
ఏకాలంబునఁ గల్గె • మూకీకృతాఖిల
ప్రత్యర్థినందనా • రాధ్యగురుఁడు

అస్తీకులమున జన్మించి • యఖిలశాస్త్ర
ములు గడించిన భైరవ • మూర్తి గురున
కగ్రశిష్యుండవై సంస్కృ • తాంధ్రభాష
లందుఁ బ్రఖ్యాతిగాంచితి • వయ్య నీవు.

తే॥ మొదటినుండియు బ్రాహ్మకుల • మునజనించి
నట్టివారు మహాకవు • లగుటఁ జేసి
ముఱుగువారి యశోలత • ముజ్జగముల
నిండి యలరారుచుండు న • ఖండ మగుచు.

ఉ॥ వ్యాసకృతంబు సర్వభవ • బంధ విమోచనమాద్య సత్కథా
భాసుర మార్గ సన్నుతము • వర్ణ్యము లింగపురాణ రాజముఁ
వ్రాసితి వాంధ్రభాష కవి • రాజులలోన నొకండవై గుణా
వాసము నీకవిత్వము సె • బాసనిపించునుగాదె చూడఁగన్.

తే॥ కీర్తినిఘటించు నర్థవి • స్ఫూర్తిఁ జేయు
శుభముఁ గలిగించు వ్యవహార • సూక్తిఁ దెలుపు
బరహృదయముల రంజించుఁ • బడఁతివోలెఁ
గౌతుకమ్ముఁగూర్చు నెపుడు • సత్కావ్యమరయ.

తే॥ సప్తసంతానములలోన • శాశ్వతమయి
కీర్తిఁగలిగించునది యొక • కృతియెకాన
తావకవిచిత్రకల్పనా • ధామమగుచు
నలరు సత్కృతి రచియింపు • మయ్య మాకు

వ॥ అని యహాసంభావనలఁ దనిపిన నోఁ డనక వల్లీయని పురాణ రాజంబగు స్కాందంబునందలి శంకర సంహితాంతర్గతంబగు శివ రహస్య ఖండంబునఁ జెప్పంబడిన వల్లీపరిణయకథ చతుర్విధ పురుషార్థప్రదంబగుటఁ జేసి యమ్మహాచరితంబు నాంధ్రీకరించి కృతిభర్తకు స్థిరంబగు యశోరత్నంబును స్వీయభాషామోహ కమూల్యంబగు నలంకారంబును సమర్పించి ధన్యుండగా నెంచి యేతత్కృతిపతి వంశావతారం బెట్టిదనిన.

చ॥ అనఘతపః ప్రభావమున । నబ్జభవాదులనైన లెక్కసే
యని మొనకాండు సంయమికులాగ్రణి న్యాయపదంబు గోత్రజీ
వనకరుఁ డాశ్రితప్రకర । పాలన దక్షుఁడు గౌతముండునాఁ
దనరు తపస్వి యొప్పుసుకృ । తంబుల మన్కియనన్ బ్రసిద్ధుఁడై

క॥ ఆవాచంయమికులమునఁ
బావనుఁడు వసంత యోగి । నర్యుఁడు నావి
ద్యావాచస్పతి యుదయం
బై విశ్వవ్యాప్తకీర్తి । యై నుతిఁగాంచెన్.

క॥ అతఁడుతపోధనుఁడైయు
ప్రతిమాన సమస్త శాస్త్ర ♦ పారగుఁడైనం
తత గౌరీశాఖ్యావ్రత
రతుఁడై ద్విజముఖ్యుఁ డగుచు ♦ రాణించెధరన్.

తే॥ ఆశ్రమ చతుష్టయమున స । న్యాసమొకఁడె
ముఖ్యమని తురీయాశ్రమం । బును వహించి
యతఁడు లోకగురుండయి । యఖిలయోగ
ములకునికియైతనర్చె బు ♦ ధులు నుతింప

శా॥ ఆవంశంబునకెల్ల ముఖ్యుఁడయి వే ♦ దాంతార్థ సంవేదియై
శ్రీవాణీకరుణారసాత్త సుకలా ♦ శ్రేయోభిరాముండునై
గ్రావాధీశ కుమారికాధిపతిప ♦ దాబ్జీవ సేవాపరుం
డై వెల్గొందెను నాగభూషణుఁడు వి♦ఖ్యాతిన్ విడంబించుచున్.

సీ॥ గౌతమ గోత్రవి ♦ ఖ్యాతుఁడా నాగభూ
షణపండితునకుని ♦ స్తంద్రకీర్తి
ధనులగు నల్వురు ♦ తనయులు గల్గిరి
చంద్రశేఖర పూత ♦ సంజ్ఞికుండు
సూదినారాయణా ♦ ఖ్యాక బుధుండును
సంకల్ప యనుపేర ♦ నలరు ఘనుఁడు

వేంకటరామాఖ్య • విశ్రుతచరితుండు
నం దాదినారాయ • ణాభిధానుఁ
డధిగతశ్రుతుఁడగుచు శి • ష్యప్రశిష్య
సంచయముగల్గి సకలశా • స్త్రప్రవీణుఁ
డై విమలకీర్తినిధియయ్యె నతని పేరు
వినిన కలుషహారంబని • విజ్ఞులందురు.

క॥ పతిదేవత శేషమయును
నతిలోక గుణాఢ్యయగు మ • హాలక్ష్మమయున్
సతులుగ నాతఁడు నిరతము
పితృకులమలరించె వేద • వేత్తలు వొగడన్.

తే॥ పితృపితామహులట్టుల • విప్రవరుఁడు
వైశ్వదేవాది సత్క్రియల్ • వఱలఁజేసి
పితృకులమునకు దేవతా • ప్రతతికెల్ల
సంతసముఁ గూర్చె నిర్మల • స్వాంతుఁడగుచు.

సీ॥ అతఁడు మహాలక్ష్మ • మాంబికయందు ష
ద్దర్శనములువోలెఁ • దనరు సుతుల
నార్వురనాది శే • షాచలాఖ్యకు శ్రీ
రామపండితు సుబ్బ • రాయసుకవి
ననఘు లక్ష్మీకాంతుఁ • డను ధీరు రామచం
ద్రాఖ్యకు నిఖిలభ • వార్తిహరుని
రమ్యచరిత్రు నా • రాయణమూర్తియన్
బ్రథితుధర్మాచార • రతు సమస్త
శాస్త్రనిధినిఁ లక్ష్మి నర • సమయనంగ
వెలయు వారలఁగని నిజ • పితృఋణంబుఁ
దీర్చుకొనియె సాధ్వీలోక • తిలకమైన
తనయ లక్ష్మినరసమ ధ • ర్మనిధియగుచు.

తే॥ అమ్మిరాజుకులాబ్ధి శ•శాంకుఁడైన
వేంకటప్పాఖ్యునకుఁ దాను • వెలఁదియగుచు
నలరె పతిదేవతామణి•యై యజస్ర
భర్తృసేవా నిరతలందుఁ • బ్రథమయగుచు.

వ॥ అందు లక్ష్మీకాంత బుధునకు సీతారామయ యను నాతఁడుద
యించె. మఱియు,

క॥ వారలలోనఁ గనిష్ఠుఁడు
నారాయణమూర్తి భూమి • నాయకకృత స
ద్గౌరవ పాత్రుండు గుణా
ధారుండై వెలసె నన్న•దమ్ములలోనన్.

ఉ॥ న్యాయపథంబువీడక స•నాతన ధర్మములోయకార్తులన్
బాయక ద్రోహచింతనము • భావమునందిడ కెట్టివారికే
నేయపకారమున్ సలుప•కెంతయు యోగ్యచరిత్రుఁడౌచు నా
రాయణమూర్తి నిర్మల య•శోంబుధియై యలరారె ధారుణిన్.

క॥ అతఁడధ్యయన పరుండున్
శ్రుతిహిత ధర్మానుగామి • సుశ్లోకుం డం-
చితకీర్తిశాలియై య
ప్రతిహత తేజుఁడయి గోత్ర • వర్ధనుఁడయ్యెన్.

క॥ తనకుఁ జిలుమూరు సతతము
మనికిగ వసియించి విప్ర • మండనుఁడగుచున్
ఘనుఁడాతఁడు శ్రితలోకా
వనుఁడై ప్రథఁ గాంచి మించె • బాంధవతతిలోన్.

చ॥ హరికులసంభవుండగుచు • నప్పయనానుతిగాంచి సద్యశ
స్ఫురణవహించి మించుబుధ • పుంగవుకూతును కృష్ణవేణినాఁ
బరగు సతీలలామ చెయిఁ • బట్టి కరంబలరారె సౌఖ్యసా
గరమున నోలలాడుచు న • ఖండ మహావిభవుం డంతఁడొగిన్.

ఉ॥ ఇమ్మహి యాబలూరికుల ♦ మెల్లను ధన్యముగాఁగ ధర్మమా
ర్గమ్మున సంచరించుచు ని ♦ గర్వవతీమణియై సమస్తతీ
ర్థమ్ములఁ గ్రుంకు క్షేత్రములఁ ♦ దద్దయు మెట్టుచునుండుఁ గృష్ణవే
ణమ్మ సతీమతల్లియయి ♦ యార్యజనస్తుతి పాత్రమైతగన్.
తే॥ అమల కృష్ణాస్రవంతీ స ♦ మాగమమున
సంతసిలెడు రత్నాకరు ♦ చందమునను
కృష్ణవేణి మహాసాధ్వి ♦ కేలుబట్టి
ముదముఁగాంచె నారాయణ ♦ మూర్తి మదిని,

చ॥ తనశివభక్తి తత్పరతఁ ♦ దద్దయునెల్ల రెఱుంగు నట్లుగన్
మ్మనుకొని యాఘనుండు చిలు♦మూరుపురంబున నామలింగదే
వునకొక యాలయంబును క ♦ వుల్ వినుతింపఁగ నేర్పరించె నెం
డునతనితోడ సాటియగు ♦ ధూర్జటిభక్తులు లేరు లేరనన్.
తే॥ ఏకపత్నీ వ్రతుండయి ♦ యెసఁగు నాతఁ
డబ్జయోని ముఖచతుష్ట ♦ యంబుఁబోలె
నలరు పుత్రుల నల్వుర ♦ నాత్మజలను
ముగురఁగనె మూఁడుశక్తులఁ ♦ బోలువారి.

వ॥ వారును గ్రమంబుగ వేంకటసుబ్బారావు ఆదినారాయణశర్మ వేంకటరామయ్య యప్పారావన నలదిరి. మాణిక్యము సౌభాగ్యమ పార్వతమ్మ నాఁ గూతులొప్పిరందప్పారావును సౌభాగ్యమయును బాల్యంబునన యైహిక సంబంధంబువీడి పరలోకంబున కేగిరి, తక్కిన వారిలో మాణిక్యము గాదిరాజు లక్ష్మీనారాయణ గారికిని పార్వతమ్మ యోగిరాల నారాయణమూర్తి గారికిని బత్నులైరి. తక్కిన మువ్వురు పుత్రులలో

ఉ॥ వేంకటసుబ్బారావు శ్రిత ♦ విద్వద భీష్టకరుండు నీతి వి
ద్యాధికుఁడు దైవభక్తిపరుఁ ♦ డంచితకీర్తి గుణప్రపూర్ణుఁడున్
బొంకు నెఱుంగఁడింతయును ♦ పూతచరిత్రుఁడు ధీవిశాలుఁడా
తంక వివర్జితుండగుచు ♦ ధారుణిఁ జెన్నలరారు నెంతయున్.

తే॥ అతఁడు రాజమ్మ యనియెడు సతివరించి
యధిక సౌఖ్యాబ్ధి వీచిక లందుఁ దేలి
యతిథివర్గంబు సంతృప్తి నందునటుల
సంచరించుచు నుండు య శంబుఁ గోరి.

తే॥ మధ్యమ ద్రవ్యమునఁ గోర్కె మందముగను
నుత్తమ ద్రవ్య మార్జించి యుచితరీతి
సాటివారలలోఁ గడు మేటి యగుచు
సుబ్బరావు చరించును శ్లోకుఁ డగుచు.

వ॥ మఱియు నాతండు

క॥ పితృదేవత లెల్లరు స
ద్గతిఁ గాంచెదు నట్లుతండు కనియెనుసత్సం
తతి రాజమయందున నొక
సుత నిరుపుర సుతుల వంశ శోభనకరులన్.

వ॥ వారును గ్రమంబున బాలాత్రిపురసుందరియు నారాయణమూర్తియు సీతారామమూర్తియు నాఁబడిరి అందు త్రిపురసుందరిని గుండిమెడ సీతారామయ్య యను నాతని కిడి కన్యాదానంబుఁ గావించె నింక వేంకటరామయ్య.

క॥ ఆతఁడు గూర్మి దలిర్పన్
సీతారామమ్మ యనెడు చెలిఁ బరిణయమై
ఖ్యాతి వహించెను గులమునఁ
బ్రీతిన్ గూర్చును చిన్నపెద్దల కెల్లన్.

క॥ పరసతుల మాతృభావముఁ
బరగించును గురువులందు భక్తిప్రాసంగన్
నిరతము వేంకటరామయ
స్థిరచిత్తుం డై చెలంగు సిరుల కునికి యై.

క॥ మాతృపదార్చారతుఁ డై
భ్రాతల యనుమతిఁ జరించు బండితు లనినన్

చేతమునఁ భక్తిఁ జూపున్

బూతచరిత్రుం డగుచుఁ ∙ బుధజన హితుఁడై.

వ॥ అతనికి రాజరాజేశ్వరియు మాహేశ్వరియు నానిరువురు కూతులు జని యించిరి. మఱియు

సీ॥ మగని పౌరుషమును ∙ సగము జేయఁ దలంప
దార్ఢ్యనా సమ్మతి ∙ నందుఁ గాని
చపలమై యందందు ∙ సంచరించి మెఱుంగ
డిందిరనా సుతిఁ ∙ జెందుగాని
పలువురి నోళ్ళలోఁ ∙ బడి కృశింపదు సుంత
పలుకు వెలఁది నాఁగ ∙ నలరుఁ గాని
బహుమార్గణములఁ ద్రొక్కు ∙ భ్రాంతిఁ జెందదు సుర
గంగనాఁ బూతమై ∙ క్రాలుఁ గాని
స్వాంతమున భర్తృసేవయే ∙ సలుపుఁ గాని
కలనయిదఁ బతి కెదురయి ∙ పలికి యెఱుఁగ
దంగనాలోక సమ్మాన్య ∙ యైన గాది
రాజు మాణిక్యమాంబ ని ∙ రంతరంబు.

వ॥ ఆసాధ్వి గాదిరాజు లక్ష్మీనారాయణగారికిల్లాలై పురుషోత్తమశర్మ సీతారామయ్య హేమసుందరరావు పూర్ణచంద్రరావు నాఁబడు పుత్రులను సీతారామమ్మ యను కూతురును గని మున్నంగి సీతారామయ్య యనువాతనికిఁ గూతు నొసఁగె. మఱియు ఓగిరాల నారాయణమూర్తిగారి భార్య పార్వతమ్మ.

క॥ తనధర్మవు విడనాడక
యనఘులను తృణంబు సేయ ∙ కాశ్రితులందున్.
గనికరము బూని క్రమ్మరు
ననయము బాపార్వతమ్మ ∙ యకుటిలబుద్ధిన్.

వ॥ ఆమెకు శ్రీ వేంకటనరసింహారావును రామచంద్రరావునను నిరువురు సుతు లుదయించిరి.

తే॥ అతఁడు రాజమ్మ యనియెడు సతివరించి
యధిక సౌఖ్యాబ్ధి వీచిక లందుఁ దేలి
యతిథివర్గంబు సంతృప్తి నందునటుల
సంచరించుచు నుండు య • శంబుఁ గోరి.

తే॥ మధ్యమ ద్రవ్యమునఁ గోర్కె • మందముగను
నుత్తమ ద్రవ్య మార్జించి • యుచితరీతి
సాటివారలలోఁ • గడు మేటి యగుచు
సుబ్బరావు చరించును • శ్లోకుఁ డగుచు.

వ॥ మఱియు నాతండు

క॥ పితృదేవత లెల్లరు స
ద్గతిఁ గాంచెను నట్లతండు • కనియెను సత్సం
తతి రాజమయందున నొక
సుత నిరువుర సుతుల వంశ • శోభనకరులన్.

వ॥ వారను గ్రమంబున బాలాత్రిపురసుందరియు నారాయణమూర్తియు సీతారామమూర్తియు నాఁబడిరి అందు త్రిపురసుందరిని గుండిమెడ సీతారామయ్య యను నాతని కిడి కన్యాదానంబుఁ గావించె నింక వేంకటరామయ్య.

క॥ ఆతఁడు గూర్మి దలిర్పన్
సీతారామమ్మ యనెడు • చెలిఁ బరిణయమై
ఖ్యాతి వహించెను గులమునఁ
బ్రీతిన్ గూర్చుచును • చిన్నపెద్దల కెల్లన్

క॥ పరసతుల మాతృభావముఁ
బరగించును గురువులందు • భక్తిప్రసంగన్
నిరతము వేంకటరామయ
స్థిరచిత్తుండై చెలంగు • సిరుల కునికియై.

క॥ మాతృపదార్చారతుఁడై
భ్రాతల యనుమతిఁ • జరించు • బండితు లనినన్

చేతమునఁ భక్తిఁ జూపుఁగ
బూతచరిత్రుం డగుచును • బుధజన హితుఁడై.

వ॥ అతనికి రాజరాజేశ్వరియు కామేశ్వరియు నా నిరువురు కూతులుద
యించిరి. మఱియును

సీ॥ మగని పౌరుషమును • సగము జేయఁ దలంప
దార్క్యవా సమ్మతి • నందుఁ గాని
చపలమై యందందు • సంచరించి మెఱుంగ
దిందిరవా నుతిఁ • జెందుగాని
పలువురి నోళ్ళలోఁ • బడి కృశింపదు సుంత
పలుకు వెలఁది నాఁగ • నలరుఁ గాని
బహు మార్గణములఁ ద్రొక్కి • భ్రాంతిఁ జెందదు సుర
గంగనాఁ బూతమై • క్రాలుఁ గాని
స్వాంతమున భర్తృసేవయె • సలుపుఁ గాని
కల నయినఁ బతి కెదురయి • పలికి యెఱుఁగ
దంగనాలోక సమ్మాన్య • యైన గాది
రాజు మాణిక్యమాంబ ని • రంతరంబు.

వ॥ ఆసాధ్వి గాదిరాజు లక్ష్మీనారాయణగారికిల్లాలై పురుషోత్తమశర్మ సీతారామయ్య హేమసుందరరావు పూర్ణచంద్రరావు నాఁబడు పుత్రులను సీతారామమ్మ యను కూతురును గని మున్నంగి సీతారామయ్య యనువానికిఁ గూతు నొసఁగె మఱియు ఓగిరాలనారాయణమూర్తిగారిభార్య పార్వతమ్మ.

క॥ తనధర్మము విడనాడక
యనఘులను తృణంబు సేయ • కాశ్రితులందుఁ
గనికరము బూని క్రమ్మరు
ననయుం బాపార్వతమ్మ • యకుటిలబుద్ధిన్.

వ॥ ఆమెకు శ్రీ వేంకటనరసింహారావును రామచంద్రరావునన నిరువురు సుతు లుదయించిరి.

తే॥ సంతతము భ్రాతృసేవా ని • శాంతుఁ డగుచు
వలరు వేంకటరామయ • యనుదినంబు
సాధుసంగంబె తనకు య • శంబుఁ గూర్ప
వినయ ధౌరేయుఁడై యాంగ్ల • విద్య నేర్చె.

సీ॥ తనపవిత్రవర్తనము ఛాం • దసలోకమునకె కా
కెల్లవారికి ముదం • బే యొనర్పఁ
దన నిర్మలాఖ్య వి • ద్వత్సంతతికె కాక
నాస్తికులకును మం • త్రమయి వెలయఁ
దన యీవి యర్థి సం • తానంబునకె కాక
ధనవంతులకును ము • దంబుఁ గూర్పఁ
దన పల్కు పల్కుల • ననుజీవులే కాక
యధికారులును శిర • సావహింప
నాడితప్పని నిత్య స • త్యవ్రతుండు
పరుల కుపకారమే సల్పు • పండితుండు
ఆదినారాయణాఖ్యుఁ • డనఘచరితుఁ
డెనఁగు గౌతమ గోత్రమ • హీనముగను.

క॥ శ్రీవిద్యోపాసకుఁడై
దేవీనవరాత్రవిపుల • దీక్షాన్వితుఁడై
పావకసమ తేజుండై
శ్రీ వెలయ నతండు వినుతిఁ • జెందెఁ గులమునన్.

క॥ తనవారు వీరు పెరవా
రను భేదము లేక యెల్ల • యందును సముఁడై
యనయము నిష్కల్మష బు
ద్ధిని దిమ్మరు నతఁడు భూమి • దేవప్రియుఁడై.

సీ॥ సుంతేని పెరవారి • సొమ్ము గోరఁ దలంపఁ
డేరీతిగ గడించె • నింత ధనముఁ

గలనైనఁ దన పొగ ♦ డ్తల విని సైపలేఁ
డేమూడ్కిఁ వ్రాయించె । నిట్టి కృతులఁ
బల్లెత్తి యన్యులఁ ♦ బలుకనేరనివాఁడు
ప్రతివాదితతి నెల్ల ♦ భంగపరచె
క్షణమైన విశ్రాంతిఁ ♦ గనియెఱుంగనియాతఁ
డెవ్విధిఁ గాంచెన । హీన సుఖము
సంతతాతిథిలోకపూ ♦ జాపరుండు
యాబలూరికులాబ్ధిశ ♦ శాంకుఁడైన
యాదినారాయణాఖ్యకుఁ ♦ డనుచు బుధులు
వినుతిసేయఁగ నలరెన ♦ విప్రవరుఁడు.

తే॥ తనకు గుండిమెడకులీనుఁ ♦ డనఘుఁడైన
రామకోటయపుత్రి శా ♦ రదశశాంక
వదనయగు శారదాంబనా ♦ వనరుహాక్షి
యతివగా నాదినారాయ ♦ ణాఖ్యుఁ డలరు.

తే॥ సకల సుగుణాలవాలయా ♦ శారదాంబఁ
గలిసి వివిధ సుఖంబులఁ ♦ గాంచె నతఁడు
అమృతవల్లీకరగ్రహ ♦ ణము నొనర్చి
సంతసించెడి శరజన్ము ♦ చందమునను.

క॥ ఆజంపతీరచిత స
త్పూజాఫలమో యనంగఁ ♦ బుత్రీరూప
భ్రాజదమలేందుకళయన
గా జననంబయ్యె ముక్తి ♦ కాంతతనయమై.

క॥ గౌరీపదపద్మసమ
ర్చారతయగు శారదాంబ ♦ స్వర్గపురంధ్రీ
వారమునకుఁ బతిసేవా
చారముఁ దెలుపననరిగె ♦ స్వర్లోకంబున్.

క॥ అనుకూలసతిఁ బెడఁబా
సిన చింతయుఁ బిత్ర్యృణంబు ♦ సెల్లుటయెట్లో
యనువంతయుఁ హేతువులుగ
ననఘుఁ డతఁడు కొంతకాల ♦ మరిగినపిదపన్.

వ॥ మున్నంగి చినసుబ్బరాజునా నొప్పు సంపన్నగృహస్థు కూతు
వజ్రమయను సతిఁ బరిణయంబయ్యె.

క॥ తన కేకారణమున నై
నను విసుగు జనించెనేని ♦ నళినదళాక్షీ
జనమణియగు వజ్రమమె
ల్లన లాలనఁజేసి యది తొ ♦ లంగించు వెసన్

చ॥ గురువులయందు భక్తియును ♦ గోవిదులందును గౌరవంబు నా
దరము శ్రితప్రకాండమున ♦ దాసులపైఁ గరుణార్ద్రదృష్టియున్
బరపుచు వజ్రమాంబపతి ♦ భక్తికిఁ బెట్టని కోటయై నిరం
తరము చెలంగు బంధుజన ♦ తాకృత గౌరవపాత్రమైయిలన్.

తే॥ ఎంత సిరిగల్గినను మది ♦ సుంతయేని
గర్వపడ కడఁగి మడఁగి ♦ కలిసి మెలసి
బంధువులలోనఁ దగునను ♦ ప్రథితఁగాంచె
వజ్రమ కపటపర్వత ♦ వజ్రమగుచు.

సీ॥ పతిమాట కింతయు ♦ బదులాడియెఱుఁగదు
తలవాంచి సమ్మతిఁ ♦ దెలుపుఁగాని
యాకొన్నవారిపై ♦ నాగ్రహించియెఱుంగ
దకోఁదన్నమిడి వారి ♦ ననుచుఁగాని
తప్పుచేసినఁగాని ♦ దండించియెఱుఁగదు
మంచిత్రోవన వారి ♦ నుంచుఁగాని
పొరుగిండ్లఁబెత్తనం ♦ బు లొనర్చియెఱుఁగదు
తన యోగ్యకృత్యముల్ ♦ దాల్చుఁగాని

గురుజనంబునకుఁ గిన్కఁ • గూర్చియెటుఁగ
దాశ్రయించి వారల కృప • నందుఁగాని
చారుశీలసంతత సదా • చారలోల
వరగుణకదంబ యా • వ్రజమాంబ.

క॥ పతి శుశ్రూషారతయై
యతిథుల నాదరముసేయు • నంచితభక్తిన్
క్షితిధరకన్యాపూజా
వ్రతముం బొనరించు బంధు • వర్గము వొగడన్.

ఉ॥ శ్రీయన వైభవాఢ్యయయి • చెన్నలరారెడు వ్రజమాంబయం
దాయతకీర్తిశాలి సుగు • ణాన్వితుఁడై ప్రథగన్నయాదినా
రాయణశర్మ గాంచెఁ దన • యా ద్వితయంబును శారదాంబనా
హేయ పదార్థహీనఁ బర • మేశ్వరినాఁబడువారివేడ్కతోన్.

తే॥ గుండిమెడ వేంకటేశ్వరా • ఖ్యునకు ముక్తి
కాంత నిడి పెండ్లిచేసె నా • ఘనుఁడు మఱియు
వరలు మున్నంగి వేంకటే • శ్వరున కిడియె
శారదాంబను విధ్యుక్త • సరణివెలయ.

తే॥ జనని పరమదైవ • మను ప్రత్యయంబున
నధికభక్తితోడ • నహరహంబు
మాతృసేవఁ జేయు • మన్నించు నాదినా
రాయణాఖ్యుఁడాశ్రి • తాళి నెపుడు.

తే॥ పావనక్షేత్రరాజము • వారణాసి
మున్నుగాఁగలవాని నె • న్నెన్నొ కనియెఁ
బితృపితామహాదులకు స • ద్గతులు గలుగ
గయను బిండదాన మొనర్చెఁ • గరముభక్తి.

క॥ గంగాది నిఖిలతీర్థము
లం గ్రుంకె నతండు నిర్మ • లస్వాంతుఁడు వే

ద్భుం గోదానములను స
ల్పెం గాశీపురమునందు ♦ విజ్ఞులు మెచ్చన్.

క॥ ప్రతి శుక్రవారముల నం
చితభక్తిన్ దేవిపూజ ♦ సేయుచు నిల్లా
లతిభక్తిం గొలువ నాతం
డతిథియె దైవంబటంచు ♦ నాత్మం దలంచున్.

షష్ఠ్యంతములు.

క॥ ఏవంవిధసుగుణఖనికి
భావభవారాతి పాద ♦ పంకేరుహాసే
వావిర్భవదఖిలైశ్వ
ర్యావళికిన్ వినుతవజ్ర♦ మాంబా పతికిన్.

క॥ నారాయణమూర్తికృత
స్ఫారతపః పుత్రరూప ♦ పరిపాలునకున్
సూరిజనగేయునకు గం
భీరస్వాంతునకు నయవి ♦ వేకాంబుధికిన్.

క॥ నిరతశివారాధన త
త్పరునకు మలయనగ తుహిన ♦ ధాత్రీధరమ
ధ్యరసాపరివృతకీర్తీ
శ్వరునకు గౌతమసగోత్ర ♦ సంభూతునకున్.

క॥ విద్వత్కవీంద్ర మిత్రున
కద్వైతమతానుయాయి ♦ కతిథిసమర్చా
సద్వర్తనునకు శ్రీవి
ద్యాద్విగుణిత వైభవునకు ♦ ననఘాత్మునకున్.

క॥ శ్రుతిహితధర్మాచరణ
వ్రతునకు స్మార్తక్రియాని ♦ రతునకుం బిత్రుస
ద్గతికారకునకు మామక
కృతిపతికి జగత్పరీత ♦ కీర్తిశునకున్.

వ॥ అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నా యొనర్పంబూనిన వల్లీపరిణ

యంబను ప్రబంధంబునకుఁ గథాప్రారంభ మెట్టిదనిన.

ఉ॥ శాంతము మౌనిపుంగవని ♦ శాంతము పావనయజ్ఞవాటికా
కాంతము బ్రహ్మచారికుల ♦ కల్పితరాజదనేకవల్లికా
క్రాంతము శీతవాతచయ ♦ కంపితపుష్పపరాగసంచయా
క్రాంతము నైమిశాఖ్యవన ♦ రాజము లోచన కాంతమౌనిలన్.

సీ॥ అలసిన లేడికి ♦ ల్లలకు దర్భాంకురం
బుల నొసంగెడి మౌని ♦ పుత్రికలును,
ఆకొనివచ్చిన ♦ యావేశికులకు నా
తిథ్యమొసఁగు పతి ♦ దేవతలును,
శ్రౌతవిద్యార్థులఁ ♦ గూర్చి తొల్లింటి పాఠ
ముల సంతజెప్పెడి ♦ మునికులంబు
అలరుఁ దీవెలకుఁ బా ♦ దులు నేసి మెల్లన
నీరు వోసెడి శిష్య ♦ నికరములును,
నిత్యనైమిత్తిక క్రియా ♦ నిరతదీక్షి
తారచితబహుయజన సం ♦ భారములును
గలిగి సకల సుకృతముల ♦ నెలవునగుచు
నలరు సంతతమా నైమి ♦ శాఖ్యవనము.

సీ॥ ఒకచోఁ బిపాసుసిం ♦ హకదంబములకుఁ గ
రముల నీరిడెడి వా ♦ రణచయంబు
ఒకవంకఁ ద్రోకలె ♦ త్తికొని వాహ్యాళిగఁ
బసుల వెంబడి బోవు ♦ వ్యాఘ్రములును
ఒకమూల మార్జాల ♦ నికరంబు మూతి మీఁ
సలఁబట్టి లాగు చుం ♦ చులకొలంబు
ఒకపజ్జ ముంగిస ♦ లకుఁ బ్రియాహారముల్
పంచియిచ్చెడి త్రాచు ♦ పాముగమియు
నొకయెడను శుకపోతంబు ♦ లకు రసాల
ఫలములందిచ్చు శ్యేనాంగ ♦ నలును గలిగి

మునిజనతపోహార్దేశమై ♦ యనఘమగుచు
నమ్మహాటవిపావనం ♦ బై రహించు.

అనఘులు మానసులందహార ♦ హం బొనరించెడి నగ్నిహోత్రధూ
మనికర మాకసంబును గ్ర ♦ మంబునఁగప్పి శశాంకసూర్యులన్
గనఁబడకుండఁ జేయఁగన ♦ కాలమె మేఘములెట్లుగ్రాలెనం
చనుకొనుచుందు రవ్వనము ♦ నందలి ముగ్ధమునీంద్ర కామినుల్.

తే॥ సుకృతముల కాస్పదంబయి ♦ చూడఁగఁదగు
నవ్వనంబున మునులెల్ల ♦ స్వార్జితమగు
తపము నాఱవభాగంబు ♦ ధరణిపులకుఁ
బంచియిత్తురు తమ్ముఁగా ♦ పాడుదురని.

మఱియు నమ్మునిచంద్రులు.

క॥ పరిపక్వరసాలఫల
స్ఫురణఁదనివిఁగూర్పనట్టి ♦ పురవైరిమనో
హరచరితము లెన్నినియుఁ
గరము వినియువినెడుకోర్కె ♦ గడలుకొనంగన్.

తే॥ అఖిల శాస్త్రపురాణేతి ♦ హాసములకు
నిలుచుతావు, శ్రుతీరిత ♦ నిఖిలధర్మ
చయము వ్యాసప్రదేశంబు ♦ సరసవచన
నిపుణురామహర్షణని ధ్యా ♦ నించుటయును,

చదివినవాఁడు వింతలకు ♦ సర్వముమెల్లనఁ బూసఁగ్రుచ్చిన
ట్లదనదగాకచెప్పఁగల ♦ యట్టిసమర్థుఁడు వ్యాససత్కృపా
స్పదము పురాణసంచయము ♦ పట్టుశమాదిగుణాన్వితుండు వీ
తదురితుఁడిద్ధతేజుఁడు కృ ♦ తజ్ఞుఁడు సూతుఁడువచ్చె వచ్చినన్.

క॥ కనుఁగొని తద్దర్శన సం
జనితవినయసంభ్రమములె ♦ సంగఁగనహా

సనమిడికుశలప్రశ్నం
బొనరించిన మెచ్చి సూతుఁ ♦ డుద్యన్ముఖుఁడై.

ఉ॥ వారలఁ గాంచి పల్కె ముని ♦ వర్యులు మీకు శుభంబె
చేరువ నాశ్రమంబులకుఁ ♦ జెందునె సౌఖ్యము లిప్పుడ
దారులు వచ్చి స్వీయమగు ǀ ధర్మవ్రతకర్మక సంచరింత
క్రూరులు రక్కసుల్ యజన ♦ కోటికి విఘ్నము నర్పు

ఉ॥ శాంతులు మీరు మీ యెడల ♦ శర్వునకుం గృపగల్గు
శ్రాంతము నేకొలంతయును ♦ తాదయినన్ హితలోక
స్వాంతము మిమ్ముఁ గూర్చిన వి ǀ చారమొసల్పుచునుండ
మిమ్మింతగఁ బ్రశ్నసేయుదు సహింపుఁడు సావధియించు

తే॥ వ్యాసమునివర్యుఁ డఖిలవే ♦ దార్థవేత్త
విశ్వనాథుని దర్శింప ǀ వెడలెఁ గాశి
కమ్మహాత్ముని వెనువెంట ♦ నరుగుకతన
నింతతడవయ్యె మీకడ ǀ కేగుదెంచ.

ఉ॥ అంగజవైరి సత్కథల ǀ కాలయమైయలరారు దానిమ
త్తింగయి సేయ నేరిచిన ǀ దిట్టనఘాఘవినాశకంబు (
లింగపురాణముం విసుగు ǀ లేకయె వింటిరి మీరు ద
యం గృతకృత్యమయ్యెను గ ǀ దా వటరాజము మీ

తే॥ వీను వచియించు సత్కథ ǀ లెల్లవినుటఁ
జేసి పూతమై సుకృతంబుఁ ♦ జెందుకతన
నేమొ శివశివాయనుచును ǀ మృదులరీతిఁ
బలుకుచున్నది కనుఁడదె ǀ చిలుక యచట.

క॥ పావన మీ యాశ్రమము శు
భావాసము త్రిణయనుని క ♦ థావళియరయన్
శ్రావకులు మీరు ప్రాజ్ఞుల
రివిధి వేరొకటఁ గలుగు ǀ నే నాకెపుడున్.

ఉ॥ కాంచితి మానులన్ గనక ǀ గర్భసమానుల ముక్తి కె
సంచిత పూర్వపుణ్యఫల ǀ సంచయరూపుల యోగివ

బ్రాంచదనూనతేజులను • భావము మీయెడ నిల్పి [illegible]లో
కించుకయేని నిల్పుదు సు • డీ తలపంగఁ బరస్థలంబులన్.

ఉ॥ క్షేత్రములందుఁగాశియె వి • శిష్టగుణంబగునట్టి కాశికా
క్షేత్రముమెట్టియున్ మనసు • చింతనె చెందు మనుక్తసత్కథా
పాత్రములైన మిమ్ముఁ బెడ • బాయుటఁ జేసి యకారణంబ యీ
మైత్రి చెలంగె మీయెడ న • మానసతర్క్యములీశకృత్యముల్.

తే॥ అనుపదరహసితాస్యులై • యాశ్రమీయు
లొక్కరముఖాంబుజంబు మ • ఱొకరు గనుచు
మనసులో నేదియో యను • కొనుచు నతనిఁ
గాంచి వచియించి రిట్టులఁ • గౌతుకమున.

ఉ॥ నిక్కమవే వచించితివి • నీయెడ మాకును నీకు మాయెడన్
జిక్కిన కూర్మియే యిటులఁ • జెప్పఁగఁ జేసెను నయ్య సంతతం
బొక్కెడ నిల్వఁబోలునె ప • రోపకృతిం బొనరించువారికిన్
మక్కువ యెల్లయ దను స • మానమెయాఁగద త్వాదృశాళికిన్.

తే॥ అమృతకణము లట్లు • యాప్యాయనకరంబు
లైన తావకోక్తు • లహరహంబు
కారణాంతరమునఁ • గలుగు మనస్తాప
మును హరించి మోద • మును ఘటించు.

చ॥ ఘనుఁడు పరాశరాత్మజుఁ డ • ఖండ తపోనిధి లోకరక్షకై
యనఘములౌ పురాణనిచ • యంబులనెల్లను సంగ్రహించి చె
ప్పినయవి తేటతెల్లముగఁ • బ్రీతిమెయిన్ వినిపించినావు నీ
కెనయగు నా ప్తపర్యుఁడొకఁ • డెందు లభించును మానిపుంగవా.

చ॥ కలుషవినాశకంబయిన • స్కాందపురాణముఁ బ్రీతిఁ జెప్పుచో
సలలితబుద్ధి నొక్కెడఁ బ్ర • సంగవశంబునఁ గార్తికేయుఁ డు
జ్జ్వలతను రూపకాంతిగుణ • సంపదమించి వెలుంగువల్లియన్
జెలిని బరిగ్రహించెనని • చెప్పితి వా కథ యెట్లో చెప్పుమా ?

క॥ అవతంసంబులు శ్రుతులకుఁ
గవిలోకమనోహరములు • కామ్యప్రదముల్

భవబంధవిమోచనములు
శివగుణగణభావనములు • శ్రేయస్కరముల్.

క॥ నాయకుఁడు దేవసేనా
నాయకుఁడట వ్యాధకాంత • నాయికయటస్వ
శ్రేయసముఁ గూర్చుఁ జరితం
బేయడ లభియింపనేర్చు • నేమనకిటులన్.

వ॥ నిరంతర పరమేశ్వర ధ్యానాసక్తచిత్తులగు భవాదృశులకు సంసారార్ణవమగ్న మాదృశ పామరకోటి నుద్ధరించుట స్వభావజంబగుటయు, బ్రహ్మజ్ఞలోకసందర్శనావసరంబునన కాక వేఱొండుతఱి జిజ్ఞాసుజనేప్సితసిద్ధి గలుగకుంటయుఁ గారణంబులుగఁ బూర్వోత్తప్రశ్నావకాశంబు గలిగె ననవుఁడు సూతుండు నిమీలితలోచనుండై యించుకసేపు హృదయంబు జలింపనీయక.

క॥ కలుషహారంబులు శ్రేయో
నిలయంబులు ముక్తికామి • నీమందిర ని
ర్మల సోపానంబులు గురు
లలిత పదంబుల మదిఁ గద • లంతుర్ భక్తిన్.

తే॥ ఎవని సంకల్పమాత్రాన • నీజగంబు
లెల్ల జనియించు నేవ్వాఁడ • హీనశక్తి
వృద్ధిఁగూర్చు లయంబుఁగా • వించునతని
కంభికానాధునకు వంద • నం బొనర్తు.

తే॥ తనశ్రితావన నిరతి యెం • తయు వెలుంగు
శూరపద్మాదిదానవ • శూరవితతిఁ
దనకు వాహనములఁ జేసి • కొనినవాఁడు
దేవసేనాధిపతిని మ • దిఁ దలంతు.

క॥ సౌందర్యామృతవల్లుల
నిందున్నిభాననలఁ దనకు • నిల్లాండ్రుగఁ జే
ర్మిందగఁ బరిగ్రహించిన
స్కందుఁడు సంతతము దిక్కు • గావుత మాకున్.

వ॥ అని తత్తద్దేవతాధ్యానంబుఁగావించి మహామునులఁ గాంచి మెల్లన నిట్లనియె.

చ॥ వరసుమనోభిరామమయి ♦ స్వర్గమునాఁజెలువొంది సద్గణ
స్ఫురణఁ జెలంగుటన్ రజత ♦ భూధరముంబలెఁ బేరుసెంది శ్రీ
గురుచరణాంకితంబయి వి ♦ కుంఠమనన్ బ్రథగాంచి మించియు
ర్వరఁ బరిపూర్ణసంజ్ఞిక పు ♦ రంబు కరం బలరారు స్తుత్యమై.

తే॥ ఆపురం బిందిరాదేవి ♦ కాపురంబు
కాపురముగాదు ముక్తి స ♦ తీపురంబు
భూపురంధ్రికి రత్నాల ♦ నూపురంబు
శాపురే దానికెనయగు ♦ నేపురంబు.

సీ॥ తమ ధర్మమునువీడ ♦ క మతాంతరులదూర
కన్నిటను సమర్థు ♦ లైన ద్విజులు
చంపఁదగినయట్టి ♦ శత్రువునైనను
శరణువేడిన బ్రోచు ♦ క్షత్రియులును
హెచ్చులాభముఁగోర ♦ కెట్టివారలకైన
సరితూచి యొసఁగు వై ♦ శ్యకులజులును
తఱిఁగాంచి పనుల నా ♦ దరమున నుపయోగ
పరచినుంచెడి వ్యవ ♦ సాయికులును
ప్రాడ్వివాకులుగాక య ♦ ప్రాజ్ఞజనులఁ
గూడితిరుగక గుణములఁ ♦ గొఱఁతసేయ
కడగి మడిగి ప్రవర్తించు ♦ నట్టి వటువు
లప్పురంబున వసియింతు ♦ రనుదినంబు.

క॥ ధనలోభంబును జెందక
కనికరమున శిష్యవితతిఁ ♦ గన్నసుతులఁబో
లెను గాంచి విద్యఁగఱపెడు
ననఘు లుపాధ్యాయు లుందు ♦ రన్నగరమునన్.

చ॥ అలసులు లేరు దబ్బరల ♦ నాడెడువారు వసింపరందుఁ జం
చలమతిఁ గాలయాపనము ♦ సల్పెడువారలు కానరారు నె

చ్చెలులంబు ద్రోహచింతనము • సేయఁదలంపరు గేస్తురై
రలు కయనంగినెట్టిమెయి • కష్టకనంబడ దప్పురంబున

తే॥ వీడు చుట్టలు పెరవారు • వారటంచుఁ
దలఁపకింతయుఁ బక్షపా • తంబు విడిచి
యెల్లయందును నొకరీతి • నే చరించు
పూతచరితు లప్పుర రాజ • మున వసింత్రు.

క॥ తమవారి కెట్టియుపకా
రము గల్గినఁగాని సైచి • రాజసభల స
త్యము నె ప్రియంబునఁ జెప్పుదు
రమలినచరితులగు సాత్వి • లన్నగరమునన్.

చ॥ కలహము రూపుమాపుటయె • కార్యముగాఁ దలపోసి ధఁ
బలికి శ్రమంబు నాకప్రతి•వాదికి వాదికి నేకమత్యమున్
గలుగఁగఁ జేసి వారొసఁగు • కానయినన్ బడివేలటంచు
దలఁతురు న్యాయవాదులు ము•దంబున నప్పురమందు నిచ

తే॥ ఆత్మజుండైన శాస్త్రపుఁ • డైనఁగాని
ధర్మమార్గంబుఁదప్పిన • తడవు సేయ
కొక్కరీతిని శిక్షింతు • రుచితగతిని
రాజు లప్పురిఁగీర్తి వి • భ్రాజులగుచు.

చ॥ కలనయినన్ స్వధర్మమును గాదని యన్యపథంబుఁ ద్రొక్క
రలఘులు భూమినాథు లెపు•డైనఁ బ్రమాదవశంబుఁ జేసి
చలమతులైరయేని తమ•స్వామికిఁ దత్త్వము బోధసేసి ని
ర్మలమగు త్రోవఁ జొప్పు రమాత్యులు నీతికళావిశారదుల్

క॥ పతిసేవానిరతలగుచు
నతిథుల నాదరముతోడ • నర్చింతురు సం
తత మార్గాచరణార్హా
ప్రవర్తలై చరియింతు రప్పు • రంబునఁ గాంతల్.

తే॥ మఱచియేసలాతి • తెలవలఁగాంచరు
కాంచిరేని భక్తి • కలితులగుచు

మాతృభావమూని ♦ మన్ననసేయుదు
రప్పురమున యువకు ♦ లైనవారు.

చ॥ కడకొనికప్పుకొల్పులచి ♦ కట్టిన మేడలమీఁద నాఁడురా
పడఁతులు చెంతనున్న హిమ ♦ భానుని దర్పణమంచుఁ జేతులం
దిడుకొనఁబోవ మచ్చ్యవడె ♦ నింతియకా కమలారిడైన యీ
య్యెడు పతియొద్ద జింకమెటుఁ లుండుపొసంగునె యిట్టిప్పెనల్.

చ॥ జలరుహలోచనా వదన ♦ చారు శశాంక కరప్రదవచ్ఛితో
పలమణిసౌధనిగళిత ♦ వార్ఝరముత్తమ దేవతాంగనా
వళికి ముదంబుఁ గూరుపఁగ ♦ స్వర్ణదినాఁబడెఁగాక యట్టిని
ర్మల జలపూర మెవ్విధి సు ǀ రప్రకరంబునకుఁ లభించునో.

చ॥ అమరధునీతరంగముల ♦ నాడితదంబు కణంబులూని వే
గమ మలయాద్రిశృంగమునఁ ♦ గాలిడిపుష్పసుగంధభూతిభా
రముఁగొని మెల్లమెల్లఁగఁ బురంబునఁ ద్రిమ్మరుచుండు వాతపో
తములు నిజాశుగత్వమును ǀ దద్దయు వీడుచు సంజవేళలన్.

క॥ ఆపురము నేలుసకలా
శాపూర్ణయశోవిశాలుఁ ǀ డరివీరజయ
వ్యాపారరతుఁడకుంఠిత
చాపుఁడు ధనురాస్యుఁడను ని ǀ పాదవరుఁ డొగిన్.

చ॥ చదువనివారిపైగినియు ♦ సత్యముఁ జెప్పనివారిరోయు సం
పదకలదంచు నుబ్బు కుల ǀ పాంసనులన్ క్షమియింపఁ డింత యా
పదఁగొనియున్ స్వధర్మములఁ ǀ బాయని పెద్దల నాదరించు వ్యా
ధదయితుఁడాత్మకౌశలముఁ ǀ దజ్ఞులు మెచ్చఁగ నెల్లవేళలన్.

చ॥ కలుషపథంబుఁ ద్రొక్కఁ డరి ♦ గాపులు వచ్చిరయేని వాడిచూ
పులఁ బరగింపుఁ డాశ్రితులఁ ǀ బ్రోచుటమానఁడు క్రూరకర్మముల్
సలుపఁడు లాతివారియెడ ǀ లన్ గుణమున్న గ్రహింపకుండఁడా
లలితమహోద్ధివ్యాధపతి ǀ లాలన సేయఁగలండు పౌరులన్.

ఉ॥ మొనసినవైరివీరుల న ǀ మూలముగాఁగ వధించు [illegible]
దను శరణన్నవారి దయఁ ǀ దాల్చి బహూకృతిసేసిపంపు నెం

దు నపజయం బెఱుంగఁడు కౌ ♦ తూహలముఁ బ్రకటించు నెల్లరన్
గనికరమూని కాచుఁ పు ♦ కంటకుఁ డా ధనురాస్యుఁ డెంతయున్

చ॥ అనుచరులన్ సుహృన్నిచయ ♦ మట్టులఁ బ్రీతిఁ గనుంగొనున్ సుహృ
జ్జనమును బంధుసంచయము ♦ చాడ్పునఁ గాంచుఁ గృతాధిపత్యముం
బొనరిచి బంధుసంతతికి ♦ మోదముఁ గూర్చు నిషాదవర్యుఁ డా
తని కౌశలత్వమున్ గని య ♦ థాయథలై పరవంగ శాత్రవుల్.

చ॥ కదలఁగ లేదు భూధరము ♦ కచ్ఛపమప్పాల మున్గి తేల దా
పదఁ గొని పంకమగ్నమయి ♦ పారదు కోలము వక్రగామియై
యదరుచుఁ బర్వు లెత్తు భుజ ♦ గాధిపుఁ డంచు దలంచి యేమొ భూ
మదవతి తన్నెకొల్వ నస ♦ మానుఁ డతండు రహించు నుర్వరన్.

సీ॥ స్వర్ణదీజలముల ♦ స్నానంబుఁ గావించి
మంచిగంధంబును ♦ మైనలంది
యైరావతంబును ♦ నారోహణ మొనర్చి
నాకవీధులను వా ♦ హ్యాళి వెడలి
చింతామణీభద్ర ♦ సింహాసనం బెక్కి
యప్సరోగీతంబు ♦ లాలకించి
తరుణేందు దత్తసు ♦ ధాపాన మొనరించి
శారదాసతితోడ ♦ సరసమాడి
రజతభూధరమున విహా ♦ రంబు సేసి
చక్రవాళాద్రి కావల ♦ సంచరించి
జగములం దెల్లఁ దానె కాం ♦ చంగఁ బడుచు
వ్యాధకాంతుని సత్కీర్తి ♦ వరలు సతము.

చ॥ అనయము వ్యాధమౌళి నిసి ♦ తాసినికృత్త రిపుప్రకాండముల్
తనువులవీడి వాయుగతిఁ ♦ దారదె వచ్చుచునున్న వారటం
చనిమిష కాంతలెల్ల రెదు ♦ రై సబహూకృతి రత్నహారముల్
పనివడి వారికంఠముల ♦ వైవఁగ నిల్చెద రాకసంబునన్.

చ॥ ప్రతినరపాలమస్తక వి ♦ రాజదనేకమణీమయూఖరం
జిత చరణాబ్జుఁడా నృపతి ♦ శేఖరుఁ డాదరమూని యర్థిసం

తఱికిడువేళ దానజల • ధారలు చేరుటఁజేసి యాసరి
త్పతిజలధిత్వముం గనియె • ధాతఁగనంచు వచింత్రు కోవిదుల్.
చ॥ చురుకుఁదనంబు కామినుల • చూపులయందును గర్కశత్వముల్
దెఱవల గబ్బిగుబ్బల న • ధీరత నింతులలోచనంబులన్
గొఱఁతవహించియుంట లత • కూనల మధ్యములందలాతిచోఁ
గఱవగునట్టు లాశబర • కాంతుఁడు ధారుణి నేలు నిచ్చలున్.
తే॥ ఐదు పది సేయునట్టి యా • హవభటులును,
నలసులై చరియించు వి • ద్యార్థిజనులు
గీర్తిని గడింపఁగోరని • గృహపతులును
గలుగ నట్టులఁ బాలించు • నిల నతండు.
సీ॥ ఒకనాఁడు రాజనీ • తికుశలులైన ప్ర
ధానులతోడ మం • త్రణముసేయు
నొకవేళ సత్కవి • ప్రకరంబు లర్పించు
కావ్యకన్యకల వే • డ్కన్ గ్రహించు
నొకతఱి సామంతు • లకు దర్శనమిడి వా
రల కష్టనిష్ఠురం • బుల నెఱుంగు
నొకపరి మార్గణ • నికరంబునకు వాంఛి
తంబుదీరంగ దా • నం బొనర్చు
నొక్కపుడు బంధువులఁగూడి • యుచితరీతి
మంతనమొనర్చు సకల సా • మంత మకుట
కోటిఘటితమణి ప్రభాం • కూరపటల
రంజిత పదాబ్జుఁడగుచు నా • రాజమౌళి.
చ॥ మదగజముల్ తురంగములు • మానికముల్ రథముల్ పదాతిసం
పదయును గొంచుఁ దత్తదధి • పప్రకరంబనుపంగ నిచ్చలున్
బదపడి దర్శనార్థులయి • వ్యాధనృపాలుని మందిరాంగణం
బు దరిని వేచియుంద్రు హిత • ముఖ్యులు భానుఁడు గ్రుంకునంతకున్.
చ॥ సతతవియోగఖిన్నలగు • సారసనేత్రలఁగూడి శేషుఁడం
చితరతులన్ జెలంగె గిరి • శృంగము లూర్ధ్వ[illegible] బ్రాకె నీ

ప్సితఫలసిద్ధిఁ బొందెఁ గిరి । బృందము వ్యాధవిభుండు బాహులన్
క్షితితలముం వహించి నృప । శేఖరుఁడై యలరారుచుండుటన్.

తే॥ అతఁడు చిన్నతనంబున । యందు జనువు
కొనునపుడు నాస్తియను శబ్ద । మును పఠించి
యెఱుఁగఁడో యేమొ కాదని । యెన్నఁడేని
నాస్తియని పల్కఁడే యించు । కైనఁగాని.

చ॥ పలుకఁడు విప్రలాపములు । ప్రల్లదముల్ విని సైపఁ డెవ్వరిన్
సలుపఁడు లాతివారల క । సహ్యముఁ గూర్చెడి కట్టి కర్జముల్
గలఁగఁడు మిన్ను మైఁబడినఁ । గాని ద్విషత్తులనైన నేరముం
సలుపక శిక్ష శేయఁడు ప్ర । శస్తయశస్కుఁ డతం డొకింతయున్.

సీ॥ అరుణోదయంబున । కన్న ముందుగ లేచి
పరమేశ్వరధ్యాన । పరతఁ జేసి
నామోదనుచిత జ । లావగాహ మొనర్చి
భూతిరేఖలుగాఁగ । బూయు మేన
నంతసహస్ర ము । దాక్షమాలికలూని
సద్భక్తి దేవతా । ర్చాగృహమున
వేదోక్తరీతినే । కాదశ రుద్రపూ
ర్వముగ లింగాభిషే । కము నొనర్చు
మఱియును శివపూజ శేయును । మంత్రకముగ
క్రమముగ నవగ్రహారాధ । నము నొనర్చు
విప్రసంతర్పణముఁ జేసి । విహితబంధు
సహితుఁడై యారగించు స । చ్చలునతండు.

ఉ॥ ఇంచుక సేద దీర్చుకొని । యెవ్వరి కేది హితంబొ దానిఁ గా
వించు కృపానస్థుఁడయి । వేగుల నెల్లఁ మెల్లమెల్లరా
వించి యరాతిభూపతుల । వృత్తములన్ వినియూహరీతిఁ గా
వించు నతం డజస్రము వి । వేకధురీణుఁడు కీర్తికాముఁడై.

మ॥ బలగర్వంబునఁ గన్నుగానకయు దే । బ్రాహ్మణారాధనం
బులఁ గావింపక పాపభీతివిడి దు । ర్మోహాంధులై యన్య కాం

తలఁగామించెడి నాస్తికాదులకు స • జ్ఞానంబుఁ జేకూర్చి ని
ర్మలభక్తిఁ గలిగించు శాంతశర వి • భ్రాజత్కరాంభోజుఁడై.

చ॥ కరములఁ బూజసేయఁదగుఁ గన్నుల నీశ్వరుఁ గాంచఁగాఁదగున్
జరణములన్ శశాంకధరు • సన్నిధి మెట్టఁదగున్ మృదూక్తులన్
బురహరు నామమంత్రములఁ • బూన్కి వచింపఁదగున్ దదన్యమా
కరణిఁ జరించినన్ శబర • కాంతుఁడు సైపఁడలంపఁ డెవ్వరిన్.

తే॥ సర్వసముఁడె యయ్యు • శబరేశ్వరుఁడు శ్రిత
ప్రకరమందుఁ బక్ష • పాతమూను
శాంతలెందఱున్నఁ • గాని శైలకుమారి
కర్థదేహమిడఁడె • హరుఁడు తొల్లి.

క॥ ధనలుబ్ధుఁడుగాఁడు యశో
ధనలుబ్ధుఁడె యగును గాని • తజ్జ్ఞుల గోష్ఠిన్.
మనుగడకన్నను శివపూ
జనమె యధికమంచుఁ బల్కు • శబరేంద్రుఁడొగిన్.

తే॥ అనుసరించు బుధుల • వినుతించు కవులను
గనికరించు మునుల • గారవించు
మోహరించు రిపుల • మోహించు మగువల
నోహాటించు భటుల • ద్రోహమెంచు.

ఉ॥ ఆతనిపూర్వులెల్లరు మ • హాశివభక్తులతండు శైవసం
ఘాతము పట్టుగొమ్మ శితి • కంఠపదాబ్జ సమర్చనారతుం
డై తనవారినందఱుఁ బు • రారికి భక్తులఁగానొనర్చినాఁ
డాతతకీర్తిశాలి శబ • రాధిపుఁ డాస్తికలోకముఖ్యుఁడై.

తే॥ ప్రాణలింగార్చనాపరా • యణుఁడతండు
తనకు శరజన్ముఁడిలువేల్పు • గను సమస్త
వాంఛితంబులఁ గూర్ప న • వ్యాజభక్తి
శక్తిధరుని భజించును • సంతతంబు.

మ॥ తనకున్ ధర్మవుఁగూర్చి యొక్కపుడు సిద్ధాంతంబు గావించుచ
ట్లనిజార్థంబు స్ఫురింపదేని క్షణకాలంబావిభుండ ద్రిజా

తనయుఁ ధ్యానముసేయుఁదక్షిణమఖ ♦ క్త్రాతయాస్కందుఁడా
తనికిఁ దత్వముఁదోపఁజేయు శ్రితవాత్సల్యంబు విందైతగన్
తే॥ అతని ధర్మపత్ని ♦ యఖిల సుగుణగణా
భరణ దీనలోక ♦ శరణమనఘ
చరితనిరత శైల ♦ జా సమర్చావ్రత
బంధునికరవినుత ♦ పాపరహిత.
తే॥ కలిమిగలదాననసుచును ♦ గర్వపడదు
పట్టమహిషిననుచు నొరుఁ ♦ గొట్టబోదు
ప్రాయముగలదటంచు దు ♦ ష్పథము జనదు
శ్రితజనావనధుర్యయా ♦ సతనిభార్య.
ఉ॥ చేయదు భర్తకుఁ దెలియఁ ♦ జేయక యెంతటికార్యమైన స్వ
శ్రేయముఁగోరియే నొరులఁ ♦ జెట్టలఁ బాల్పడనీయదింత కా
త్యాయని పూజలేక కల ♦ నైన భుజింపఁగ నిచ్చగింపదా
తోయలి సాధుశీలయయి ♦ తోరపుబత్తినికాంతుఁగొల్చుచున్-
తే॥ కార్యములయందు మంత్రియై ♦ కరణములను
దాసియై యన్నమిడువేళఁ ♦ దల్లియగుచు
ముదముఁగలిగించుచో వార ♦ ముఖ్యవోలె
ధవుని చిత్తంబు రంజించుఁ ♦ దరుణి సతము.
క॥ తలవాకిట నిలువక చం
చలమతియై తిరుఁగబోక ♦ సఖునర్థంబున్
వెలితివడనీయక త్రిమూ
ర్తుల గృహిణులువోలె శబరు ♦ తొయ్యలి యలరున్.
చ॥ పతికృపకాస్పదంబగుచుఁ ♦ బ్రాజ్ఞులకున్ దలయొగ్గిమ్రొక్కు దు
ర్మతులను రోషసంకలిత ♦ మానసయై దరిఁజేర నీదు సం
తత మతిథిప్రకాండమునుఁ ♦ దారమతిన్ గరుణించు నాపతి
వ్రతశబరేశ పూర్వకృతబంధుర పుణ్యచయంబు నానిలన్.
తే॥ పూర్వజన్మార్జితంబైన ♦ పుణ్యమున నె
తనకు సర్వసమర్థుఁడౌ ♦ ధవునిపాద

సేవలభియించెనని సంత • సించుమదిని
సకల బుధలోక వినుతయా • శబరవనిత

సీ॥ ఏకారణంబున • నేనిధవుండు మన
స్తాప మొందినవాని • దాపుజేరి
వీణె వాయించియో • వేణువునూదియో
గానంబొనర్చియో • కావ్యనాట
కాదులం బఠియించి • యోదశాభేదముల్
తెలిపియో తేసియ • లొలుకు చిన్ని
పలుకులవేడియో • పలువిధములందన
నేర్పుకొలందిని • నేతమదికి
స్థైర్యమునుగూర్చు మానవ • ధర్మమునకు
హానికూడదనుచు విన • యమునవాడుం
బూర్వరాజన్యవృత్తాంత • ముల వచించు
నంగనాలోక సమ్మాన్య • వ్యాధకన్య

తే॥ అఖిల సుగుణసహిత • యైన వనితంగూడి
శబరనాయకుండు • చారుకీర్తి
కలితుండగుచుం బ్రజలం • గన్నబిడ్డలంబోలెం
గాచుచుండుం గరము • కనికరమున:

వ॥ మతియు నాథనురాస్యుండుపురందరుండుంబోలెసహస్రాక్షుండును చతురాస్యునివలెలోకగురుండును నారాయణుండువలె శ్రీపతియు భూతేశుండునాసర్వజ్ఞుండును, దివాకరుండట్లలోక బాంధవుండును శశాంకునివలెం గువలయాహ్లాదకరుండును నై సర్వదేవతామయత్వంబు ప్రకటించుచు నుపశమిత జగదుపప్లవుండును రక్షితసాధులోకుండును, శిక్షితశత్రుమండలుండును దిగంతవ్యాప్త కీర్తిచయుండునై ధర్మంబు మీరక కర్మంబుమానక గుణంబులపీడక ధనుర్విద్యా విశారదుండునై బృహస్పతింబోని నీతి శాస్త్రపారంగతులును సుమనోహితులునగు మంత్రిపుంగవులు సేవింప మహావైభవంబునం గాలంబుగడపుచు నొక్కనాడు

శశాంకుండు పరిపూర్ణకళాకలాపంబున మింటవెలుంగుతఱి నవ
రోధజనదర్శనోత్సాహంబు ప్రోత్సహింప నచ్చిలివేషంబున నంతి
పురంబున కరిగి యుపవరకాంగణంబుఁ బ్రవేశించి యంతర్భాగం
బున దృష్టినిగుడించి.

చ॥ అకట యిదేమికారణమొ • యబ్జముఖీమణి త్యక్తభూషణ
ప్రకరసజీర్ణవస్త్రయయి • వాడినచంపకవల్లియుఁబలెన్
వికలతనొంది ధైర్యము వి • వేకముఁ గోల్పడియున్నదేలయో
యిఁకముదమున్ ఘటింపఁదెఱు • వెయ్యదియో చదునాకుసుంతయున్

క॥ తనకున్ గూర్చు వయస్యన్
గనుగొని దయనీయమైన • కమ్మనిపలుకుల్
వినిపింపఁబోవుచున్నది
వనితయదెద్దియొ యెఱుంగ • వలదే నాకున్.

తే॥ అనుచు ద్వారదేశ • మందొక్క చో భయ
కంపితాంగుఁడగుచు • ఘనుఁడు నిల్చి
తన వెలది విచార • ము నెఱుంగ నాసము
మ్మరముగాఁగనుండె • మైత్రి దనర.

వ॥ అప్పుడా ధనురాస్య నిలాలుల్లంబునఁ బెల్లగిల్లు విచారంబున
నెచ్చెలి కిట్లనియె.

చ॥ వినమె పురాణసంతతుల • వేదములం దనపత్యులైనవా
రనయము దుర్గతిన్ బడుదు • రంచును సంపద లెన్నియుండియున్
దనయులు లేకయున్న వని • తా యిల సర్వముశూన్యమై మనం
బునకు నదృశ్యశోకమయి • ముంచునుగాదె విపత్పయోనిధిన్,

మ॥ తినఁగట్టంగను లేక యెల్లయెడలన్ • దీనత్వముం జెందు నా
తనకిచ్చున్ వలదన్నఁగాని బహుసం • తానంబులన్ గానవ
చ్చిన సన్యాసులఁ బుటలన్ గొలుచు లం • క్ష్మీపుత్రునిన్ బుత్రద
ర్శన భాగ్యంబును జెందనీఁడు విధియా • స్రష్ట్రుత్వ మేలాటిదో.

చ॥ చిలుక కనేకవర్ణములు • జీవితమీయక మూలకాకిమూ
కలఁ జిరజీవులన్ సలిపెఁ గాన బెరుంగు మునిండి చెట్లకున్

ఫలము లొసంగియుం జెలుకుఁ బ్రాకులముక్కలుగాఁగఁ జేసె నా
జలరుహాసంభవుం డతని ♦ సల్పిన కృత్యము నేమనం దగుం

ఉ॥ ఆతఁడు సృష్టికర్తయున ✧ యం బతనిం భజియించు వారికిం
జేతము సంతసించుగతిఁ ♦ జేయఁగలండు మహానుభావుఁడం
ఖ్యాతివహించినాఁ డతని ♦ కన్న జగద్గురుఁ డేడి యట్టివాఁ
డే తనభక్తసంచయము ♦ నివ్విధి వంచనచేయు టొప్పునే.

తే॥ ఎట్టి క్రూరకర్ముఁ ♦ డేని తనకుఁ గల
భంగి నాశ్రితుల కొ ♦ సంగు ననఁగ
సర్వజగము భర్త ♦ జలజాసనుఁడు సేవ
కులను బ్రోవకున్నఁ ♦ గలదె దిక్కు.

చ॥ అవసరమైనయప్పుడు ♦ సహాయముఁ జేయఁగరాని యట్టిబాం
ధవులును బ్రొక్కి యంత దయఁ దాల్చి వరం బిడలేని దైవమా
మావమునం బొరకుండిన హాయంబును గ్రక్కున వీడు టహాహా
నవనిసటంచుఁ దజ్ఞజను ♦ లాడెను వాక్యము విస్మరింతునే.

చ॥ వ్రతములు సల్పితిం విభుధ ♦ వర్గముఁ గొల్చితి భక్తియుక్తి సం
తతము శిలాదసూతికిఁ బ్ర ♦ దక్షిణముల్ బొనర్చితిం జగ
ద్ధితమును గూర్చు యోగివరు ♦ లిచ్చిన మూలికలెల్ల మేనఁ దా
ల్చితి నకటా యొకండును ఫలింపక వ్యర్థమెయయ్యె నాయెడం

తే॥ సిరిగడింపలేని ✧ పురుషుని జన్మంబు
కడుపు పండకున్నఁ ♦ గాంత బ్రతుకు
లాతి మెప్పువడని ♦ యాతని విద్యయు
వ్యర్థమే యగును గ ♦ దా ధరిత్రి.

చ॥ జిలిబిలిపల్కుఁ దేనియలు ♦ చిందఁ బదంబుల గజ్జెలందియల్
ఘలుఘలుమంచు మ్రోవఁగ విలాసగతిం జనుదెంచి చిన్నిచే
తుల మెడ వైచి చిర్నగవు ♦ తో గిలిగింతలు వెట్టు పుత్రుఁ గ
న్నులఁ గను భాగ్యమెప్పుడగు ✧ నో విధి యెవ్విధిఁ జేయఁబూనునో.

క॥ అడుగులు తడఁబడ నేలం
బడుచును లేచుచును చిన్ని ✧ పరుగున నాకై

యడరుచు నేడ్చుచుఁ బిలిచెడి
కొడుకుఁ బడయు పుణ్యమింకఁ • గూడునో లేదో.

ఉ॥ పాపముఁ జేసిపుట్టితిని । ప్రాక్తనజన్మమునందుఁ దత్ఫలం
బీపదిగిఁ ఫలించె నిపు । డెవ్వరి వేడిన నేమి చేసినన్
దాపమె కల్గుఁగాని సుత । దర్శన మింక లభింప నేర్చునే
పాపము తీరునే సుతుల • భాగ్యము నాయెడలన్ ఫలించునే.

తే॥ అనుదినంబన పత్యసం । జనితదుఃఖ
వననిధి నిమగ్నుఁడైనట్టి । వ్యాధపతికి
సంతసం బెవ్విధమున । గల్గింతుఁ నహహా
యుండియును లేనిదాననై । యుంటి జగతి.

తే॥ అనుచు బరిపరివిధముల । ననులతాంగి
పలుకులాలించి వ్యాధభూ • పాలకుండు
స్వాంతము చలింప నాప్రదే । శము ననిలక
సతులకడకేగుటయును వా • రతిముదమున.

వ॥ ప్రత్యుద్ధానాభివందనములఁ గావించుటయు, నహాసనోపవిష్టుండై శబరకాంతుండు దేవేరి కిట్లనియె.

మ॥ తరుణీ చింతలనేల నీకు భగవ • త్సంకల్పితంబై చరా
చరలోకంబు జనించునం దెవరికేఁ • జందంబుగల్గించు నా
పరమేశుం డటులౌను దానికయి యప్రాజ్ఞానలన్ నెమ్మదిన్
స్థితఁ గోల్పడ లాభమేమి? తనువుల్ • జీర్ణంబు గాకుండునే.

మ॥ జనకుం డెవ్వఁడు పుత్రుఁ డెవ్వఁడిల నీ • సంబంధ మేరీతిగా
జనియించెన్ మతి యెంతకాలమిటులన్ • సంసారమన్ సాగరం
బున మగ్నుండయి యెల్లకృత్యముల సం•ల్పున్ దెల్వి లేకింతయున్
మనుజుండుం దలంపకూడదె యసంవ్యాస్తగ్నంబె కాంక్షింతురే.

తే॥ ఈశ్వరేచ్ఛ లేక • యేకార్యమేనియు
నుంతయైన జరుగ । దింతమాత్ర
మెఱుఁగ లేక కుందు • టేల హామరు లబ్లి
సర్వమునకుఁ గర్త • శశిధరుండు.

ఉ॥ ఆతరుణేందుమౌళి కరుణాతిశయంబునఁ జేసి సర్వలో
కాతిశయాఖ్యవైభవము • సందితిమంచుఁ దలంచిభక్తిమై
చేతము నీశ్వరార్పణముఁ • జేయక దుర్లభవస్తులబ్ధికై
ప్రీతివహించు టేమిటికి • భీష్టము తీరదె యహహా వేళలన్

క॥ తనపూర్వపుణ్యసంచిత
మునగల్గినదాని కెదను మోదించుచు లే
దనిలేనిదాని వగవక
మనుట యుచితమార్గమంద్రు • మనుజావళికిన్.

ఉ॥ చందురునందు నైల్యముతు • షారగిరిన్ బెనుమంచు సాగరం
బందు భయంకరార్భటి మ • హాకన్నలంగు దరిద్రతాప్తియున్
జందనభూరుహాంబుల భు • జంగమసంతతి భాగ్యరాశియం
దుం దనయుల్ లభింపమియుఁ • దొయ్యలిసాజమె కా ధరిత్రిలో.

క॥ అనిశ శివారాధనముం
బొనరించుచుఁ గాలమెట్లొ • పుచ్చఁగవలెఁగా
కొనరని యర్థంబునకై
మనమున వగపొందుటహహ • మా ప్రాజ్ఞులకున్.

చ॥ వనజభవుండు సృష్టిసలు • పంగ నియుక్తుఁ డెవారి కెవ్విథం
బునను దుటన్ లిఖించునది • మోఘముగాదయుతాబ్దముల్ తపిం
చినను ఫలంబులేదు తమ • చేసినకృత్య మవశ్యభోజ్యమౌ
నని తలవాంచి త్రిమ్మరుట • యహహము కోవిదులైనవారికిన్.

క॥ తన కెల్ల గతులఁ గూర్పం
డనివిధిఁ దూరంగ నేల • యహహంబ గురీ
తిని నడచుచుందువారల
కనయము భద్రములుగల్గు • నంద్రు మునీంద్రుల్.

క॥ ఇది లే దది లేదనుచున్
మదివగవఁగ నేల మన కు • మాసుతుఁడు సిరుల్
పొదలించువాఁడు గలఁడా
సదయాత్మునిచరణసేవ • సల్పుము భక్తిన్.

క॥ ప్రతిదినము దేవసేనా
పతిచరితామృతముఁ గ్రోలి । పరమానంద
స్థితిఁ గాంచి మించువారికి
మతివగ వేమిటికిఁ గలుగు । మాఁసని చెప్పుమా?

ఉ॥ దైవకృతంబులైనయవి । తప్పవటంచును విశ్వసించి యా
పోవనియున్కిఁ బీడి వగ । పుల్ సుఖముల్ సరిజేసి ధర్మసం
భావనకార్య మప్పు డభి । మానముఁ బాసి తటస్థులై యొ
ద్భావము లేక త్రిమ్మరుట । ప్రాజ్ఞులకుల్ దగునంద్రు కోవిదా

చ॥ కరములఁ బూజసేయఁదగు । స్కందుని వీనులఁ గార్తికేయు
చ్చరితము లాలకింపఁదగు । స్వాంతమునన్ శరజన్మురూపు
స్థిరముగ నిల్పఁగాఁదగు న । శేష సురార్చితమత్కృతంబులన్
చరితములన్ స్మరింపుమని । తోరపు పల్కుల వేడఁగాఁదగు

వ॥ ఎట్టివారికిని సంసారసాగరోత్తరణకాంక్ష యమోఘంబగు తన్నిమజ్జనంబుఁ గోరుట లగ్గుసేయని నిషాదపుంగవు ప్రియాంగనకు హితోపదేశంబుఁ గావించెనని పలికిన హావణినిఁ గాంచి మునీంద్రు లవ్వలి కథావిధానం బానతీయని యడుగుటయు నాతం డిట్లనియె

ఆశ్వాసాంతము

క॥ అనవరతసాధులోకా
వనతత్పర సకలసుకవి । వర్ణితచరితా
వినుతగుణకృష్ణవేణీ
తనయా లేఖకవిశారద । దాన్యాయనిధీ

సీ॥ ఏమహామహుఁడు శ్రీ - వేమవారాధ్యనం । దాబ్ధికిఁ బూర్ణశ-శాంకుఁడయి
నేత్రస్త్రీసావిత్రి - కనయుడై బుధుల్ మెచ్చ । మహిని బౌత్రవత్స-మహిమఁ గాంచె
నట్టినందనుకుగా-రమపుద్వితీయపు । త్రుండఁగౌండిన్యగో-త్రుండదక్షి
ణామూర్తికినిశివా-నందునకును సోద । రుండఁగూరిమియ గ్రజుండసుబ్బ
రాద్యనుకుఁ బౌత్రుఁడను మదీ-యమయియుయాలకు । నట్టివల్లీపరిణయకా-వ్యం
వమలమగుప్రథమాశ్వాస-మయ్యెఁదీని । సతతమురక్షించుఁగావుత-జంద్రమౌళి

శ్రీ శివాయ నమః.

వల్లీపరిణయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ ప్రతివాది వాదఖండన
చతురాచతురాస్యవం ♦ జలనిధితారా
హితహిత ధనవత్కుల సం
గతగత దురితౌఘముక్తి ♦ కాంతానకా.

తే॥ అవధరింపుము కణ్వమ ♦ హర్షిశాప
సంభవచ్ఛివము నిమన ♦ శ్చలనజనిత
శబరపతి సుకృతప్రాప్త ♦ శరజహృదయ
కలితవల్లీ పరిణయమున్ ♦ కథను వేడ్క.

కం॥ ఆపరిపూర్ణాఖ్యా కపు
రీ పశ్చిమ భాగమున వి ♦ రించినిపుణతా
దీపకము సర్వసత్వ
ప్రాపకమగు వనమొకండు ♦ రాజిలునెపుడున్.

చ॥ అనవరత ప్రయాణముల ♦ నంఘ్రులు వ్రయ్యలు వారవిశ్రమం
బునభిలషించు సూర్యహయ ♦ ముల్ శ్రమఁదీర్చుకొనంగ నహస్సమా
ననివిధియేర్పరించు తలి ♦ రాకుల పాన్పులునాఁగ నవ్వనిన్
దనరుమహీరుహాగ్రములు ♦ తద్దయునాకసమున్ గ్రమించుచున్.

ఉ॥ ఏముద్విజ ప్రకాండమున ♦ కెంతయుఁ మేలొనరింతు మీరు కా
దేమని మర్మరధ్వనుల ♦ నేచిపరస్పరముం బెనంగు నా
భూమిరుహంబు లయ్యటవిఁ ♦ బొల్చునుసాంద్రవిశాల శాఖలన్
గ్రమ్ముచు నుష్ణభానుకర ♦ రాజిని జేరఁగనీక నుంతయున్.

సీ॥ కనఁబడవవ్వనం ♦ బున శుకపికశారి
కలు భీకరశ్యేన ♦ కులమెకాని
వినిపింప దెప్పుడు ♦ వీనులవిందగు
రుతము పయోదగ ♦ ర్జితమెకాని
చరలాడవింతయు ♦ హరిణ సంతానముల్
వ్యాఘ్రాది దుష్టమృగ ♦ గాళిగాని
వీవ వాకింతయు ♦ విమలానిలంబులు
ఘనతరంబగు ప్రభం ♦ జనమెకాని
ప్రాకులాడదు కీటక ♦ పంక్తి యచటఁ
బడగలను విప్పి యాడుచుఁ ♦ బ్రళయకాల
కీలికీలాభమైన కా ♦ కోలవిషము
వెడలఁగ్రక్కు మహోరగ ♦ వితతిగాని.
తే॥ మదకరిప్రభగ్న ♦ మానశాఖాఫెళ
ఫెళనినాదములకు ♦ భీతిపడుచు
ద్రోఁకలెత్తి జవము ♦ తోఁ బారు వానర
కులము కలకలంబు ♦ చెలఁగునందు.
తే॥ తమ్మిపానకముం ద్రావి ♦ బమ్మెరవడి
తీవె యుయ్యాల లూఁగెడి ♦ తేంట్లు లేవు
ముంగులకు విందొనర్చు భు ♦ జంగములును
కానరావాకనాఁడు న ♦ క్కాననమున.

మ॥ పవలైనన్ బెరుచీకువాలుగలిగిం ♦ పన్ జాలు తాపింఛవృ
క్ష విశిష్టాగ్రములై చరద్విబుధయో ♦ షాపాదలాక్షారస
స్తవనీయాంతరమై మహీకుచము చం ♦ దానన్ దనర్చున్ నగ
ప్రవరంబై లవలీనివాసమను పే ♦ రన్ భూధరంబవ్వనిన్.
క॥ పరమతపోధనులగు ముని
వరు లయ్యాచలంబు శృంగ ♦ భాగంబున సు
స్థిరమతులై తపమొనరిం
తురు గిరిజాధీశు నఖిల ♦ దురితవినాశున్.

చ॥ సరసిజసంభవాద్యమర ♦ సంతతి యొక్కొకవేళ నమ్మహీ
ధరశిఖరంబునందు వివి ♦ ధ క్రతువుల్ బొనరించి యధ్వరే
శ్వరుఁడగు సోమశేఖరు ప్ర ♦ సాదము గైకొనుచుండు నుత్తరో
త్తర మపవర్గసౌఖ్యమును ♦ దద్దయుఁ గూర్చునటంచు భక్తిమై.
తే॥ నింగినోరయునట్టి ♦ శృంగంబుల బెడంగు
హోమధూమచయము ♦ హోయలు నమృత
కరము లైనలతల ♦ క్రమతయునున గే
శ్వరుని మహిమ నెపుడు ♦ జాటుచుండు.
ఉ॥ ఆలవలీనివాసగిరి ♦ కంతికదేశమునందు శుభ్రవా
ర్జాలము నై చలద్భ్రమర ♦ ఝుంకృతశోభితసారసాంతరం
చైలలదూర్మి నృత్యదురు ♦ హంసకులాకులమై మనోహరం
బైలవలీసమాఖ్యజల ♦ జాకర మొండు చెలంగు నిచ్చలున్.
క॥ నెలతా చెక్కడఁ పుంజగ
తులునట్టివె మొట్లు వికచ ♦ తోయరుహంబుల్
ఫల భారానత తరుశా
ఖలు చెప్పక చెప్పఁగొలఁకు ♦ గౌరవ మెప్పుడున్.
చ॥ అలఘు తపోనాధనాఢ్యులగు ♦ నచ్చటి మానులు సాంధ్యరాగసం
కలితతదంబువుల్ కరయు ♦ గంబులఁ బూని యహః పతిభుత్వమున్
సలిపి శ్రమంబుఁ బాపుకొన ♦ సాగుడుమిత్రుని దృష్టిదోషమున్
దొలఁగెడునట్లు సల్పుటకు ♦ నోయన సంధ్యలనిత్తురర్ఘ్యముల్.
చ॥ ఘనుల సమాశ్రయంబు ఫల ♦ కల్పన శక్తమటంచుఁ బ్రత్యయం
బునఁ బవమానుఁడమ్మలయ ♦ భూధరశృంగమునుండి డిగ్గి మె
ల్లన విరితావులన్ గొని విలాసగతిన్ లవలీజలావగా
హనమొనరించి తాపసుల ♦ కహర్నిధిన్ బచరించు సేవలన్.
క॥ ఆసరసి తటమునందా
వాసముఁ గల్గించుకొని పరి ♦ భాభానుఁడు ధ
ర్మాసక్త చిత్తుఁడు సద
భ్యాసుండు శివాఖ్యుఁడొక మ ♦ హర్షి చెలంగున్.

చ॥ నిరత శివార్చనాపరుఁడ । నిందితచిత్తుఁడ తండుపారమే
శ్వరమగు యోగముంగొని య । పార తపంబొనరింపఁగాంచె ని
ర్జరపతికంపమొందు ముని । సంతతియబ్బురమొంది యిట్టి దు
ష్కరతపముంబొనర్పఁగల శక్తుఁడెవండని మెంచునాత్మలో.

చ॥ అతికుశలుండతండ హర । హంబు తపంబొనరించుచో సమం
చితగతి వాయుభక్షణమె । చేయునుగాని క్షుధార్తుఁడై ఫల
ప్రితతియొ కందమూలములొ । పర్ణములో భుజియింపఁడింతయే
నతని ప్రభావమెట్టిదియొ । యాతని పూనిక యెట్టిదో గదా?

తే॥ అరిచయంబు గెల్చి ✦ కరణాశ్వసంతతిఁ
గట్టివైచి హృదయ ✦ కమలపీఠి
దరుణచంద్రధరుని ✦ స్థాపించి యమ్ముని
శేఖరుండు తపముఁ ✦ జేయుచుండు.

చ॥ బల మిసుమంతయేని కను ✦ పట్టదు దేహమునందు శల్యముల్
చెలఁగెడుఁగాని కన్నుల వి ✦ శీర్ణత నొందెను చూపు లాతివా
రల వచనంబులున్ వినఁగ ✦ రావు శ్రుతుల్ చతురంబులయ్యెఁ గొ
ప్పులు పలితంబులయ్యెను త ✦ పం బొనరించెడుపట్ల మానికిన్.

క॥ అముని లోకగ్రామణి
యేమిఫలముఁ గోరి యట్లు ✦ హీన తపంబున్
నేమమునఁ జేయునోయని
తాము తలంతురు తదన్య ✦ తాపసవర్యుల్.

వ॥ అవ్విధంబున మహానుభావుండగు శివాఖ్యుండు నిశ్చలచిత్తుండును విస్మృతాన్య విషయుండును నిరాహారుండునునై రత్నాకరంబుఁ బోలె గంభీరుండును, మేరునగంబుమాడ్కి స్థిరుండును కల్పవృక్షంబు పగిది నాశ్రితఫలదానచతురుండును తారాధిపతిగతి ద్విజాగ్రసరుండును బృహస్పతిచందంబున సుమనోగురుండునునై తపంబుఁ గావించు దినంబుల నొక్కనాఁడు.

క॥ ఆసంయమిపతిలవలీ
కాసారముతటమున సహ ✦ కారతరుచ్ఛా

యాసంకలితంబగు నజి
నాసనమునఁ జేరియున్న ♦ యవసరమందున్.

తే॥ ఇనుఁడు తనవేడివేలుపు ♦ తనము సార్థ
కముగ నొనరించి చల్లఁద ♦ నము వహించి
పుడమి నెల్లెడ బంగారు ♦ పోఁతఁబోసి
యస్తగిరి శిఖరముఁజేరు ♦ నవసరమున.

తే॥ హరిణి యొక్కటి యాజల ♦ జాకరంబు
చెంతఁ దపసులు చిదుమ ళే ♦ పించినట్టి
మృదు కుశాంకురముల మెల ♦ మెల్లఁదినుచు
బెళుకుచూపులఁగాంచు ది ♦ క్కులభ్రమించు.

సీ॥ చీమచిటుకుమన్నఁ ♦ జెంగునలంఘించి
పరువెత్తి యించుక ♦ తిరిగిచూచుఁ
జూచియచ్చట వింత ♦ చూపట్టకుండిన
మెలమెల్ల నడుగులు ♦ మెట్టినిలుచు
నిలిచిపీనుల నట్టె ♦ నిక్కించి యత్తెత్తి
చలమూని పచ్చిక ♦ సవునరయును
నరసి రుచింపమి ♦ నట్టెముట్టక ద్రోసి
కన్నీరు మున్నీరు ♦ గాఁగవిడుచు
విడిచి చెట్లనీడ ♦ విడియు విడిసిమఱి
నెమరువేయులేచు ♦ నెమకునెదియొ
కులుకులాడి వోలెఁ ♦ గోర్కులు గల్గించుఁ
జూపఱకుముదంబుఁ ♦ జూపుహరిణి

క॥ తన సృష్టిలోని నేరము
లను బాపుకొనంగమదిఁద ♦ లంచి సరసిజా
సనుఁడు మనోహరమగు సా
ధనముఁగొని సృజింపఁబోలుఁ ♦ దగనీహరిణిన్.

తే॥ ఎట్టికఠినచిత్తుఁ ♦ డేని యెంతటినిష్ఠ
ఘోరతపముఁజేయు ♦ ధీరుఁడేని

యాకురంగిఁ గన్న । యంతనాత్మఁ జలించి
కఱఁగినీరుగాక । కదలఁగలఁడే.

ఉ॥ కమ్మనితావు లీనుకను । గందని సంపెగ తీవెవోలెఁజి
త్తమునకుఁ స్థిరమ్మగుము । దమ్మ ఘటించుఁ జరించు జాళువా
బొమ్మవిధంబుఁ నయన । ముల్ తనియంగనొనర్చు రమ్యగీ
తమ్ముఁబలెఁ శ్రుతిద్వయముఁ । దర్పణముం బొనరించు నేరికిఁ.

తే॥ ముగ్ధవోలె బెదరి । పోవఁగ నుంకించు
మధ్యరీతి నుంత । మరలినిలుచు
ప్రౌఢరీతిఁగలిసి । పైకొనఁగఁ దలంచు
హరిణిఁగాంచి శివము । హర్షితయప్పుడు.

చ॥ ఇది కమలాసనుండు రచి । యించిన సృష్టియెయయ్యొ నేనినా
మదికెపుడుఁ బొసంగని సు । మాళముఁగూర్పఁగ నేర్చనే బళా
మదనసమాఖ్య శిల్పియస । మానమనోహర వస్తుసంతతిఁ
బొదిగి సుధామధు ద్రవముఁ । బోసి యొనర్చిన బొమ్మగాకిలఁ.

చ॥ మరుఁడను వేటకాని శిత । మార్గణపంక్తికిఁ దాళలేక చే
చ్చెరనిటు డాఁగఁగాఁదలఁచి । చేరిన వెన్నెలజేని తేజియా
హరిణియొ కాదయేని యొక । యన్య మృగంబునసిట్టి సోయగం
బిరవుగనుండ నేరుచునె । యెంతయు మమ్ముభ్రమింపఁజేయునే.

క॥ ఈవిధి లోకోత్తరమగు
లావణ్యముఁగూర్చి దీని । లలనఁగఁజేయం
గావిధి తలఁపక మృగిగాఁ
గావించుట నేర్పులేమి । కతమున నెగదా?

తే॥ అనితలంచుచు నమ్మని । యతను చాప
ముక్తనారాచ సంచయం । బునకులోఁగి
తాను మృగరూపముధరించి । దానిఁగలిసె
మరునిగెల్వఁగ శక్యమె । వ్వరికిజగతి.

వ॥ అట్లా ముని శ్రేష్ఠుండు హరిణిఁగలిసి క్రీడించి బ్రహ్మవిద్యాపూ
ర్ణుండుగావున నుత్తరక్షణంబుననె కురంగరూపంబు సంహరించి

స్థైర్యంబుఁ దాల్చి తనమనంబున

చ॥ వరలు తపస్సమాధినప । వర్గమె లక్ష్యముగాఁగ సోమసుం
దరవిభుఁ గొల్చుచున్ నిరశ । నవ్రతదీక్షఁ గృశించునాకుఁ శా
మహనకుఁబోలె నొక్కమృగి । మాత్రమునందనురాగబీజమి
ట్లురుగఁ దినాకెనంగభవు । నోర్చెడివారెవరింక ధారుణిన్.

చ॥ ఇల్లుభుజంగవిష్టజను ♦ లెల్లరు నక్రములాలు మృత్యువం
చుల్లమునన్ దలఁచి యెటు । లో యొక యింతవిరక్తిఁ బూని యి
ట్లెల్ల శ్రమంబుఁ లోర్చి గడి । యించిన మామకధైర్యమంత యీ
కల్లరి జింక కారణము । గావృథయయ్యె నిఁకేమి సేయుదున్.

తే॥ కూడు నిద్దురయునుఁ । గోఱగాఁదపించు తా
పసవరేణ్యులేడఁ । గనవు మేయు
మృగము లేడవాని । తగులాట మేడనో
మనసి కౌశలంబ । మానుషంబు.

వ॥ అని యించుక చింతించి మఱియు.

క॥ కారణములేక మనస్మన
మీరీతిగ సంచలింప । దెపుడీ స్ఖలనం
బారయ నొక్క మహాకా
ర్యారంబునకు హేతు । వగునని తోఁచున్.

చ॥ ఇది పరమేశ్వరేచ్ఛ యిఁక । నీవిషయంబును గూర్చి సుంతయే
నెదవగపొందఁగూడ దెపు । డేయ్యది కాఁదగియుండు నప్పుడ
య్యది యగుఁగాని తప్పదు మ । హామతు లిట్టియెడన్ దటస్థులై
కుదురుగనుండు టర్హమని । కోవిదులాడుచు నుందు రెప్పుడున్.

సీ॥ ఏవాని మహాత్మ్య । మిట్టిదంచు నెఱుంగ
బ్రహ్మాదులకు నుద । రంబుగాదు
ఎవనియందు జనియించు । నీభూతజాలంబు
జలధితరంగసం♦చయము మాడ్కి
నెవని సంకల్ప మిం । తేని వ్యర్థముగాదు
సుకవిప్రయుక్తవాక్కి । నికరమట్లు

లేవాని కరుణచే । నెల్లలోకంబులు
నుత్సాహవార్నిధి । నోలలాడు
నట్టి దేవదేవు । నాదిమధ్యాంతవి
రహితు వేదవేద్యు । రమ్యచరితు
ననఘు నిర్వికల్పు । నస్మదుపాస్యనీ
శుని దలంతు భక్తి । వినయములను.

వ॥ అని యనేకవిధంబులఁ జింతించి యీశ్వరధ్యాన జలంబుల మనో మాలిన్యంబుఁ గడిగి స్నానంబొనర్పఁ గోరి జలజాకరంబుఁ జేరబోయె. ఈలోన మునిసమాగమ మాత్రంబున నాకురంగి సద్యోగర్భంబుఁ దాల్చి జలపానార్థం బాలవలీ సరస్తీరంబునకరిగి యందొక నిర్మల సోపానంబున మనుజబాలకుఁ బ్రసవించి యది విజాతీయ యగుట సంభ్రమంబున నెందేనరిగె నప్పుడు శివాఖ్యముని యాశిశువుఁ గని యబ్బురంబున.

చ॥ అనుకొనినట్లె యయ్యెనిది । యాహరిణీముని రాట్సమాగమం
బునకు ఫలస్వరూపము త్రి । మూర్తులనేని తృణంబొనర్చు నీ
యనఘు లెఱుంగనట్టి విష । యంబులుగూడఁ బొసంగు నేయిటుల్
మనసిజు కృత్యముల్ మదిఁ ద । లంపఁగ నెందు ఫలానుమేయముల్.

తే॥ పుత్ర మిత్ర కళత్రముల్ । శత్రువులని
యరసి వైరాగ్యమూని యి । య్యడవి జేరి
యున్నఁగాని తెలఁగదయ్యె । నన్నుబట్టు
కొనిన చాంచల్యరోగమే । మఱఁగవచ్చు.

చ॥ మనసు చలింపనీయకస । మానతపోవిధవాభిరాముఁడై
వనమున సంచరించునను । వంటి మునీంద్రునకొక్క జింకపై
కనుగవ చంచలించుటయుఁ । గన్యజనించు టెఱింగిరేని యే
మని మదినెంతురో సుకృతు । లబ్బురమయ్యెడు నింతచూడఁగన్.

ఉ॥ ఈపసికూనకిందు గతి । యెయ్యదిజ్ఞానములేమిఁ దల్లియే
ప్రాపయి ప్రోవకీపగిది । భ్రాంతివహించి చలించిపోయె న
ద్వ్యాపృతి కారణంబయిన । యట్టితపస్థితినున్న నాకునే

లాపొసఁగున్ గృహాధిపతి । లాగున దీనికి రక్ష సేయఁగన్.

చ॥ తనయులఁగాంచి పెంచుటలు । ధర్మువు తల్లికి వారివృద్ధికై
యనయము కష్టమైన సుఖ । మైన నొకేగతినోర్చి దుష్కృతం
బునకును లోఁగకించుకయుఁ । బూని చరించుట తండ్రిధర్మ మీ
తనయఁగుఱించి తల్లియును । దండ్రియునే నగుబెట్టులోయిఁకన్.

చ॥ పురుషమృగేంద్ర గర్వమును । బోకడఁబెట్ట వివరించి మెల్లనన్
దరుణులు పుత్రులాప్తులను । తాళ్లఁబెనంగొను నీకుటుంబపా
ఘరమును బన్ని మోహమను । కొంతయెఱన్ మెఱపించు నెట్టి నే
ర్పరియును దానఁజిక్కిపడ । రాని వెతన్ బడి నాశమానిలన్.

సీ॥ మోహంబునన్ గాదె । ముక్కంటి హరుఁడయ్యెఁ
దనమేన సాఁబాలు । తరుణికొసఁగ
ననురాగమునఁగాదె । యబ్జలోచనుఁడు ని
త్యము సతి నెదఁదాల్చి । యాదరించు
లోలత్వమునఁ గాదె । లోకేశ్వరుఁడు కాంతఁ
దలవాకిటన్ నిల్పి । మెలఁగుచుండు
కామమునన్ గాదె । క్రతుభుగధీశుండు
ముని పంచకోడియై । యునికిఁగాంచె
తపమె వృత్తిగఁ బూనియే । తద్భవాబ్ధిఁ
దాఁటనుంకించు మానులెం । దఱో చపలతఁ
గాదె స్థైర్యంబుఁ గోల్పోయి । కంజముఖుల
నాశ్రయించిరి ధనాఽస్మ । యనుచుఁ దలఁచి,

చ॥ శరములు పూవులాప్తులుద్వి । జప్రికరంబులు ముఖ్యవాహినీ
శ్వరుఁడు కృశాంగుఁ డమ్మనుప । వర్గము బంట్లు తనుండెయయ్యుఁ జె
చ్చెర నొకకోలఁ గైకొని య । శేషజగంబుల రూపడంచు వాఁ
డర రెమరుండు వానికెటు । లబ్బెనో యిట్టియదృష్టమిద్ధరన్.

తే॥ బ్రహ్మచర్యంబు వెంటగా । హాస్యస్థముంట
నెఱిగియును గారవింపమి । నెదఁదలంచి
మదనహాతకుండు మానుల । మత్సరించి

గాసిఁ బెట్టుచునుండు భం । గంబుఁ గూర్చి.

వ॥ బ్రహ్మచర్య గృహస్థవాన ప్రస్థసన్యాసంబులను నాశ్రమ చతుష్టయంబునఁ దృతీయ చతుర్థంబులు ప్రథమద్వితీయంబులు కారణంబులుగ ముక్తికాంతాసాధక పాటవిపాటనంబుఁ గావింప సమర్థంబులగు. మఱియు బ్రహ్మచర్యంబున వేదవేదాంగాది విద్యాభ్యాసంబునను గురుశుశ్రూషాదులవలనను గాలంబుఁ గడపవలయు. వానప్రస్థంబున శివపూజా పరికరసంపాదనాదులచేతను నాగంతుకార్చనాదులచేతను తపోనిష్ఠచేతను సమయంబుఁ బుచ్చదగు. సన్యాసంబునఁ బరమేశ్వర స్మరణంబొక్కండుదక్క నన్యచింతనంబుకూడదు. మఱియు నొక్కెడనహాశన స్వీకారంబును వేరొక్కచో నుచితనిద్రయుఁ గలిగియుండవలయు. కావున విషయోపభోగంబునకీ చెప్పినయాశ్రమత్రయంబు దూరంబగు. కామానుభవంబులేక మోక్షగామి కాఁడనుట నిక్కంబుగదా.

క॥ కామసుఖజ్ఞానములే
కీమహి నెంతటి సమర్థుఁ । డేని తపమునన్
గామిత మోక్షప్రాప్తిని
వేమరు భంగంబు నొందు । విగతవ్రతుఁడై.

వ॥ ఏను బ్రహ్మచర్యానంతరంబ గార్హస్థ్యంబున నెట్టిదియో యెఱుంకయె దుశ్చరతపోభిరతిఁ జేసి వనవాసినై యుంట నింద్రియాశ్వంబుల బంధింపనేరని కతంబున నిట్టి విపరీతంబు సంభవించె. కడచినదానికి వగచినఁ బ్రయోజనంబేమి ? కావున నీ పసికూనకెద్దియేనాధారంబుఁ గూర్చుట నాకు విధియైయున్నది. కాదయేని దోషంబు వాటిల్లు. ఈ విచిత్రనాటకం బొక మహాకార్యంబునకు నిదానమనియేఁ దలంచినయది నిజంబయ్యె.

తే॥ పంచభూతములు కృ । పాంచితములగుచుఁ
దమకు సహాయమగు । విధమున దీని
రక్షసేయుఁగాత । వృక్షదేవతలకుఁ
గనికరంబు గలుగుఁ । గాత మింక.

చ॥ అనుచు శివాఖ్యుఁడా శిశువుహస్తయుగంబునయందుఁ బూనియొ
క్క నిబిడకుంజమధ్యమునఁ । గమ్మని తెమ్మెర వీచుచోఁట మె
త్తని విరిసెజ్జఁ జేర్చి తన । ధర్మమె దానిని బ్రోచుఁగాత మం
చని వనదేవతావళుల । కంజలిఁ జేసి చనెన్ గృతార్థుఁడై.

వ॥ అట్లా మునీంద్రుం డరిగిన యనంతరంబున.

సీ॥ కూని మూపులపైనఁ । బూనిన పందివ
లలు జారి యిరుకెలం । కులను బడఁగ
బాహుమూలమ్ముల । బంధించినట్టి పొ
దుల బరువున భుజములు చలింప
కటిదేశమున బిగఁ । గట్టిన కాసెల
బిగువు కల్మిని డొక్క । లెగసియుబ్బ
మెలియఁజుట్టఁగఁ దప్పి । మెడమీఁదఁ బడుసాము
నెరసిన కేశముల్ । దురదఁగూర్ప
మోటకత్తులు సరిపెణ । లీఁటెగములు
పరశువులు నురిత్రాళ్లును । పరిఘములును
హస్తములఁ దాల్చి మేము మే । మని కడంకఁ
బంతముల నాడెడి నిషాద । పంక్తితోడ.

తే॥ జాగిలంబుల యఱపులు । డేగగముల
కూఁతలును రేఁగి దెసల మా । ర్మోఁత లిడఁగ
వ్యాధపతి మృగయాసక్తుఁ । డగుచు నప్పు
డహార్యవేషంబుతోడ న । య్యటవిఁ జేరె.

వ॥ అట్లు జేరి ధనురాస్యుండు కొంతవడి వేటాడి యలసిన బలంబును శ్రాంతంబైన యశ్వంబును గాంచి యించుక విశ్రమించు టుచితంబని తలంచి యందొక్క మహీరుహంబు నీడ నందఱవిడియ నియమించి కొలఁది సైన్యంబుతోఁ జని పాసన్ దీర్చుకొని రాలవలీ సరోవరంబుఁ గుఱించి యరుగువాఁడై కొంతదవ్వు సని.

చ॥ అళికులఝంకృతింబలె ము । దావహమై చదలేటిశీకరం
బుల గతిఁ జల్లనై చిలుక । బోదెలకూఁత విధంబునన్ గృపన్

గలుగఁగఁజేయునట్టిదయి । కమ్మని వీణియనాద మట్లవీ
నుల నలరించునట్టి యొక । నూత్నరవంబు చెలంగె నంతటన్.

క॥ ఇది యెచ్చటి శబ్దంబో
మృదుమధురంబగుచుఁ జెవుల । కింపు ఘటించున్
ముదముఁ గలిగించు మదికిన్
బదపడి యిద్దాని నరయ । వలయును గాదె.

వ॥ అని మెల్లమెల్లన నడచుచు మరల వారలఁ జెవియొగ్గి వినుచునం
దందాశబ్దకారణంబు నరయుచు యథార్థంబుఁ దెలియలేక యొక్క
బోయముదుకనిఁగాంచి యిట్లనియె.

చ॥ వినవె వివేకిమాత్రసుఖ । వేద్యము నిర్మలనాదమివ్వనం
బున నెటనుండియో పొడము । బూరుషబుద్ధి కగోచరంబుని
ర్జన మిదిమానవధ్వనిపొ । సంగునె వ్యక్తముగాని దానినే
మనియిఁక నిర్ణయింపఁగల । మయ్యమునంబు చలించునియ్యెడన్

తే॥ అనుభవజ్ఞుఁడవీవు నీ । యంతవాని
యుండగల్గిన నెట్టికా । ర్యంబునైన
నప్రయాసంబునన్ జేయ । నగును గాన
వృద్ధుఁడవు వత్తువే నను । వెంటనుంత.

క॥ వీరీవృక్షచ్ఛాయన్
జేరి ప్రతీక్షించుచుంద్రు । చెచ్చెరమనమీ
దారినచని యాశబ్దం
బారసివచ్చెదము రాఁగ । దయ్య కడంకన్.

చ॥ అనిలహతిన్ జలించిపడి । నట్టివిజీర్ణపలాశసంతతుల్
కనిమెలమెల్ల వీనిపయిఁ । గాలిగడగాఁదగు నింతమర్మర
ధ్వనియగునేని వాంఛితము । భంగమగున్ నినదంబుగల్గు త్రో
వనెఱుఁగలేకయే మనకు । వచ్చిన దారిఁజనంగ నయ్యెడున్.

క॥ అని వచియించుచు నాముదు
కనిచెయిఁ బట్టుకొనిశబర । కాంతుఁడు మెలమె
ల్లనముందుజనుచు నాతని

గనుఁగొని యిట్లనియెఁ దత్సు । కతయలరారన్.

చ॥ ఇవి పెనుగాలికిన్ విరిగి । యెంతయు నేలకువంగి రాచుచు
న్నవితరుశాఖలీ పఙ్క్తిఁగ । నంబడదింతయు మార్గమల్లదే
సవిధమునన్ విశాలతరు । శాఖలక్రిందుఁగ గాలిత్రోవయ
ట్లవిరళరీతిఁ గన్పడెడు । నధ్వగులేగిన చొప్పుచూచితే.

ఉ॥ ఈయటవీప్రదేశమున ♦ కెప్పుడువచ్చుఁ బోవుచుండెడి దీ
వాయయి దుష్టజంతువుల ♦ నంతమొనర్చి మునీంద్రవర్గముల్
హాయి గనంగఁ జేయుదుగ ♦ దా యదియంతయు విస్మరించితే
యేయెడనెందుఁ బోవఁ బథ । మేర్పడయుండెడినో యెఱుంగఁగన్.

తే॥ అవ్విధంబున ధనురాస్యుఁ ♦ డతనితోడ
మాటలాడుచుఁ గొండొక ♦ మార్గమునను
గొంతదవ్వేగి కని యెన ♦ శ్రాంతమధుర
పావనజలంబులవలీన ♦ రోవరంబు.

క॥ కనుఁగొని యాజలజాకర
మున నించుక నీరు ద్రావి । ముదితాత్ముండై
యనుచరుఁడు దోడరాఁగొల
కునకు సమీపమున నొకని ♦ కుంజముఁగాంచెన్.

క॥ కాంచి తదంతర్భాగో
దంచితసుమరాశిఁ జేత ♦ నాథ్యకనకపుం
బాంచాలికగతిరంగుల
మించెడు నొక శిశువుఁజూచి ♦ మెచ్చుచు నియతిన్.

ఉ॥ పావనమయ్యెనాజనియ ♦ పారకృపానిధిసన్ముఖుండు భ
క్తావనతత్పరుండ నెడు ♦ నార్యుల పల్కు యథార్థమయ్యె సం
భావితమయ్యె మత్కులము ♦ ప్రాజ్ఞుల దీవెనలున్ ఫలించెనో
రావిధికృత్యముల్ తెలియ ♦ రావుగదా యెటువంటివారికిన్.

క॥ మనవిన్నయట్టి సడియీ
తనయాకృతరోదనంబె । తప్పకయగు భూ
తనియంత కార్తికేయుం

డనుకంపనొసంగె మామ । కాభీష్టంబుల్.

ఉ॥ తారకగర్వభంజనుఁడు । దారకృపాంబుధియైన దేవసే
నారమణుండు స్వాశ్రితజ । నంబుఁ గురించి యుపేక్షఁబూని యా
ట్లూరకయుండు తత్పదప । యోరుహముల్ భజియించినంత బ్రోఁ
దారకసంచయం బరివ । ధంబున ధన్యతఁగాంచి రెంతయున్.

క॥ రక్షింపుమనుచు వేడిన
నక్షయకృపఁ బ్రోచు వేల్పు । యనయము నెవ్వం
డీక్షితినతఁ డొక్కఁడె పా
పక్షయకారకుఁడటంచు । భావింపఁదగున్.

తే॥ చెప్పనైతి మున్న । చెవియొగ్గి వినుమప
త్యంబులేనిచింత । నఖిల జగము
లేలియుట్టియయ్యె । రేని నాఁడనయితి
నిన్నినాళ్ళు బతికి । యున్నఁగాని

క॥ వేటనెపంబున నన్నీ
చోటికిఁ గొనివచ్చి యీశ । సూనుఁడు నాయా
రాటము మాన్పఁదలఁచి గుణ
పేటికనీతనయ నిడియెఁ । బెంచెద దీనిన్.

చ॥ అమృతమయంబులౌర మృదు । లాంగకముల్ వదనంబుచంద్రబిం
బము దయనీయ యిట్టిపసి । పాపనుగాంచి త్యజించు వారధ
ర్మము నొనరించినారనఁగ । రా దుపకారమె చేసి నాదు వం
శము నిలఁబెట్టినారనుచు । స్వాంతమునన్ ముద మొందఁగాఁదగున్

ఉ॥ ఈపసిబిడ్డఁ బెంతునని । యిప్పుడ కైకొనిపోవు టర్హమో
తాపసులో యెవారొ తలి । దండ్రులు వచ్చి సుతార్థమైమన
స్తాపము నొంది నాకునయి । శాప మొసంగుదురంచు భీతిమై
యీపెను కానలో విడిచి యేఁగుట యర్హమొ తోఁచ దింతయున్

తే॥ స్వల్పకార్యమైన । స్వవిషయమైనప్పు
డెట్టి బుద్ధిమంతుఁ । డేని ధైర్య
మూనఁ నేరఁడనెడి । సూక్తి నిజంబయ్యె

నిపుడు నాయెడల న । హీనచరిత.

చ॥ అడిగెద నుత్తరంబిడఁగ । దయ్యకృతార్థుఁడ నౌదు నిప్పుడీ
యడవిని వచ్చినట్లు చను । మందువొ బాలిక నొంటిపీడిలే
కడరకపత్యభావమున । నాదరమూని గ్రహింపుమంచు నే
ర్పడవచియింతువో సుగుణ । రాజివిరాజిత బుద్ధివైభవా.

వ॥ అని ధనురాస్యుండు బాలికాగ్రహణసంశయ డోలాయమానమా
నసుండై బహువిధంబుల విచారించుచుఁ దత్కాలోచితకార్యంబు
నిశ్చయింప నేరక కొండొకతడవు నిమీలితలోచనుండై యెట్ట
కేలకుఁ దలపంకించుచు మరల నిట్లనియె.

చ॥ కరుణాశాలి యుమాసుతుం డఖిలర । క్షశ్శ్రేణిఁ బోకార్చి ని
ర్జరలోకంబును బ్రోచినాఁడనుచు వి । శ్వాసంబు సంధించి సు
స్థిరచిత్తంబున నిష్టదైవతముగా । సేవింతు సజ్జాటని
క్కారణేన న్నన్నుఁగృతార్థుఁ జేయఁ దలఁచెన్ । గాంబోలు నీనాటికిన్

మ॥ అనుమానింపఁగనేల యీతనయ ఘో । రారణ్యమందుంచి వేఁ
జనఁగా నేమిటి కాత్మజన్ బలెనువా । త్సల్యంబునన్ బెంచుకొం
దును మావంగసమెల్ల ధన్యముగ నక్కం । దుండే యొసంగెన్ శ్రితా
వనదక్షుండ తనిన్ భజింపసుఖముల్ । ప్రాప్తించకున్నె యిలన్.

తే॥ అనుచు నబ్బాలఁ గైకొని । వ్యాధనృపతి
భళిర నాజన్మము ఫలించు ♦ పగిది దీనిఁ
గార్తికేయుండె సృష్టించెఁ । గాకయున్నఁ
గలుగునే యిట్లు దివ్యల ♦ క్షణము లెందు.

క॥ అనపత్యుండనగుటనా
జనివ్యర్థంబయ్యెనని వి ♦ చారంబున నెం
దును సంతసం బొకించుక
యును లేమినివగచుచుంటి ♦ నుర్వీకిభరమై.

ఉ॥ ధన్యుఁడనైతి నిప్పటికి । ధాతయు నన్ను సృజించి నేటికిన్
ధన్యుఁడెయయ్యె నాతని వి♦ ధానము నైతము ధన్యమయ్యె న
న్యోన్యసుహృత్త్వమూనికమ♦ లాలయయుర్ బిలుకుర్ వెలందియుర్

ధన్యులెవ్వరైరి నాయెడస ♦ నంబువసించుటఁ జేసి యివ్విధిన్.

వ॥ అట్లు దలంచుచు ధనురాస్యుండు కౌతుకాబ్ధి వీచికల నూఁగుచు ధన్యుఁడనని యెంచుచు నిశ్చలభక్తిఁ బరమేశ్వరారాధన మొనర్చించు మహామతుల మనోరథంబులు సమకూరుట నిక్కంబయని నిశ్చయించుచు నబ్బాలికామణి నిజతపఃఫలంబని యుబ్బుచు సైన్యంబుతోడ నిజనగరంబునకరిగె.

చ॥ అలికులవేణి యోతుక చివు ♦ రాకులఁ బోని వెలుంగు కేలుఁద
మ్ముల నునుజాళువాకడియ ♦ ముల్ ఘలుఘల్లుమటంచు మ్రోవఁగా
నలలిత తాళవృంతము వె ♦ సన్ గొని వీచుచు సుప్రలాపముల్
బలుకుచు భావికార్యఫల ♦ పద్ధతులన్ దెలియంగఁ జేయఁగన్.

చ॥ సుకృతమెగాక యిట్టిశుభ ♦ సూచకముల్ పొడసూపునే వృథా
సకలజగన్నియంతశర ♦ జన్ముఁడు మీాయిలువేలుపౌటభా
వుకములకున్ నిదానము వి ♦ భూతిసమృద్ధికిఁ గారణంబటం
చొక కమలాయతాంబకమ్ము ♦ దూక్తుల మెల్లనఁ బల్కుచుండఁగన్

చ॥ తనువు వడంకు సుంతయును స్థైర్యము నిల్వదు మేనుస్విన్నమౌఁ
గనఁబడ దేమియున్ గనులు ♦ గల్గియు నర్థములేని పల్కులే
మొనయు శుభంబు గల్గుటకు ♦ ముందుగనీశకునంబు నట్టిదే
యని యొకప్రౌఢకామిని ప్రి ♦ యంబు చెలంగవచించుచుండగన్

శా॥ కావచ్చున్ మిమువంటి మానినులవా ♦ క్యంబుల్ వృథాపోవునే
దైవజ్ఞుల్ వచియించుచుందురు నిమి ♦ త్తంబుల్ ఫలంబిచ్చునం
చీవేళన్ శరజన్ముఁడే ఫలముమా ♦ కీయంగనున్నాఁడొ యే
లావిశ్వాసము నిల్చునో తెలియదా ♦ వంతేనియున్ నెమ్మదిన్.

క॥ అనుచున్ గంభీరంబుగ
ననుఁగుఁ జెలులఁ గాంచి పల్కు ♦ నంబుజవదనా
జనమణియగు దేవేరిన్
గనుఁగొని వచియించెవ్యాధ ♦ కాంతుఁడు నెమ్మిన్.

క॥ ఫలమిదె తెచ్చితిఁగొనుమా
జలరుహలోచన సమస్త ♦ జగదాధారుం

డలఘుఁడు స్కందుండు కృపా
కలితుండై యొసఁగెనాకుఁ • గాననసీమన్.

తే॥ అనుచు నబ్బాలికామణి • నతివకిడిన
నాపురంధ్రీమతల్లి హ । స్తాంబుజములఁ
బూనిముప్పిరిఁగొను మోద • ముమెయిభద్ర
బాష్పములు ముత్తియంబుల । పగిదిఁగురియ.

మ॥ అనఘా నీవచియించునట్టి పలుకే • లాతిత్త్రయానంబికా
తనయుం డక్కటికంబుఁదాల్చిన నసా । ధ్యంబైన కర్జంబుగ
ల్గునే లోకత్రయి నమ్మహాత్మునకు భ । క్తుల్ బిడ్డలట్లేగదా
యనయంబాశ్రిత రక్షణంబతని కా•ర్యంబౌఁగదా చూడఁగన్..

చ॥ అనుకొనుచుంటి నిప్పుడె మ । హాత్ముల వాక్యము బీరువోదటం
చనఘము నై శివార్చన శు • భాస్పదమానను చున్ నిమిత్తముల్
గొనఁగొని యహర్వహా ఫలముఁ•గూర్చునటంచటులే పొసంగెనా
జననము సార్థకంబగుచు • సన్నుతిపాత్రమయయ్యె నేటికిన్.

తే॥ అని యనేక విధంబుల • వ్యాధకాంత
వినయమును గౌతుకంబును । బెనఁగొనంగఁ
బలికి పతియాజ్ఞఁబూని య • బ్బాలికఁ గొని
యంతిపురమున కేగె ని । శ్చింతతోడ.

వ॥ అని పలికిన నలరి నైమిశీయులు తదనంతర కథాభాగంబు వక్కాణింపుమని యడిగిన సూతుండు క్రమ్మర నిట్లనియె.

ఆశ్వాసాంతము.

క॥ నిర్మలకీర్తినిధీ స
త్కర్మాచరణైకదక్ష • గణకాధ్యక్షా
దుర్ముఖలోకవిపక్షా
భర్మాద్రిసమానవక్ష • ప్రణుతత్ర్యక్షా.

సీ॥ ఏమహామహుఁడు శ్రీ • వేమనారాధ్యవం
శాబ్ధికిఁ బూర్ణశశాంకుఁడయ్యె
నేతల్లి సావిత్రి • కెనయై బుధుల్ మెచ్చ
మహిని బాతివ్రత్య • మహిమఁ గాంచె
నట్టినందయకు గౌరమకు ద్వితీయ పు
త్రుండఁ గౌండిన్య గోత్రుండ దక్షి
ణామూర్తికిని శివా • నందునకును సోద
రుండ గూరిమి యగ్రజుండ సుబ్బ
నార్యునకుఁ బౌత్రుఁడను మదీయమయి యలరు
నట్టి వల్లీపరిణయ కా • వ్యంబునందు
నమలమగు ద్వితీయాశ్వాస • మయ్యె దీని
సతము రక్షించుఁగావుత • జంద్రమౌళి.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయనమః.

వల్లీపరిణయము.

తృతీయాశ్వాసము.

క॥ లలితయశఃపరివృత ది
గ్వలయా వల్లీపరిణయ । కావ్యకథామం
జులమధురరసాస్వాదన
విలసిత శుభచరిత కృష్ణ । వేణీతనయా.

తే॥ అవధరింపుము వ్యాసము । ఖాంబురాశి
భవదమృతపూర నఖిలభూ । పాలమకుట
రత్ననీరాజితను కవి । ప్రకరజీవి
కయగు వల్లీపరిణయమ్ము । కథను వేడ్క.

ఉ॥ ఆవిధి వ్యాధకాంత హృద । యంబు కరంబుకుతూహలాన్వితం
బై విశదంబుగాఁగ శబ । రాధిపదత్తకుమారికాప్తికిన్
భావనమయ్యె నాత్మజని । వ్యాధకులంబు తరించె బంధుసం
భావనమయ్యె నింకఁ బితృ । వర్గము సద్గతినొందు నెంతయున్.

క॥ అనుచుఁ దలంచుచు నెమ్మదిఁ
గనికరమును గారవంబు । గడలు కొనంగన్
దనప్రాణమట్లు లాశిశు
వును బెంచుచునుండె బంధు । వులు పేర్మిఁగనన్.

వ॥ ధనురాస్యందును నబ్బాలికామణి లవలీసరస్తీరంబున లభించుట జేసి లవలియనియుఁ గాంచనవల్లివోలె మనోహరాంగియగు కతన వల్లియనియు నామకరణంబులు గావించి పెంచుచుండె నంతనబ్బాలికామతల్లి.

తే॥ శుక్లపక్షచంద్రికవోలెఁ జూడఁగదగి
యుచితదోహదావాప్తిఁ జె । న్నొందు లేత

తీవెచందాన హృద్యమై । దినదినంబు
పురుడులేనట్టి సొంపునఁ ♦ బెరుగుచుండె.

తే॥ సరసజంబూఫలప్రాప్తి । సంతసించు
కొదమరాచిలుకపల్కుల ♦ కును లభించ
నట్టి మాధుర్యము వహించి ♦ హాళిఁగూర్చు
చిన్నిపల్కుల నేర్చె నా । చిరుతబాల.

చ॥ తనజనకుండహింసయె ప్ర ♦ ధానముగాఁ జరియించు సత్తపో
ధనుఁడగుటన్ దదీయమగు । ధర్మవుఁబూని పిపీలికాదిజం
తు నికరమించుకేనియును । నొవ్వఁగరాదని యాత్మనెంచెనో
యన మెలమెల్లఁగుద్యముల । నంటుచు నంఘ్రులమెట్టుభూమిన్

తే॥ తననన్యగతిక । యనిజాలిఁదలఁపక
విడిచిపోయెనట్టి । విపినభూమి
జనని తెలిపిలేక । యని యబ్బురముఁ జెందు
నాఁగఁ చిన్ననవ్వు । నవ్వుబాల.

తే॥ క్రమసహకారపల్లవ ♦ గౌరవంబు
వెలితివడఁజేయు చిన్నిచే । తులను సాచి
యెత్తుకొనుమంచుఁ బరుగిడి ♦ యింత నిలుచు
జనని యానందవార్నిధి । మునుఁగునటుల.

ఉ॥ కానక కన్నసంతగుట । గన్నుల నద్దుచుఁ బ్రాణసంచయం
బేనియు లెక్కసేయక య ♦ హీనచరిత్రుఁడు వ్యాధకాంతుఁడ
మానవతీలలామ యన । మానగుణాన్విత వ్యాధకాంతయున్
బూనికఁ బెంపఁ జంద్రకళ । పోల్కిఁ దనర్చును వల్లియెంతయు

వ॥ ఇట్లా వల్లికన్య యనన్య సామాన్యరూపరేఖావిలాసంబుల జ
జనకుల కానందంబుఁ గూర్చుచు నల్లారు ముద్దుగఁ బెరుగ
విద్యాభ్యాసోచిత వయస్కయైన ధనురాస్యందు.

తే॥ ఎట్టిగుణవంతుఁడును తగి ♦ నట్టి యొజ్జ
పజ్జఁజదువకయున్న నే ♦ ర్పరియుఁగాఁడు
మానికము గౌరవార్హమె । యైనఁగాని

సానఁబట్టక కలుగునే । చాయ మిగులం.

క॥ తనయాభివృద్ధిఁగోరెడు
జనులకు వత్సలత మాన । నంబున నిడియెం
దును గఠినచిత్తుఁడుంబలె
ననికియె యర్హంబటంచు ♦ నుడువుదు రార్యుల్.

చ॥ ఎన్ని వ్రతంబులో సలిపి ♦ యీనిసుగుర్ గనినారమిట్టిలే
కన్నియ నొక్కవిద్యయని ♦ గాసిలఁజేయఁగనేల యెంతయో
యున్నది చాలదే యనుచు । నూరకయుండుటెన్నఁగాదు స
ర్వోన్నతిఁ గోరుమానవుల । కొయ్యనవిద్యగడించుటర్హమా.

సీ॥ కన్నులు గలిగియుఁ । గానఁగలేఁడు సుం
తయుఁదన్నుఁగనవచ్చు । నదులనెపుడు
వీనులుండియుఁగాని । వినిపించుకొనలేఁడు
పరులు వచించెడి । పలుకులింత
సత్వసంయుతములౌ । చరణములుండియు
నిలువీడి కదలలేడింతయేని
యన్నిపదార్థంబు । లారగింపఁగవాయి
యున్నను బలుకఁబోఁ । డొరులతోడ
నంధుఁడుర్బలెఁ నొరులసా ♦ యంబుఁగోరు
ధనముగలవాఁడు వాని నూ । తఁబడఁద్రోయు
వేచుకొనియుందురెంతయు । వింతవారు
రోగినిర్బోలెఁ జుట్టును । మూఁగియెపుడు.

క॥ పరువంబధికారంబును
సిరి చదువమి యనెడునాల్గు । క్షితి నొకఁడొకఁడే
పొరిఁ జెట్టఁ జూర్చునా నివి
పరగిన నన్నియును జెప్ప । వలయునె వేరన్.

తే॥ తనకువాత్సల్యమున్న నం । తయును దోఁచి
పెట్టఁదగుఁ జనువందగు ♦ నట్టిపట్ల
గఠినశాసనుఁడై యున్కి । కరము మేలు

కులముఁ బెంపొనరింపఁగఁ । గోరునేని

క॥ తనయుఁడు చదువకయుండిన
జనకుండధమర్ణుఁడైన । సతిచెడుగైనన్
మనసీయకున్న మిత్రుఁడు
మనుజునకు సుఖంబు లేదు । మహిలో నెపుడున్.

చ॥ పరహృదయం బెఱుంగు బుధ । పక్షముఁ దాల్చి చరించు గౌరవ
స్ఫురణ వహించు సద్యశముఁ । బొందు శ్రుతీరిత ధర్మమూని త్రి
మ్మరు పరివారలెల్లరును । మన్ననఁ జేయుఁ జెలంగు శాస్త్రముల్
గరము పఠించెనేని మోన । కాఁడగు మానవుఁ డెల్లయందునన్.

క॥ ధనమదసంభూతంబగు
ఘనతిమిరం బెట్టిదీ । కాంతులనైనన్
జనదిల గురూపదేశం
బను రత్నచ్ఛాయ లేక । యరయఁగ నెందున్.

తే॥ కుంభగతదీపమట్లు ని । గూఢమగుచుఁ
దనయులందును జ్ఞానంబు । దాఁగియుండు
సదుపదేశంబునన్ జేసి । సరగదాని
వెలువరించుట యహర్ణమా । ర్యులకు నెపుడు.

క॥ కరిరాజమునకు శంఖా
భరణంబుల్ బోలె ధాత్రిఁ । బ్రాజ్ఞుల బోధల్
పురుషునకు వదనశోభన్
గరము గలుగఁజేయు నెల్ల । కాలంబరయన్.

తే॥ అక్షివిషయంబుగాని గో । ప్యమగు నెట్టి
యర్థమైనను దెలియంగ । నగును జ్ఞాన
నేత్రమున నక్కతన విద్య । నేర్వఁదగును
విద్యనేర్వని జన్మంబు । వృథ ధరిత్రి.

చ॥ అరసి సమస్త । శాస్త్రముల నర్థమెయిన్ బఠియించి నట్టినే
ర్పరియును శారునింద్రియతు । రంగచయంబును గట్టలేఁడనన్
దొరతనమూని కోవిదుల । తోఁ జఠియింపక సంచరించువాఁ

డరపడకుండ నేర్పునె స । దభ్యసనంబు లభింపకుండినన్.

వ॥ కావున నిక్కన్యకారత్నము సమర్థుండగు నుపాధ్యాయునొద్దఁ జదివించుట యవశ్యంబు.

మ॥ ధనలుబ్ధుండును చంచలాత్ముఁడును వి । ద్యాహీనుఁడున్ గ్రోధియున్
వనితాలోలుఁడు వ్యాధిబాధితుఁడు వి । ద్వద్వేషియున్ గర్వియున్
వినయాపేతుఁడు దుష్ప్రవర్తనుఁడు ను । ర్విన్ విద్య నేర్పంగఁ గూ
డని వారంచుఁ దలంచి ప్రాజ్ఞులిల వీ । డన్ జాతురవ్వారలన్.

తే॥ అనృతవాదియుకు బ । రాన్నభోక్తయుఁ గుటి
లుండుఁ గూటసాక్షి । దుండగీఁడు
కఠినచిత్తుఁడును వి । కద్ధనుండును గురు
త్వంబు నొందఁ దగని । వారు జగతి.

తే॥ పరులవంచించి జీవించు । పాలసుండు
పెరజనంబుల యభివృద్ధి । వినిసహింప
లేనివాఁడును సద్బుద్ధి । లేనివాఁడు
తగరుపాధ్యాయపదము నొం । దఁగ ధరిత్రి.

చ॥ చదివినవాఁడువోలెఁ బెలు । చన్ నటియించుచు నప్రతిష్ఠకున్
బెదరక ధర్మచింతయు వి । వేకము వీడి నిజోదరార్థమై
యిది యుచితంబు నాక చరి । యించెడు లోభికి సర్వసంపదా
స్పదమగు బోధ సేయఁగల । పద్ధతి యెట్లబ్బుఁ గంగనోనిలన్.

క॥ తనవాఁడను నభిమానం
బున సజ్జని సదుపదేశ । మును సేయంగన్
బనిపెట్టరాదు తనది
వ్వైనె ముద్దిడఁ గాలకున్న । వివరింపగన్.

తే॥ ఎచట ప్రేమగల్గు । నచట సర్వజ్ఞత్వ
ముండు ననితలంచు । చుండు నరుఁడు
దిగినఁగాని లోతు । తెలియనేరదుగదా?
యెట్టిధీరుఁడైన । నింతయేని.

చ॥ తనకభిమానమున్నెడఁ బ • దంపడి యెంతయొ యీయవచ్చుగా

కనయము కీర్తిసౌఖ్యముల । కాస్పదమై యలరారు విద్యఁజె
ప్ప నిపుణుఁడంచు మూర్ఖునెడఁ । భావము నిల్పఁగరాదు ధారుణిన్
దనపొలమందుఁబుట్టెనని । తంగెడు మేయునె యెట్టివెట్టియున్.

తే॥ ఎద్దియేకారణంబున । నీద్యగుణుఁడు
తృణముగాఁగన్పడినవానిఁ । దెలిసియహాన్
పదముఁ జేర్చుట యుచితమా । పద్ధతియగుఁ
బక్షపాతంబు కూడదె వ్వల్లనైన.

చ॥ తనువులనిత్యముల్ సుతులు । దారయు చుట్టలు సేవకుల్ ద్విష
జ్జనములు చూచుచుండఁగనెఁ । సంపదలెల్ల నశించుచుంటఁదాఁ
గనుచును యోగ్యమాపథము । గానగలేకయయోగ్యయోగ్యుఁడం
చని యొకపక్షమూనఁ జను । నా బుధవర్యులకున్ దలంపఁగన్.

తే॥ స్వార్థపరుఁడుగాక । యనయంబు సద్గుణ
పక్షపాతమూని । పరులు స్వీయు
లనెడి భేదబుద్ధి । ననుసరింపనివాఁడే
శిష్యజనముఁ బెంపు । సేయనేర్చు.

చ॥ అలుగనివాఁడు శాంతుఁడు మ । హామతిమంతుఁడుసత్యవాది ని
ర్మలచరితుండరోగి బుధ । రంజనుఁ డుత్తమవంశసంభవుం
డలఘుకృపాన్వితుండు సుగు । ణాంచితుఁడర్థిజనావనుండు శా
స్త్రలలితమూర్తియౌ నతఁడె । ఛాత్రులకున్ దయసేయువిద్యలన్

క॥ తనకన్నబిడ్డలన్ బలె
ననయము శిష్యజనులందు ♦ నాదరమును బూ
నినవాఁడె సదుపదేశం
బొనరింపఁగ నర్హుఁడంచు ♦ నదువుదురార్యుల్.

చ॥ తనకు శ్రమంబె మైనను ప । దంపడి యోర్చి పరోపకారముం
బొనరుపఁ జూచువాఁడు బరి । పూతచరిత్రుఁడు నిర్మలుండు ధ
ర్మనిరతచిత్తుఁ డీద్యుఁడన । మానయశోవిభవాభరాముఁడౌ
ననఘుని జేరి శిష్యుఁడు ని । జాన్వయ వృద్ధి నొనర్చునెంతయున్

క॥ పరమార్థమె ముఖ్యంబుగఁ

జరియించుచు సకలభూత । సంచయమున నీ
శ్వరుఁడుండుననుచుఁ దెలిసిన
గురునికడఁ జదువ సుగుణ । కోటిలభించున్.

వ॥ అని యనేకవిధంబుల సదసదుపాధ్యాయలక్షణంబుల నిరూపించి ధనురాస్యుండు రాజభక్తితత్పరుండును నభ్యస్తసకలవిద్యాచయుండును నిజపితృపరంపరాగతవిద్యాగురుండును నగు నొకవృద్ధవిప్రుని రావించి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులఁ బూజించి వినయవినమితగాత్రుండై సబహుమానంబుగా నిట్లనియె.

మ॥ అనఘా లోకగురుండవీవు భవదీయంబౌ కృపాదృష్టి నీ
ధనురాస్యుండు సమస్తవైభవము లొం । దంగల్గె వ్యాధాన్వయం
బున కాచార్యుఁడవీవకాదె యనిశంబున్ నిన్ను సేవించి ధ
ర్మనియంతల్ ఘను లస్మదన్వయము వా । రల్ కీర్తిచేమించరే.

మ॥ చిరకాలంబు నిషాదపుంగవులు నిన్ ♦ సేవించి సౌభాగ్యవి
స్ఫురణన్ గాంచిరి మున్ను మాకులమునన్ ♦ సూరీంద్ర నీచెప్పు న
క్షరమే యక్షరమై యశోలతల ది । గ్వారంబునన్ బ్రాకఁజే
యు రహిన్ ద్వాదృశులైన యాప్తజనులెం♦దున్నారు మాకిద్ధరన్

క॥ ఈయుల్వుఁ డొక్కమానిసి
యై యలరుట తావకీన ♦ మగు కరుణన్ గా
దే యనఘచిత్త నిర్మల
మై యెప్పుడు నీప్రభావ । మరయఁగ నెందున్.

క॥ స్కందవ్రతం బూనస్ఫుట
యిందుధరుని సేవజేయు ♦ నెల్లయెడల న
స్పందయశస్తుందిలది
గబృందుడనైయుంట తావ ♦ కేచ్ఛన్ గాదే.

తే॥ మమ్ముగుటిఁ జినట్టి ♦ మంచిచెడ్డల కెల్ల
నీవయగుచు ధర్మ । నిపుణబుద్ధి
సంచరింతు వెపుడు ♦ సకలంబు నీయధీ
నంబె సల్పితిమి గు । ణాంబురాశి.

వ॥ అని పల్కి వల్లి నామహాభాగునకుఁ గాన్పించుచు.

క॥ ఈకన్నియ హిమగిరితన
యాకాంతకృపాప్తి నాకు ♦ నాత్మజయగుటన్
మాకులము ధన్యమయ్యె ని
రాకులత వహించె డెంద ♦ మవనిసురేంద్రా.

తే॥ ఏను శిష్యుండ నైనట్లె ♦ యీపె కూడ
శిష్యురాలగు మీకు నో ♦ క్షితిసురేశ
కనికరంబునఁ బుత్రి నే ♦ కరణి నింక
ధన్యురాలఁగఁ జేయుదో ♦ ధన్యచరిత.

వ॥ అని వచియించిన భూసురోత్తముఁ డాశబరపతిం గాంచి యిట్లనియె.

ఉ॥ అక్షయమోక్షదానచణుఁ♦డవ్యయమూర్తియు నైన యా విరూ
పాక్షుఁడు మీకుసేవ్యుఁ డన । యంబు తదీయకృపార్ద్రులైన మీ
కీక్షితిలోపమొందు కల ♦ దే గుణవృద్ధుఁడ వీవెఱుంగవే
దక్షమఖారిఁ గొల్చి విశ ♦ దంబగు కీర్తి గడించు నంచొగిన్.

చ॥ వితతయశోవిశాలురు వి । వేకధురీణులు విద్వపల్లతా
ప్రతతిలవిత్రకుల్ శబర ♦ రాజులు తావకవంశసంభవుల్
నతజనరక్షకుల్ ఘను ల । నారతమున్ మము గౌరవంబుమై
హితులవలెన్ గనుంగొనియ♦యభీష్టములన్ బొనగూర్తు రెంతయున్

క॥ మీయాశ్రయంబు కతన న
మేయసుఖావాప్తిఁ గాంచి । మృత్యుంజయసే
వాయత్తచిత్తులమగుచు
నీయెడ నివసించుచుండు । మిద్ధచరిత్రా.

తే॥ మమ్ముఁగాపాడునట్టి భా । రమ్ము మీది
జగతి నాబాలగోపాల । ముగను మీకు
విద్య గఱపుచు మీక్షేమ । వృత్తములను
గోరుచుండుటయెల్ల మా । భారమనఘ.

క॥ చదివించుట మాధర్మవు

చదువుట మీధర్మమై పొ । సంగఁగ సుకృతా
స్పదమై యసదృశమగు నీ
హృదయంబున సంశయింప । నేటికిచెపుమా.

చ॥ ఇనుఁడు సహస్రహస్తముల । నేమరకెల్లతమంబు బాపున
య్యనలుఁడు సర్వభూతముల । కాశ్రయుఁడై ధనముంబొసంగు వా
హినులుస్వలాభమున్ విడిచియే । ప్రవహించుచునుండుఁ గావునన్
మనుజుఁడుస్వార్థమున్ విడిస । మానమతిన్ జరియింపఁగాఁదగున్.
తే॥ తనకు నుచితమైన । ధర్మవుఁ దప్పక
పరులకొఱకు పాటు । పడుట లెస్స
తనధనంబు విద్య । యును నర్హులగువారి
కొసఁగఁడేని నిరయ । మొందు నరుఁడు.

ఉ॥ ఈయఖిల ప్రపంచము గి । రీశ్వరు నంశమునన్ జనించుటన్
బాయక ప్రాజ్ఞులెల్లరుఁ గృ । పామయులై తగ భూతరాశికిన్
శ్రేయముఁ గూర్పనెంతు రటు । సేయఁ దలంపరయేని శూలికిన్
బాయనికిన్కఁ గూరిచిన । వారయి చింతలఁ గొంతురెప్పుడున్.
తే॥ ఎన్నిజన్మంబులందొ య । హీనబుద్ధి
సుకృతమొనరించినన్ గాక । సూరివరుఁడు.
తగినశిష్యునియందు వి । ద్యాధనంబు
నునిచి ధన్యుఁడు గానేరఁ । డనఘచరిత.

క॥ తనసంపాదించినవి
ద్యను నిష్కపటాత్ముఁడగుచు । నర్హుండగు శి
ష్యున కుపదేశించనిచో
జనియించును మూఢుఁడగుచు । శబరాధిపతీ.

తే॥ మామకార్జితపుణ్యసంపదను జేసి
నీతనయశిష్యరత్నమై । నెగడియుంట
ధన్యమయ్యె నాజన్మ వి । ద్యయు ఫలించె
కమలజుఁడు కృతకృత్యుఁడై । కరముమించె.

క॥ ఇన తేజ ముచితసమయం

బున నగ్నిఁ జేరి మెఱయు । పోల్కి గురుఁడు నే
ర్పినవిద్య శిష్యునిఁ జెం
దినఁగాని యశంబు నొందఁ । నేరదుధాత్రిన్.

తే॥ ఈమెయభివృద్ధిఁగాంచ నీ ♦ కెట్టికౌతు
కంబు కలుగునో నాకట్టి । కౌతుకంబె
కలుగుఁ గావున వేయుపల్కులను బల్క
నవసరంబేమి శబరరా । లాబ్ధిచంద్ర.

వ॥ అని యవ్విప్రపుంగవుండు నిరంతర కరుణారసార్ద్రహృదయుండై వల్లీపల్లవాధరి నిజయశోవృద్ధికరంబగు శిష్యరత్నంబని నిశ్చయించి యొకసుముహూర్తంబున బాహ్యోద్యాననిర్మిత విద్యాలయంబుఁ జేర్చి విద్యగఱపుచుండె నంత.

తే॥ విమలమణి దర్పణంబున । విశదమగుచుఁ
బ్రతిఫలించెడు రీతి సర్వమగు శాస్త్ర
జాతమావల్లియందున । సంక్రమించె
స్వల్పకాలంబునందె య ♦ సల్పమగుచు.

సీ॥ ఒకనిముసమయేని ♦ యూరకుండక యహో
రాత్రముల్ జదువు శా ♦ స్త్రంబు లెల్లఁ
జదివి యందలి రహ । స్యంబు లెఱింగి య
న్యులకు బోధించు ని ♦ ర్మలినబుద్ధి
బోధించి తద్ధర్మ ♦ ముల ననుష్ఠించుచు
నొరుల ననుష్ఠించెడి । సరణి నల్ప
సలిపి స్వజన్మంబు । సఫలమయ్యెనటంచు
గౌతుకానుభవంబుఁ । గాంచి మించు
మించి గురుకటాక్ష । మే యిట్టి శ్రేయోని
దానమనుచు గురుని । దైవముగను
గొలుచు వ్యాధకన్య । కోవిదు లెల్లరు
నబ్బురంబుఁ జెందు । నట్టి పగిది.

తే॥ గురుఁడు చెప్పిన పాఠముల్ । గొదుకు లేక

కరతలామలకంబులు • గా గ్రహించు
జదివి యవ్వాన నొక్కయ । తురము నైన
మరువ దావల్లిబుద్ధిసూ । క్ష్మత యయారె.

తే॥ సారవత్క్షేత్రపతితబీ । జంబు వోలె
వల్లి నేర్చిన శాస్త్రంబు । లెల్ల విశ్వ
తోముఖములయి యలరె సం । తోషవార్ధి
వీచికాటోపికల । వ్యాధ । విభుఁడు వెలయ.

తే॥ శుక్తిపుటమునఁ బడి శుద్ధ । మౌక్తికత్వ
మును వహించిన యల స్వాతి । చినుకులట్లు
లవలియెడసంక్రమించిన । వివిధకళలు
వినుతిపాత్రంబులగుచును । దనరె మిగుల.

క॥ రతనంబుకతనబంగరు
రతనముబంగారుకతన । రాజిలునటులీ
సతికతమున విద్యలు నం
చితవిద్యలకతన సతియుఁ జెలఁగె ధరిత్రిన్.

శా॥ సర్వజ్ఞుండగు దేశికోత్తమునిప । జ్జన్ జేరుటన్ జేసి వ్యా
ధోర్వీనాధునిపుత్రి గాంచె సకల । ప్రోద్యత్కలాశాస్త్రముల్
గర్వోద్రిక్తుల రైనపండితులకె • ల్లన్ భీతి వాటిల్లె నా
సర్వోన్నత్యము జెంది మించు లవవీ । చంద్రాననన్ గాంచినన్.

చ॥ గురునితిరస్కరింపక ని । గూఢము లైనకళారహస్యముల్
నిరతి గ్రహించి సుంతయును । నేమము వీడక నైజధర్మమే
మరక నిషాదకన్య యస । మానమనీషఁ బఠించె నొజ్జయున్
గరము ప్రమోదచిత్తుఁడయి । గౌరవముం బొనరింప నెంతయున్.

చ॥ అమలచరిత్రుఁ డాద్విజకు । లాగ్రణి నేర్చినవిద్యలెల్లను
త్తమమగుపాత్రమొందినవ । దార్థములుంబలె సార్థకంబులై
యమరుట కెంతయో కుతుక । మంది కృతార్థుఁడనైతి నంచుఁ జి
త్తమునఁ దలంచెవల్లియును । దద్దయుహర్షమునొందె నాత్మలో

వ॥ మఱియు నాలవలీకన్య నిఖిలశాస్త్రజాతంబును గాంధర్వంబును

హస్తిశిక్షయు నశ్వహృదయంబును సమస్తకళలును నాముర్వే
దంబును మంత్రప్రయోగోపసంహారంబులును విషాపహరణంబును
కావ్యనాటకాలంకారంబులును బురాణేతిహాసంబులును సమగ్రం
బుగ నేర్చి యనన్యసామాన్యపాండితీవిశేషంబున గురునంతవాని
నైనం బూరికిం గొనని కౌశల్యంబున నుండెనంత.

చ॥ ప్రకటితచారుకీర్తియయి ♦ భాసిలు నాత్మజఁగాంచి న్యాధనా
యకుఁడుపవిత్రమయ్యెఁ గుల ♦ మంచుఁ గుతూహలమందఁడయ్యెన
య్యకుటిలచిత్త కన్నివిష ♦ యంబుల నీడగువాఁడు సంభవిం
చకునికి నాత్మ కెంతటివి ♦ చారము కల్గునో యంచుఁ జింతచే.

క॥ తనయాననావలోకన
మొనరించెడుదాక యెంత ♦ యో చింతల ము
న్గిన నాకానందములే
కినుమడి యయ్యెను విచార ♦ మీమనవచ్చున్.

ఉ॥ ఎన్నితపంబులో సలుప ♦ నీయమ పుత్రికగాలభించె నీ
కన్నియకింక నర్హుఁడగు ♦ కాంతుఁడునాకు లభించుటెట్లొయా
పన్నశరణ్యుఁడౌ హరుఁడ ♦ పారకృపాసహితాంతరంగుఁడై
నన్నుఁగృతార్థునిన్ సలుపు ♦ నా? పెనువంతలఁ గుందసేయునా?.

చ॥ సకల కళాప్రవీణయయి ♦ శారదనానుతిఁ గన్నదాని శ్రీ
లకుఁబదమౌచు లిబ్బులపొ ♦ లంతియనన్ జెలువారుదాని నీ
యకలుషచిత్తనే ఘనున ♦ కర్పణజేసి తరింతునో నిషా;
దకులము కీర్తిఁ గాంచునొ ప ♦ దంపడిలోగునో నాకతంబునన్.

తే॥ వేల్పుదలవాయి మాయిలు ♦ వేలుపగుటఁ
గనికరంబున నీయమఁ ♦ గాంచఁజేసె
నతని సంకల్పముడివోవు ♦ నాయతండె
యర్హుఁడగువానిఁ గూర్పఁడా ♦ యాదరమున.

వ॥ అనిధనురాస్యుఁడు వల్లీపల్లవాధరకెల్ల విధంబుల దగినవల్లభుండేగతి
లభించునొకో యని యనేకరీతుల విచారించుచుఁ బ్రపంచంబునన్
గలశబరాధిప కుమారుల నందఱఁ బరీక్షించియు నొక్కొక్కర

యందొక్కొక లోపంబేదియేని కలిగియుంటంజేసి ప్రయోజనంబు గానక తారకాసుర గర్వనిహంతయుఁ గ్రౌంచమదభేదియు భక్తవత్సలుండునగు షడాననుండె దిక్కుగాఁగలఁడని హృదయంబునకు సమాధానంబుఁ గల్పించుకొని యుండునంత మధుమాసంబు సమీపించుటయు వార్షికంబగు స్కందోత్సవ మొనర్ప నుత్సహించి పురంబునందెల్ల సాఁటంబంచి నంతఁ బౌరులు.

క॥ తిరునాళ్ళ దినములివి మం
దిరములిఁక నలంకరించి ♦ తిపురకవ్యాధే
శ్వరు మెప్పువడయఁగాఁదగు
శరజన్ముఁ డనుగ్రహించు ♦ సకలేప్సితముల్.

చ॥ కడచెనువత్సరం బిచట । స్కందమహోత్సవ మాచరించి యె
న్నడు మరలన్ బొనంగునొ షి । నాకిసుతోత్సవమంచు భక్తిరో
ర్పడఁగుతుకంబునన్ జెలఁగు ♦ పౌరులకోరికఁ దీర్చినాఁడు నా
థుఁడు శటరేశ్వరుం డతని । తోరఁపుడెందము నెన్నశక్యమే.

క॥ కలియుగకైలాసంబన
నలరెడు నిప్పురముఁ గన్న । లారఁ గనుఁగొనన్
వలెఁగాక చెప్పనలవియె
యలస్కందోత్సవము వేళ । నగు సంబరమున్.

తే॥ ఎట్టి సుకృతంబొనర్పక । యిప్పురంబు
జన్మభూమిగ సంభవిం । చదు ధరిత్రి
వరలు నేఁటేట స్కందోత్స । వంబుఁగాంచ
వేయుఁగన్నులు విలయువి । వేకమతికి.

చ॥ ఇనుఁడు సహస్రహస్తముల । నెంతయు లేఖరియై లిఖించుచో
ననఘుఁడు శేషుఁడానన స । హస్రమునన్ వచియించినన్ శ్రితా
వనుఁడగు కార్తికేయుని ప్ర । భావము సుంత అంతగాదనన్
మనుజుఁడు శక్తుఁడౌనె యస । మాన మహోత్సవమున్ నుతింపఁగన్.

మ॥ ఘనబాహాబలదర్పితాఖిలరిపు । క్ష్మాపాలకోటీర ర
త్ననికాయార్చిత పాదపద్ముఁడగు వ్యా । ధస్వామిసంపూర్ణ భ

క్తినగాధీశకుమారికాతనయుఁడై । తేయాన్వయానూనకా
ననవహ్నిన్ బ్రతివత్సరంబుఁగొలుచున్ । స్కందోత్సవాభిఖ్యచే
తే॥ అనుచుఁ బౌరులు కౌతుకం । బునఁజెలంగి
లలితరీతి మందిరముల ♦ లంకరించి
యుచితవేషంబులన్ దాల్చి । యుత్సవంబుఁ
గనుటకెప్పుడొ యనువేడ్క ♦ కడలుకొనఁగ.

వ॥ మేఘాగమనంబభిలషించు చాతకసమూహంబట్లు వేచియుండి రంత ధనురాస్యందు కార్త్వాంతికోక్తముహూర్తంబుచేరువగుటయు బంధుమిత్రామాత్యకళత్ర పుత్రికాయుతంబుగ నవసరచమూసం తానంబుఁగొని బాహ్యోద్యానంబున నలరు సౌధంబుఁ బ్రవే శించె నంతనక్కడ.

ఉ॥ తారకజిన్మహోత్సవవి । ధానముఁగన్గొను వేడ్కవచ్చు భూ
దారులు విశ్రమింపనుచి । తంబుగఁగట్టిన సౌధరాజియున్
సూరివరుల్ వసింపఁదగు । సుందరమందిరముల్ నిషాదధా
త్రీరమణాభిజాత్యమును । దెల్పక తెల్పెడు నద్భుతంబుగన్.

క॥ తురగముల హేషలునుబం
ధురతరకరిబృందఘీంకృ ♦ తులు మంగళవా
ద్యరవంబులు కలిసినభోం
తరభాగమునన్ బ్రతిస్వ । నంబుచెలంగన్.

సీ॥ గుమిగూడి యొక్కచోఁ । గోర్కెదేవాంగజా
నపదులు హారుని గా ♦ నంబొనర్ప
గణికాజనం బొక్క ♦ కడనభినయకళా
కౌశలంబుఁ బ్రజకుఁ । గానిపింప
స్కందోత్సవంబిందుఁ ♦ గనుఁడనిచిత్రకా
రు లొకటఁ జిత్తరు । వులను జూపఁ
గోవిదు లొకవంక । గూఢంబులగునిగ
మార్థముల్ శ్రోతల । కర్థిఁజెప్ప
వందిమాగధులొకవంక ♦ వ్యాధవిభుని

సద్యశోగీత వితతి ను ♦ త్సాహ మలరఁ
జనువఁజూపఱచూడ్కికి ♦ సంతసంబు
వఱలఁజేసె నయ్యుద్యాన ♦ వనము మిగులఁ.

వ॥ అప్పుడు.

క॥ సురలు సుమవృష్టిఁ గురిసిరి
సురదుందుభులెల్ల మ్రోసె ♦ సురకామినులున్
గరము ముదంబున నాడిరి
శరజన్మమహోత్సవంబు ♦ సాగెడు వేళన్.

క॥ లలితవిపంచీశ్రుతిసం
కలితంబై పంచమంబు ♦ గతివ్యక్తంబై
యలరెడు కంఠస్వనమున
బలుమరు శరజన్ముఁ గుఱించి ♦ పాడుచు వేడ్కన్.

చ॥ హరగిరిజామనోమర పు ♦ రాంతకదీనశరణ్య పన్నగా
భరణ సమస్తభక్తజన ♦ పాలక బాలశశాంక శేఖరా
సరసిజసంభవాద్యమర ♦ సన్నుతపాదపయోజ మానిహృ
త్సరసిహాగ్రమందిర కృ ♦ శానురవీందువిలోచనా శివా!

మ॥ అనుచున్ బాడుచు నాడుచున్ సకలలో ♦ కానంద కృత్పంచమ
స్వనమూకీకృతకోకిలాళియయి ప్రాంచత్తంత్రులన్ మించు తి
న్నని వీణెన్ బలికించుచున్ విమలగాం ♦ ధర్వంబు మూర్తీభవిం
చెనొ యేమోయన వెల్గువాఁడొకమునిశ్రేష్ఠుండు పూతాత్ముఁడై.

క॥ అరుదెంచుటయును శబరే
శ్వరుఁడు వినతుఁడగుచు నహన్ ♦ సత్కారంబున్
బరగించి యుచిత పీఠిన్
దిరముగఁ గూర్చుండఁజేసి ♦ స్థిరమగుభక్తిన్.

క॥ మునివర తావకదర్శన
మున ధన్యంబయ్యె వంశ ♦ ము పవిత్రుఁడనై
తిని పరసవేది సోకిన
నినుము సువర్ణమయి కాంచ ♦ దే గౌరవమున్.

క॥ ఊరక రారు భవాదృశు
లారయ నస్మాదృశుల గృ । హంబులకు జగ
త్కారణులు మీరు వచ్చుట
ప్రారబ్ధము లెల్ల సఫల । మగుఁగాదె యిలన్.

చ॥ అనవుఁడు నారదుండు శబ । రాధిప యహర్నమ కాదె మాకు ని
ట్లని వచియించు టొక్కయెడ ♦ నైనను నిల్కడలేక యెల్లచో
ననయము సంచరించెదము ♦ హర్షులన్ మిమువంటివారలన్
గనుటయ కాక వేరయొక । కార్యము గల్గునె ముజ్జగంబులన్.

తే॥ సత్యలోకము విడిచి కే । శవుని మ్రొక్కి
రజతభూధరమున నుడు ♦ రాజమౌళిఁ
గనులపండువు గాఁ జూడఁ ♦ గాంచి యిటుల
వచ్చినాఁడను స్కందోత్స ♦ వంబుఁ గనఁగ.

తే॥ ఎచట ధర్మమ్ముండు । నెచట దేవబ్రాహ్మ
ణోత్సవమ్ములు గల్గు । నుచితరీతి
నచటఁ జేయుచుందు । నహరహం బదియె సం
తసముఁ గూర్చు వ్యాధ । నాథ నాకు.

చ॥ కనుఁగొనలేదు నీసలుపు ♦ స్కందమహోత్సవ మెన్నఁడేని నా
కనులకుఁ బండువయ్యె నన ♦ ఘాయిపుడింతటి వైభవంబు నే
జనపతియైన నాచరిపఁడు ప్ర ♦ శాంతము నీహృదయంబు నీకతం
బున శబరాన్వయంబు యశ । ముం గని శాశ్వతమయ్యె నిద్ధరన్.

తే॥ తను ధనంబులు జీర్ణించి । నను సహించి
పరుల కానందము ఘటింతు । రు ప్రాజ్ఞు లవని
నొరుల సుఖదుఃఖములు తమ ♦ కొందు ననుచుఁ
దలఁపఁ డేనియుత్తముఁ డేగు । గలుషపదము.

క॥ న్యాయైకదృష్టిఁ బ్రజలకుఁ
బాయని సౌఖ్యమును గూర్చి ♦ పరహితమునకై
కాయం బేనితృణంబుగఁ
జేయుట భూనాయకునకు । శ్రేయ మొసంగున్.

శా॥ సర్వజ్ఞుండవు నీవు నీయెడల వా । త్సల్యంబుఁ జూపించు నా
శర్వాణీప్రియవల్లభుండు సకల । ధర్మభృన్మణుల్ నీవనన్
గర్వంబున్ విడనాడి తావకకళా । శ్రీకిఁ గప్పంబుగా
సర్వస్వం బిడ నైనఁ జూతురట య । శ్రాంతంబు సుస్వాంతులై.
శా॥ ఈరాజ్యంబులు నీధనంబులును స్వా । మీ తావకీనోరు స
త్కారుణ్యంబునఁ గాదె కల్గెను జగ । త్కల్యాణముల్ గూర్చు మీ
కీరితిన్ వచియించు టహా మెయ్యుష్మం । బే సేయుదుర్ ధర్మముల్
మీరల్ జూచెదు మర్త్యులెప్పుడును మ । న్నిస్తుత్యులే చూడఁగన్.
క॥ అనపత్యుఁడ నగు నాకీ
వనితామణి తనయ యగుట । వంశంబున కెం
దును లేని కీర్తిఁ గూర్చుట
యనఘా మీ కనికరంబు । నన కాదె యిలన్.
చ॥ అమలినబుద్ధి మీ రహర । హంబుఁ జరించుచు నుందు రెల్లదే
శములను గంటిరే సకల । శాస్త్రవిదుండయి కోవిదానురూ
పమున మెలంగుచున్ గలుష । పద్ధతి వీడి నిజాన్వయంబు ధ
ర్మము నిలఁబెట్ట నేరిచిన । రాజకుమారకు నెందు గేనియున్.
చ॥ అనవుడు దేవహూని దర । హాసము మోమునఁ జెంగలింప నో
జనవర నీమనోరథము । చయ్యన నా కెటుఁ గరగ నయ్యె నీ
వనరుహనేత్ర కపత్యుఁ డగు । వాఁడు చరాచరలోకజాలమున్
దనయుజ చేత నిల్పఁ గల । ధన్యుఁడు సుమ్మ సమాన శక్తిచే.
తే॥ లలిత శుకవాణి యీయబ । లాలలామఁ
బరిణయం బాడఁ దగినవాఁ । డరయ నద్వి
తీయశక్తిధరుం డయి । తేజరిల్లు
యాసముగలవాఁడు రాజమౌ । ళి సుతుఁ డధిప.
ఉ॥ నీసుకృతంబుకల్మిని జ । నించెను కల్లి సతీమతల్లి యీ
భాసుర కోమలాంగి చెయిఁ । బట్టుటకున్ దగువాఁడు దుష్టులన్
గాసిలఁ జేసి సజ్జనులఁ । గావగ నేర్చినవాఁడు దేవసే
నా సఖునంత వాఁడగు జ । నార్దనసన్నిభ వ్యాధవల్లభా.

మ॥ బలగర్వప్రథవిష్ణు తారక లసద్బాహుప్రతాపాటవీ
ప్రళయాభీలకృశానుఁడై సమదమర్త్యశ్రేణి కోటీర ని
మ్నాల రత్నద్యుతి రాజితాంఘ్రియగుచున్ రాణించు సేనాని మీ
అలనా లోకలలాముకున్ జెలువుఁడై లాలించు నశ్రాంతమున్.

తే॥ అనుచుఁ బల్కి నిలింపమహర్షి యరిగె
వ్యాధపతియును స్కందోత్సవంబవిఘ్న
ముగ సమాప్తి యగుట నిజనగరమునకుఁ
జనియె సంతసమున బంధుసహితుఁ డగుచు.

వ॥ అట్లుజని ధనురాస్యుండు నారద వచనవిశ్వాసంబున జగదీశుండగు షణ్ముఖుండు తనకల్లుం డగు నని యెంతయు నుబ్బుచు వల్లికతం బునఁ దనకులం బెల్ల ధన్యంబయ్యెనని యామెను మెచ్చుచు దేవ బ్రాహ్మణారాధనంబులను సత్ప్రతిష్ఠాలవాలంబులగు ధర్మకార్యం బులను గావించుచుఁ దన కిలువేలుపగు కార్తికేయుండె యిల్లటప ల్లుఁడగుట సంభవింప నున్నందులకుఁ బూర్వ జన్మార్జిత పుణ్యవిశే షంబె కారణంబుగ భావించుచు వివాహోచితప్రాయయగు పుత్రి కారత్నము నర్హుండగు మహాసేనునకిడి ధన్యుఁడు కాఁగల సమ యం బెప్పుడా యని వేచి యుండె. లవలియుఁ దన శయనాగారం బునఁ జిత్రింపఁబడి యున్న స్కందవిగ్రహంబు ననేక విధంబుల భక్తియు గౌరవంబును ననురాగంబును రెట్టింప సేవించుచుండె నని పలికిన మహర్షు లవ్వల్లికథావిధానంబు గూడ నానతీయవే యని యడిగిన మరల సూతుఁ డిట్లనియె.

క॥ రసవత్కవి కావ్యనిబ
ద్ధ సదమల యశోభిరామ త్ర్యంబక విమలాం
ఘ్రి సమారాధన తత్పర
ప్రసవాయుధ సదృశరూప ప్రశమితతాపా.

సీ॥ ఏమహామహుఁడు శ్రీ వేమనారాధ్య వం
శాబ్ధికిఁ బూర్ణశ శాంకుఁడయ్యె
నేతల్లి సావిత్రి కేశమై బుధుల్ మెచ్చ
మహిని బాతివ్రత్య మహిమఁబూనె
నట్టి నందయకు గా రమకు ద్వితీయ పు
త్రుండఁ గౌండిన్య గో త్రుండదక్షి
ణామూర్తికిని శివా నందునకు సోద
రుండఁ గూరిమి యగ్రజుండ సుబ్బ
నార్యునకుఁ బౌత్రుఁడను మదీయమయి యలరు
నట్టి వల్లీపరిణయ కావ్యంబునందు
నమలమగు తృతీయాశ్వాసమయ్యె దీని
సతము రక్షించుఁగావుతఁ జంద్రమౌళి.

శ్రీ శివాయనమః

వల్లీ పరిణయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క॥ శారద నీరద పారద
నారద నిభ కీర్తి యాది ♦ నారాయణాసం
జ్ఞారాజిత సుగుణగణో
దారా గౌతమ సగోత్ర ♦ తత్త్వవిచారా.

తే॥ అవధరింపుము శ్రవణేంద్రి ॥ య ప్రవేశ
మాత్ర విగతాన్య హేతు సం ॥ ప్రాప్త దుర్భ
రవ్యథను రసవత్కవి ♦ ప్రకర జీవి
క యగు వల్లీపరిణయ మ ♦ కథను వేడ్క.

వ॥ అఘటన ఘటనా సమర్థుఁడగు సుమనో మహర్షి యట్లు ధనురా స్యుని వీడ్కొని వల్లీవృత్తాంతంబు గిరిజానందనున కెఱిఁగించు నుత్సాహంబు పెంపున నరణ్యంబులఁ గడచి తనముందర.

ఉ॥ అంబరచుంబి శృంగనిచ ♦ యంబయి సానుసరజ్ఝరీతరం
గాంబు కణాభిరామ మయి ॥ యల్పసరో జలజ ధ్వనద్విరే
ఫం బయి దృశ్యమై యలరు ॥ పర్వతముం బరిపూర్ణ సంజ్ఞకం
బుం బొడఁగాంచిసంతసముఁ♦బొందెనమర్త్యమునీంద్రుఁడెంతయున్.

తే॥ పెన్నిధిఁ బొడఁ గాంచిన ॥ పేద వోలె
నన్నగంబు దర్శించి మ ♦ హర్షి వరుఁడు
కౌతుకము చెంగలింప న ॥ ఖండ మగుచు
నాత్మజని ధన్యతమ మయ్యె ॥ ననుచుఁ దలఁచి.

క॥ పరిపూర్ణ శుభాస్పద మిదె
పరిపూర్ణ నగేంద్ర మిట ని ♦ వాస మొనర్చున్
బరిపూర్ణ దయామయుఁడగు
శరజన్ముఁడు భక్తలోక ♦ సంరక్షణకై.

మ॥ కనవే నయ్యదె గోత్రభిత్ప్రముఖ లే ౹ ఖాసంచయం బద్రిజా
తనయాలోకన కౌతుకంబు మెయి సు ౹ ద్యద్రత్నహారంబులున్
వినుతానేకసువర్ణ భూషణములున్ ౹ వేఁగొంచు నొక్కొక్కరే
చనునంకించుటయహా మేయిపుడు క్రౌం ౹ చధ్వంసి దర్శింపఁగన్.

క॥ చిరకాల మయ్యెఁ గరుణా
కరుఁడగు శరజన్ముఁ గాంచి ౹ క్రతుభుక్పతిమం
దిరమునను దేవసేనా
పరిణయ మగునట్టి వేళ ౹ భక్తిదలిర్పన్.

క॥ విదుషీమణి యగువల్లీ
సుదతికతన మరల నేఁడు ౹ చూచెద మోక్ష
ప్రదుఁడగు షడాస్య సుకృతా
స్పద మయ్యెను మామకీన ౹ జని పరికింపన్.

వ॥ అని సంతసంపడుచు నమ్మునిచంద్రుఁడు మెల్లమెల్లన నయ్యచలం బధిరోహించి.

ఉ॥ అన్నగ శృంగ భాగమున ౹ యందు లపన్మణి మందిరంబులో
నున్నత సింహపీఠి సుర ౹ లూడిగముం బొనరించు చుండనా
పన్న శరణ్యుఁడై కలుష ౹ పర్వతవజ్రము నై చెలంగు నా
పన్నగ భుక్తురంగుని కృ ౹ పామయు స్కందుని గాంచె వేడ్కతో

వ॥ అట్లు గాంచి పరమానంద కందళిత హృదయారవిందుఁడై.

ఉ॥ కనుగొంటిన్ బరిదృశ్యమాన సకల ౹ క్ష్మాచక్ర రక్షా కళా
వసధిన్ దుర్జయ దానవ ప్రకర శుం ౹ భ ద్బాహు శౌర్యాగ్ని జీ
వనదున్ నిర్జర లోక వల్లభ సుతా ౹ వాంఛా ప్రదున్ లోక పా
లనదక్షున్ గిరిజా ప్రియాత్మజుని లీలావిగ్రహహున్ స్కందునిన్.

సీ॥ కనుసన్నలన్ బిల్చుఁ ౹ గనికరంబున దన్ను
నార్తులై యరుదెంచు ౹ నట్టి మునులఁ
దలయూచి రక్షించు ౹ దానవ బాధావి
గహిత బృందారక ౹ వ్రాతములను
దరహాసమునఁ గాంచు ౹ సురకామినీ కృత

క్రమ నృత్యంబుల । గారవించి
చెవి యొగ్గి యాలించు । శ్రితజన ప్రార్థనల్
కరుణారసార్ద్రహృ । త్కమలుఁ డగుచు
నందికేశ్వరాసీత పి । నాకపాణి
సముచితాశీస్సులకు । నమస్కారశతము
సలుపు లోకైక వీరుఁడౌ । షణ్ముఖుండు
ధన్యుఁడ నయితి నాతని । దర్శనమున.

క॥ అనుకంపాసహితుఁ డగుచుఁ
గనుఁగొను చున్నాఁ డెవండు । గతజన్మమునన్
ఘనతప మొనరించెనో య
య్యనఘుని కృప కర్హుఁ డగుట ♦ కద్భుతమయ్యెన్.

వ॥ అని యనేకవిధంబులఁ దలంచుచు మెల్లమెల్లనఁ దారకాంతకుని డాయన్ జని.

చ॥ సకల చరాచరంబయిన ♦ జంతుసమూహము సృష్టిఁ జేయు బ్ర
హ్మకె ప్రణవార్థమున్ దెలిపి । మాన్యుఁడవైతి జగామగండ తా
వక చరణాంబుజాతముల ♦ భక్తి భజించెడివారి కెల్ల నీ
వ కద శరణ్యమో యమర । వైరి కులాంతక దీనరక్షకా!

క॥ సౌందర్యవిజిత మన్మథ
బృందారకశరణ దైత్య । పృతనాంతక సం
క్రందన తనయావల్లభ
వందన మిదె క్రౌంచగర్వ । వారణ దేవా!

తే॥ అనుచు సాష్టాంగ మెఱగిన ♦ నమ్మహర్షి
తల్లజుని గాంచి కరుణార । సోల్లసిత మ
నస్కుఁ డగుచును బార్వతీ । నందనుండు
మృదుమధురవాక్ఫణితి బల్కె । నివ్విధమున.

తే॥ కుశలమే గద నీ కెట । కున్ జనంగఁ
దలఁచి యిటు చనుదెంచితో ♦ ధన్యచరిత
చాలదినములు కడచె నీ । జాడ దెలిసి

యెందు ద్రిమ్మరుచున్నాఁడ వింత తడవు.

క॥ నిరతం బొకచో నిలువక
చరియించుచు నుందు వెల్ల జగములయందో
పరమర్షీ శ్రోత్రవిషయము
లరయవు గా యేజగంబు నందించుకయున్.

క॥ కారణము లేక యెన్నడు
చేరవు మానిలయమున క శేషజనంబుల్
నీరాక కోరుదురు బృం
దారకముఖ్యుఁడవు నారదముని ప్రవరా.

తే॥ మాకుహితుఁడవు నీవు నీ రాక సుంత
తడవగున యేని తోచక తావకీన
మార్గమునె కనుచుందుము మానుషప్ర
భావుఁడవు నీవు దేవర్షి వర్య యెపుడు.

చ॥ అనవుడు మాని భక్తివిన తాంగుఁడునై తగ భద్రభాష్పముల్
కనుగవ నాక్రమింపఁ గర కంజయుగంబు మొగిడ్చి దేవ నీ
కనికరమే కదా సకల కామ్యములన్ సమకూర్చు నట్టిచో
మునులకుఁ ద్వత్కృపార్హులకు మోదమె కాక కొఱంత కల్గునే

మ॥ అనఘా యెప్పటియట్ల యీశ్వర పద ధ్యానామృతాస్వాదనం
బున నుత్సాహము ముమ్మరింపఁగ మదిన్ భూలోకమందున్ జరిం
చి నిజస్థానముఁ జేరఁబోవుచు సునా శీరప్రతాపాఢ్యుఁడౌ
ధనురాస్యుండను వ్యాధకాంతునొకనిన్ దర్శించితిన్ వేడ్కమై.

ఉ॥ ఆతఁడు శైవలోకమణి యై యనయంబు నయంబుఁబూని లో
కాతిశయాళువై భవము నందుచు నాత్మకులార్హధర్మముల్
జేతముఁ జేర్చి సద్గుణవి శిష్టుఁడునై భవదీయ పాదకం
జాతములన్ భజించు నర సంబగు వృత్తిఁ జరించు నెంతయున్.

తే॥ అతనికూఁతురు లావణ్యవతి సమస్త
సుగుణఖని సూరిలోక సంస్తుత చరిత్ర
వల్లినాఁ దగునది యన వద్యహృద్య

శాస్త్రసర్వస్వమన నొప్పు । చంద్రవదన.

ఉ॥ ఆరమణీలలామమను । జాంగనయై జనియించెఁ గాని బృం
దారకకాంతలందును గ । నంబడ దట్టి సమస్త సద్గుణా
ధార, విరించి పూన్కి-మెయి । దానిని సృష్టిఁ బొనర్పఁబోలు సా
ధారణసృష్టిగాదు వసు । ధాధర గర్వవిభేదనక్షమా.

ఉ॥ ఆసుగుణాలవాల తమ • కన్నివిధంబుల ధర్మపత్నియై
భాసిలుఁగాత మంచు విధి • వ్రాయుటయే నిజ మట్లుగానిచో
నీసకలప్రపంచమున । నెందును వల్లికి నర్హుఁ డన్యుఁడే
డీ సరసీరుహాసనుని । కృత్యము సార్థకమయ్యె నీయెడన్.

క॥ ఆవనజాననకుందగు
దీ వాచంద్రముఖి నీకు । నిల్లాలయి సం
భావింపఁ దగును లోకశు
భావహమగు మీ వివాహ । మూర్త్రిహరా.

వ॥ అని వచియించు నారదువచనంబుల।సావధానంబుగ నాలకించి సేనాని కించిద్ధ్యాననిమీలితలోచనుండై శిరఃకంపంబుఁ గావించి తక్కుఁగలవారి యథాస్థానంబుల కరుగ ముదల యొసఁగి బ్రహ్మమానసపుత్రుఁడగు నమ్మునిపుంగవుఁ గాంచి దరహాసంబున నిట్లనియె.

శా॥ ఓవాచంయమివర్య నీపలుకు మా । కుత్సాహముం గూర్చె నేఁ
డే వల్లీసతి డాయఁబోయి భవదీ । యేష్టంబు సిద్ధింప రా
జీవాక్షిన్ సతిఁగా గ్రహింతును జగ • చ్ఛ్రేయంబు సంధింతు సం
భావింతున్ శబరాన్వయంబును మరి।త్వన్నాథుఁడు ప్పొంగఁగన్.

క॥ అని పలికి కార్తికేయుం
డనుకంపాసహితుఁ డగుచు । వ్యాధాంగన కై
కొనియెడు నుత్సాహము నె
మ్మనమున ముమ్మరము గాఁగ । మంజులరీతిన్.

మ॥ ప్రతిపక్షోద్ధుర బాహువిక్రము తమో । భాస్వద్ధనుర్బాణ సం
తతితోఁ గోటిరతీశ సన్నిభల స । ద్గాత్రంబుతో సంతతా

శ్రితరక్షాపటు బాహుదండములతో ♦ శ్రీమించు నెమ్మోముతో
క్షితినాథోత్తముఁడై బయల్వడియె నా ♦ సేనాని కాంతార్థియై.

తే॥ అటుల రాజవేష ♦ మవధరించి నిషాద
కన్యఁ గొనెదు వేడ్క ♦ కడలుకొనఁగఁ
బార్వతీసుతుండు పయనం బొనర్చె నొ
క్కండ భీకర మగు కాననమున.

వ॥ అట్లు పయనంబొనర్చి కతిపయ ప్రయాణంబులఁ బరిపూర్ణపుర సమీపారణ్యంబుఁ జేరి యందొక్క క్రీడావనంబుఁ దర్శించి తన మనంబున.

తే॥ వివిధ కమ్రలతా పరి వేష్టితంబు
లంబమాన కుసుమగుచ్ఛ లాలితంబు
సదమలం బల్లదియె నికుం ♦ జంబు దాన
నించుక వసించి చనియెద ♦ నింతితోఁడకు.

తే॥ లలిత సహకారపల్లవం బులను మెక్కి
కర్ణపేయంబుగాఁ గఁబి కం బొకండు
కూయుచున్నది తనజోటిఁ గూడి యదియె
యీసుశకునంబు నాకు మే లే యొసంగు.

తే॥ మీననేత్ర పంక జానన యావర్త
నాభి ఫేనహాస నవ్యహంస
యాన కొలఁకుపొలఁతి యదె భృంగఝుంకార
మూలమునను నాకు ముదముఁ గూర్చు.

చ॥ ఒకవిరహార్తహంసి యదెయొయ్యన నాథునను గ్రనాంబుఁ గో
రి కమలపత్రపాత్రమున వ్రీడ యొకింత తొలంగఁద్రోసి పూ
నిక బిసఖండసంతతుల నిల్పి ప్రియుం డిఁకనైన రాఁడదే
మొకో యనికూయుచున్న యది హా హా ము గెల్వఁగశక్యమే యిలన్.

చ॥ అలరెడు జాజిమొగ్గలను నబ్రఁపు లేనగ వొప్పఁ జిల్కకూ
నల నునుపల్కులన్ మృదుని నాద మెలర్ప వనాంగనాలలా
మ లలితపల్లవాంఘ్రుల సమంచిత మిచ్చ్యెడ విశ్రమింపుమం

చెలమిని నన్నుఁ బిల్చు నిది । యే కద యుత్తమధర్మమౌ నిలన్.

తే॥ అనుచుఁ దలఁచుచు నుత్సాహ । మున షడాస్యుఁ
డొక్కపాదరింటెనదుమఁ గూ । ర్చుంచి వేడ్క
మెల్లమెల్లనఁ బవమానుఁ । డుల్లమలర
నుపచరింపఁగఁ జూచుచు । నుండెనపుడు.

చ॥ అనిమిషమానివాక్యముల । యందలి గౌరమే ప్రధాన సా
ధనముగఁ గామదేవుఁడె ని । దానముగాఁ బెలుచన్ దినక్రమం
బున నభివృద్ధిఁగాంచు నవ । మోహము చిత్తమునాక్రమింపఁగా
ననయము తారకాంతకుని । యందున లక్ష్యమునిల్పి యెంతయున్.

తే॥ అన్యకార్యాభిరతి విడ । నాడి మనసు
కార్తికేయునియందె ల । గ్నంబొనర్చి
యతని కృపయెప్డు కలుగునో । యనుచు వేచి
యున్న లవలీలతాంగి తా । నుబుసుపోక.

క॥ అనుకూలవతియగుచుఁ దన
మనమున వరించు నొక్క । మానినితోడన్
జనుదెంచెను క్రీడావన
మున విహరింపంగఁ గోరి । ముదమెసలారన్.

తే॥ అటులఁ జనుదెంచి వల్లీల । తాంగి సంత
సంబు దైవార నచటఁ గాం । చనలతికలఁ
దరుణసహకారములను బం । కరుహములను
గనుగొనుచు విహరించుచుం । డెను చెలంగి.

చ॥ అమలమనస్కయైన చెలి । యాసతిఁ గన్గొని నర్మగర్భవా
క్యముల వచించు నిట్లు వని । తా కను మివ్వనలక్ష్మి ముగ్ధయై
భ్రమదలినీలవేణి యయి । బంధురగుచ్ఛనతాంగయై సరో
జమృదుపదాఢ్యయై యల వ । సంతసమాగమకాంక్ష నొప్పెడున్.

క॥ కనుమదియె చంద్రముఖి కాం
చనవల్లిక తనకు నుచిత । సహకారాలం
బనము లభింపమిఁ బొడమెడి

వనటకతన నేమొ చపలǀభావము జూపుఁగా.

తే॥ బందిగురివెందతీవెచ ǀ ప్పరమునందుఁ
దనమనోహరుఁ గూడియెం ♦ తయు ముదమునఁ
దీవెయుయ్యాయల నూగెడి ǀ పావురంబుఁ
గంటివే జలజానన ♦ కన్నులలర.

క॥ మదనోద్దీపక మివ్వనిఁ
కెద భయపడ కేలవచ్చి ♦ తీవని కలికా
రదనయగు కుందలత యదె
సుదతీ నిను నవ్వునట్లు ♦ చూడంగఁదగుఁగా.

చ॥ అనవుడువల్లి దానిఁగని ♦ యానవు మాటలు పెక్కునేర్తువే
వినుచు సహింపవచ్చునె వి ♦ వేకవతీమణి వైన కన్నెకీ
వను పరిహాసవాక్యము ల ♦ యారె యెఱుంగవా గ్రోత్తదానవే
తనువులె వేరుగాని మన ǀ తత్వము వేరగునా తలంపఁగాఁ.

వ॥ అనిన నెచ్చెలి దరహాసంబు భాసురంబుగా నిట్లనియె.

చ॥ కనలకు మమ్మ నన్న నవ ǀ కంజవిలోచన రాజబాభరం
బునకు ముదంబుఁగూర్చు తలఁ♦పుంగొనియల్లదెభృంగియోర్తుపూ
చిన యొకమల్లెతీవెకడఁ ǀ జేరి మరందముఁగ్రోలి ఝుంకృతి
ధ్వని యొనరించుచున్నయది ǀ ప్రౌఢగదా కనుగొమ్ము మెల్లనన్

చ॥ అనవిని వల్లి యిట్లనియె ǀ నల్లదె కాంచితె కీరరాజముం
దనప్రియురాలి చేష్టలను ♦ దద్దయుఁ గన్గొనువేడ్క మోహముం
బెనువలయందుఁ జిక్కుకొని ♦ పేశలపర్ణపుటాంతరాళముం
మనకిఁగఁ జూచుచున్నయది ǀ మారునిశక్తి యనల్పమాఁగదా.

తే॥ అనుచుఁ బలువిధముల ǀ నన్యోన్యముగ మాట
లాడుకొనుచు వికసి ǀ తాంబుజములఁ
గుందగోరకముల ǀ గోరంటపువ్వులఁ
ద్రుంచుచుండి రంతఁ ♦ గ్రౌంచభేది.

తే॥ మనసు నిలుపలేక ǀ మానినీలావణ్య
మునకు వశ్యుఁడగుచు ǀ ముప్పిరిగొను

కౌతుకమున శబర ♦ కాంత నెంతయుఁ గను
లారఁ గనియుఁ దనివి ♦ తీరకుసికి.

మ॥ అళినీలాలక కన్నుఁదోయి యనురాగాపూర్ణమై శాంతమై
వలపుల్ గూర్చు మనోజబాణమయి తీవ్రంబై మనోవేదనల్
గలిగించున్ విపరీతధర్మముల కేకస్థానమున్ గూర్చినాఁ
డలఘుం డంగభవుండు తన్మహిమ మేలా చెప్ప శక్యంబగున్.

చ॥ వెలఁదులమిన్న నెన్నడుము ♦ విష్ణుపదంబు కుచద్వయంబు ని
ర్మలమగు నీశ్వరాలయము ♦ బ్రహ్మపదంబు ముఖంబు కొప్పురా
జిలు సుమనఃపదంబు సర ♦ సీరుహలోచన సర్వదేవతా
వళిని భజించు పుణ్యము న♦పార మొసంగదె తన్నుఁ గొల్చినన్.

ఉ॥ అంగనవాఁడిచూపుల స ♦ హాయమునన్ మదనుండు లోకమె
ల్లం గెలువంగ నేర్చి తన ♦ లావె యటంచుఁ దలంచి యాత్మ ను
ప్పొంగు ననంగుఁ డాతఁడొక ♦ పూరుషుఁడే మధువాని పోలు నా
భృంగచయంబు యోధతతి ♦ యే కుసుమంబులు వాడికోలలే

చ॥ పొలఁతుక మోముఁదమ్మిపయి ♦ మూఁగి మరందము నానుపూన్కినై
నళులు ధ్వనించి గంధఫలి ♦ యన్ భ్రమ నాశికఁ గాంచి భీతిచే
నల రేఁడు వేణిఁ జేరి యట ♦ నన్నియు సంపఁగిమొగ్గలాట నెం
జిలిఁగొని పారుచున్నవవె ♦ చేడియసోయగ మెంచశక్యమే.

ఉ॥ శారదచంద్రచంద్రికల ♦ సౌరు హసించెడి లేతనవ్వు పో
ల్చారెడు మోముఁదమ్మికొక ♦ యబ్బురపున్ జిగిఁ గూర్చ నెచ్చెలిన్
జేరి సుధాసఖంబులగు ♦ నెయ్యపుఁ బల్కులఁ బల్కుచున్న దా
రా రుచిరాంగితోఁ జెలిమి ♦ యబ్బిన ధన్యుఁడఁ గాక యుందునే.

తే॥ తనయొనర్చిన లోపముల్ ♦ దలఁచి తలఁచి
వాని దిద్దుకొనన్ గోరి పద్మయోని
యుత్తమద్రవ్యములఁ గూర్చి ♦ తత్తరపడ
కంగనామణి సృష్టిసే ♦ యంగఁ బోలు.

చ॥ తరుణిగురించి దేవముని ♦ తల్లజుఁ డాడినపల్కులెల్ల ద
బ్బరలనుకొంటిఁగానిమెల ♦ ప్రాయపుఁ గన్నియుఁ గూర్చి చెప్పగా

గరమసమర్థుఁడయ్యె ముని । కాంతుఁ డటంచును దోఁచె నిప్పుడీ
సరసిరుహాక్షిఁ గైకొనుట ♦ సర్వవిధంబుల నాకుఁ శ్రేయమౌ.

చ॥ జలరుహచారునేత్ర తన । చక్కఁదనంబును పాయనంబు గా
నలిపి యుదారభావము ప్ర ♦ శస్తముగా ముదముం బొనర్చె. నీ
చిలుకలకొల్కికిన్ బదులు । సేయుట ధర్మము గాన మత్తనూ
విలసనముం గనుంగొని య ♦ భీష్టము సెందెదుఁగాత కాంతయున్.

వ॥ అని తలంచి మహాసేనుం డవ్వరారోహకుఁ దన్నుఁ గనఁబరచు వాఁడై యొకచేఁ గోదండమును మఱొకచే నిశితంబగు బాణంబును డవయోధాగ్రేసరత్వంబుఁ బ్రకటింప నన్నికుంజంబు వెలువడి వారికిన్ దరిసి యిట్లనియె.

చ॥ కువలయనేత్రలార కను । గొంటి రిభద్రగజం బొకండు శా
త్రవగహనాగ్నినై కరము । రాజిలు మామకబాణసంతతిన్
దవిలి సహింపలేక విపి । నంబునఁ బారుచు నీపథంబునన్.
జవమున వచ్చె నాగజము ♦ జాడ నెఱుంగుదురేని తెల్పరే.

క॥ అని వేదండవ్యాజం
బునఁ గుహనాభూమిపాల । పుత్రుండగుచున్
జనుదెంచిన శరవణభవుఁ
గని వనితలు సంభ్రమంబు । కడలుకొనంగన్.

క॥ సుడిగాలితాకునన్ ద
ల్లడఁపడియెడిలేత తీవె । ల విధంబున న
ప్పుడు కరము కంపమొందిరి
పుడమిపతులరాక భయము । పుట్టించుఁ గదా.

వ॥ సహజగాంభీర్యాది సద్గుణాలంకృతయగు వల్లీదేవి యొక పోక మ్రాకుచాటునఁ జేరె నంతనామెచెలి యా పురుషోత్తమునిఁ గాంచి యిట్లనియె.

ఉ॥ స్వైరవిహారలోలలగు । చంద్రముఖీమణు లున్నచోటికిన్
తీరున రాఁబనేమి యిది । ద్వీపులకున్ జరియించుతావె శృం
గారవనంబు ఘోరవనిగాఁ గనుపట్టెనె పూవుఁదీవెలన్

గీరముల్ బికంబులను ♦ గేకులఁ గాంచి యెఱుంగనైతివే.

క॥ అంతఃపురవాసినులగు
కాంతల నిటు బల్కరింపఁ । గాగజమిషచేఁ
బంతమున వచ్చితివి భూ
కాంతుఁడు మాతేఁడు వినిన । గనలునుగాదే.

వ॥ అని నర్మగర్భంబుగ వచించి వివేకవతియగు నక్కాంత వ నిట్లనియె.

తే॥ ఉర్వినాథ తావ । కోద్దేశ మేమైన
నగును గాక మాకు । నతిథివైతి
విచట విశ్రమించి । యివెరసాలఫలంబు
లారగించి పోఁగ । దయ్య యిపుడు.

తే॥ అనుచు వినయంబు దొలుకాడ । నబ్జవదన
యామ్రఫలఖండములు మంచి । యగటిపండ్లు
గోస్తనీరసము నొసంగఁ । గొని నృపాల
వర్యుఁ డట్లని పల్కె న । వ్వనితతోడ

చ॥ జలజదళాక్షి మీసుగుణ । సంపద యేరికిఁ గల్గు తేనియల్
జిలికెడి నీమృదూక్తులకుఁ । జెందితి సంతస మింక నేల యీ
ఫలములు పంచదారలును । ప్రాజ్ఞున కాదరవాక్య మొండు కా
వలయును శాశ్వతంబులె యు । పాయనముల్ పదివేలు చూడఁగన్

తే॥ పిన్నవారలయ్యుఁ ♦ బెద్దవారలు వోలె
సుగుణగణము గల్గి ♦ పొగడఁ దగిన
వారు మిమ్మువంటి ♦ వారల దర్శించి
కనులు సార్థకములు ♦ గావె జగతి.

మ॥ నను రాజన్యకిరీటకోటి విలస ♦ న్నానావిధానూనర
త్ననికాయద్యుతిరంజితాంఘ్రి యగు భూ । నాథున్ గజం బొక్కఁ
వ్వనికిన్ గైకొనివచ్చె దానికతనన్ । బద్మాక్షి మీదర్శనం
బును సల్పన్ గలభాగ్య మబ్బె నయనం ♦ బుల్ ధన్యతన్ బొందగ।

సీ॥ అనివచియించెడు । నవసరంబున వ్యాధ

కన్యాలలామ యీ ♦ కాంతుని గని
యఖిలపూజ్యుండగు ♦ నాతని కానమ
యానుకూలంబుగ నహంకరీతి
హృదయమర్పణఁ జేసి ♦ యిక్షుశరాసన
సాయకబాధిత ♦ స్వాంతయగుచు
నిందుకరస్పర్శ ♦ నెంతయు వికసించు
కుముదంబువోలె సంకోచము విడి
యీమహాభాగుఁ డేదేశ ♦ మేలువాఁడొ
యన్నివిధములఁ దగినట్టు ♦ లున్నవాఁడు
కరిని వెదకుచు వచ్చెనో ♦ కాక నన్నుఁ
దోయిలిగఁ గొనవచ్చెనో ♦ తోఁచదయ్యె॥

చ॥ అతనుఁడురూపహీనుఁడు శ♦శాంకుఁడు సాంకుఁడు చైత్రుఁడన్ననో
ఋతువిభవంబుఁ బట్టి యలరించును బ్రాణిచయంబు నీతనుం
డతులతనూవిలాసయుతుఁ♦డై యకలంకుఁడునై యజస్రదీ
పితవిభవాభిరాముఁ డయి ♦ ప్రీతిని గూర్చును బ్రాణికోటికిన్.

క॥ అనుకంపానిధి వోలెన్
గనుపట్టు నితండు మామ♦క మనోధనముం
గొనినాఁడు చూచుచుండం
గనె యెంతటి చతురమతియొ ♦ గద వీఁడరయన్

తే॥ శాంతమైనమోము చల్లనిచూపులు
నమృతబిందులొలుకునట్టి పలుకు
లనుభవింపఁదగినయట్టి రూపము వీని
యాభిజాత్యమెఱుఁగునట్లు సేయు॥

తే॥ చూడదగినవాడు సోయగంబుగలాడు
కనికరంబుపట్టు ఘనుఁడితండు
మన్మనోరథంబు మదనాగ్నిసాక్షిగ
దీర్పకున్న వేరు తెఱవుగలదే॥

ఉ॥ కాంచనచారుగాత్రుఁ డరిఖండనపండితుఁడీ నృపాలునిన్

గాంచినయంత నామనసు ♦ కాముని కోలలకెల్ల లక్ష్యమై
యుంచుక చంచలించెడు మహీపతికిన్ గృపగల్గకున్న నే
వంచితనౌదుగాక సరివారలలోన యశంబు గాంతునే॥

వ॥ అని యవ్వరారోహ కుహనానృపాలాయత్తస్వాంతయై యుండి
వరిజైత్రంబు లగు నేత్రమాలికల నాతని మనోహరాంగంబున
నింద్రనీలమణిగణాలంకారంబుఁ గావించుచు నించుక చింతించి
హఠాజ్జనితసంభ్రమంబున నులికిపడి నిట్టూర్పుబుచ్చుచు

చ. మఱి దతిలోకవిక్రముఁడు ♦ మానిసిచిత్తము చంచలంబు బం
ధురమగువస్తుదర్శనము ♦ తోడనె లోభముఁ గూర్చు శాస్త్రపుం
దెరువతిగహ్వరంబు గను ♦ తింపగ నహా వయోభిరామలౌ
తరుణుల కిట్టిచో ననుచితం బుచితం బెఱుఁగంగ వచ్చునే॥

శా॥ అన్యుండంచుఁ దలంప కింత కులమర్యాదన్ విసర్జించి సా
మాన్యస్త్రీవలె నొక్కరాకొమరునిన్ ♦ భావంబునన్ నిల్పితిన్
గన్యాధర్మముఁ గోలుపోయితిని రాగద్వేషభూయిష్ఠమౌ
నన్యాయంబును మాలిఁ దాల్చితిని పుష్పాస్త్రుండు బాధింపఁగన్

క. కులగోత్రంబులఁ దెలియక
వలచుట యోగ్యంబె యీనృపాలునిఁ గనినన్
జలియించె నాదుచిత్తము
కలదే యెటులైన నిట్టి కార్యం బరయన్

తే॥ ఎదిరిచిత్తంబు నెఱుఁగక ♦ యెట్టికార్య
మేని యిదమిద్ధమని నిశ్చయింపఁ దగునె
యతనిఁ గామించితిని గాని ♦ యతఁడు నన్నుఁ
దలఁపకుండిన నేమి గావలయు నింక॥

చ॥ అనిమిషమానివర్యుఁ డపు ♦ డాడినవాక్యము విశ్వసించి నా
కనఘుఁడు కార్తికేయుఁడు దయానిధి వల్లభుఁడంచు సంతసం
బినుమడిగాఁగఁ దత్పదము ♦ లే భజియించుచుచుంటి నిప్పుడీ
జనపతియందుఁ లగ్నమయి ♦ స్వాంతము క్రమ్మర దేమిహేతువో

తే॥ అమలభక్తిఁ ♦ దారకారి కర్పితమైన

మనమ్మనంబు రాజ ♦ మాత్రునందుఁ
దగులుకొనునె యింత ♦ తలఁపఁగ శరజన్మ
కృత్యమగునో యేమొ తెలియు టెట్లు॥

వ॥ భక్త త్రాత యగు శరజన్మునందు లీనమగు నాహృదయంబు లాతిచోఁ జేర నవకాశంబేటిది? కావున నీతఁడు నామనంబుఁ బరీక్షింపఁ గపటవేషంబుఁ దాల్చి వచ్చిన యుమాకుమారుండె యగునని లవలీకన్య డెందంబు స్థిరంబుఁ జేసికొనియె. అప్పుడు స్కందుండు వయస్యఁ గాంచి యిట్లనియె.

క॥ పరకామినుల యుదంతం
బరయఁగఁ దగదండ్రు ♦ లయ్యును మీయా
దరము నను బ్రోత్సహించెడుఁ
దరుణీ నను గుఱించి యన్యథా ♦ దలఁపకుమీ॥

చ॥ అమలవయోభిరాము యగు ♦ నట్టిది మీచెలి యామెనామవ
ర్ణము లెఱుఁగంగ వచ్చునె య ♦ నంత తపంబొనరించి యెవ్వఁడీ
యమను సుపుత్రిగాఁ బడసె ♦ నహార్హుఁడనేని వినంగ నుంత తె
ల్పుము వినఁగోరికయ్యెఁ బుప్పబోఁడి యొకింతయు దాచకియ్యెడన్

చ. అనుటయు నామె యిట్లను ధరాధిప యల్లదె పట్టణంబు క
న్గొనుము నిషాదపుంగవుఁ డ ♦ కుంఠితతేజుఁడు దాని నేలు నా
తని కనఁగుం గుమారి వని ♦ తామణి మాచెలి సద్గుణాంబురా
శి నిఖిలశాస్త్రవేదిని య ♦ శేషకళానిధి వల్లి నాఁబడున్॥

క॥ జనకుఁడు ధనురాస్యుండీ
వనజానన కర్హుఁడైన ♦ వానినిఁ బతిగా
నొనరింపఁ దలఁచుచున్నాఁ
డనఘుఁ డతనికోర్కె యెట్టు ♦ లగునో యింకన్

వ॥ అనిపలికిన నాలించి యానృపాలుండు మరల నిట్లనియె.

క॥ కరిబాడ తెలియకున్నన్
దరుణీ మీదర్శనముక ♦ తన ముదమయ్యెన్
గిరిరాజగమన మీచెలి

స్మరణీయగుణాఢ్య యగుట ? స్వాంతము పొంగన్ ॥

క॥ మీశబరేంద్రునిసద్యశ
మాశాలతలందుఁ బ్రాకి • యలరారుట గా
శ్రీశసమవదన విందు సు
కేశ ప్రతీమానుఁ డతఁ డ • హీనుండరయన్ ॥

వ॥ అని పలుకుచు శబరాంగనామధురోక్తులఁ గామతాపంబుశమింప
జేయ నెంచి నిజభ్రాతయగు గజముఖుని బ్రార్థించిన.

సీ॥ కరట మదాస్వాద • నరత మధువ్రత
ఝుంకార బధిరితా • శాముఖంబు
విచలచ్ఛ్రుతిద్వయీ • విర్భవదాశుగ
పాతిత బహుపాద • ప వ్రజంబు
నట దతిక్రూరశుం • డాదండఖండిత
కమనీయబవాచుళశా • ఖాచయంబు
ప్రబలదంతప్రాస • భజ్యమానాఖిల
స్ఫాటికవేదికా • సంచయంబు
ప్రళయకాలపయోదగ • ర్జాసమాన
బృంహితధ్వనినిర్భిన్న • పృథులశైల
సానుసముదయ మగుచు నం • జనధరాధ
రంబుగతి నేగుదెంచె గఁజం బొకండు ॥

వ॥ అమ్మత్తవారణంబుఁ గాంచి వయస్య భయంబున నెందేనరిగె.
వల్లియు సంభ్రమంబున

క॥ సెన్నదుము వడక వదనము
స్విన్నముగా హారపంక్తి • చిక్కువడంగా
బెన్నెరులు కటిని వ్రేలఁగఁ
గన్నీరొలుకంగ భూమి • కాంతుని జేరెన్ ॥

వ. అట్లుజేరి డగ్గుత్తికతో దయనీయస్వరంబున

క॥ నరనాథ యాత్రరక్షా
పరత నృపాలురకు ధర్మపద్ధతియగు నీ

కరిని దొలఁగించి యబలలఁ
గరుణించి కులంబు నిలిపి ♦ గావుము ప్రీతిన్॥

క॥ ధరణీశ మత్తవారణ
మరుదెంచుచు నున్న దంజనాద్రివలెన్ భీ
కరమై వళితచ్ఛాయా
తరునికరం బగుచు నదియె ♦ దానిన్ గనుమా॥

క॥ అని దీనయగుచుఁ బ్రార్థిం
చినఁ గుహనాభూమిపాల ♦ శేఖరుఁడు మనం
బున నెక్కొనుకనికరమున
వెనకయ్యఁ గుఱించి యిట్లు ♦ వినుతిఁ లొనర్చెన్ .

మ॥ అనఘా నీవు పరాత్పరుండవు త్వదీ♦యారాధనం బన్న లో
కనికాయంబునకున్ ముఖంబగు జగత్కర్తృత్వముం బూని యెం
దును మూర్తిన్ బూజ్యుఁడవై చరించెదవు భ♦క్తుండద్దియో నేరముం
బొనరించెన్ గినుకన్ వహింపకు దయాం♦భోరాశి విఘ్నేశ్వరా॥

తే॥ అనుచు వేడి యొక్క ♦ యంబకంబును నమ
స్కారపూర్వకముగ ♦ కరి గుఱించి
విడుచుటయును గజము ♦ వేగమ వెన్నిచ్చి
పరచె నడవి నల్లి ♦ భయము తలఁగి.

వ. అంత నయ్యన్య భయకంపితగాత్రయై పుడమిపతిచెంత నిలిచి
యున్న వల్లిన్ జూసి సవినయంబుగ భూపతి యిట్లనియె.

చ॥ అపహృతవైరివీర మృగ ♦ యాభిరతిన్ జనుదెంచి భీకర
ద్విపచరణాహతిన్ బడి య♦దృష్టముఁ గొల్పడనున్న మా యెడన్
విపులకృపన్ వహించి మము ♦ బ్రోచితి గాంచితి తావకీనమా
నుపకృతిన్ యెన్ని జన్మముల ♦ నొందిన విస్మృతి గల్గునే యికన్

తే॥ విశ్వసించిన వారల ♦ విడువకుంట
భయము జెందిన వారిఁ గా ♦ పాడుచుంట
యనరులైపారు వారి వె ♦ న్నంటకుంట
క్షాత్రులకుల ధర్మమౌఁ గదా ♦ ధరణినాథ.

క॥ తనధర్మమ్ము విడువాడక
యనుచితమార్గమున వనవ ♦ కన్యల సర్వ
ర్తనమునఁ జరింపఁ జేయుట
యనఘుండైయున్న యోగ్య ♦ మవనీపతికిన్.

తే॥ ఎల్లధర్మములకు ♦ నిల ముఖ్యమైనది
ప్రాణముందు రట్టి ♦ ప్రాణదాన
మునకు సాటి కలదె ♦ జననాథ మా ప్రాణ
ములను నిల్పినాఁడ ♦ వలఘుకరుణ.

చ॥ అని వచియించువేళ మృగ ♦ యార్థము వేరొకలాతిపల్లెకో
చని యరుదెంచునాతఁడు పి ♦ షాకకులేంద్రుఁడు బొందుదందుదోఁ
దనసుతఁ గాంచి పోయెడి ము ♦ దంబునవచ్చి నమూల్యరత్నముల్
కనక విభూషణంబులు ఫ ♦ లంబులు గైకొని యవ్వనస్థలిన్.

తే॥ అవ్విధంబున నరుదెంచు ♦ వ్యాధపతినిఁ
గాంచి సంశయగ్రస్తుఁడై ♦ క్రౌంచవైరి
పుడమినాయకరూపంబు ♦ విడచి విశ్వ
సింపఁదగు రూపమును ధరి ♦ యింపనెంచి॥

సీ. ముదితలుపడ్డమో ♦ మునయందు ఎలిబూది
మూఁడు రేఖలుగాఁగ ♦ బూసినాఁడు
ఒకకొంత మిగిలి ము ♦ డికి రాని వదివెంట్రు
కల నీలిత్రాటినేఁ ♦ గట్టినాఁడు
వాడినతామర ♦ కాడనా వ్రేలెడి
యొకచేత దండంబు ♦ నూనినాఁడు
మిట్టజొమ్మ్మన యోగ ♦ పట్టిగోఁ బెనఁగిన
సొబగు జందెముఁ జలిఁ ♦ జుట్టినాఁడు
కటిని కాషాయవస్త్రంబుఁ ♦ గట్టినాఁడు
జింకచర్మంబు మూఁపునఁ ♦ జేర్చినాఁడు
గడగడ వడంకు చొక్క వృ ♦ క్షమ్ము నీడ
నిలిచి యున్నాఁడు వృద్ధుఁడై ♦ నేలఱేఁడు.

తే॥ అటుల నిలచిన వృద్ధుఁ • రామచంద్రుఁ
గాంచి భక్తియుతుండయి • కరము మోడ్చి
వ్యాధనాథుఁడు పలికె నీ • హారకిరణ
కరసదృశ మంజులోక్తుల • గౌరవమున.

చ॥ అవనిసురాన్వయోదధిశ • శాంక భవాదృశులైన భూసుర
ప్రవరుల దర్శనం బఖిల • పాపవినాశకమంచు నెప్పుడుం
దవిలినభక్తి మీచరణ • దాస్య మొనర్పఁగఁ గోరుచుండు శాం
భవమగు మంత్రరాజము భ • వద్ఘనమాట యెఱింగి యెంతయున్॥

తే. అనఘమైన తావ • కాగమనము శుభ
సూచకము సమస్త • సుకృతఫలము
ప్రాప్తమయ్యె నాక • యాచితముగ నేఁడు
జన్మ తరించెఁ గులము • ఘనతఁ గాంచె

తే॥ సంతత పరోపకార వి • శాలచిత్తు
లాఢ్యగుణసంయుతులు మీర • లహరహంబు
మాదృశుల భక్తులను దరిం • పఁగఁ జేయఁ
దలఁచి కాదె చరింతురు • ధరణియందు.

వ॥ అని నమస్కరించి కూతుఁ దోడ్కొని నిజనగరంబున కేగె నని పలికినదరువాత నేమయ్యె నని యడిగిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

ఆశ్వాసాంతము. క॥ అవిరళదేవీపూజా
భవదఖిలైశ్వర్య విమల • భావసహిత స
త్కవికల్పయ నల్పవిభవ
రవిసన్నిభ తేజ సుగుణ • రత్నాభరణా॥

సీ॥ ఏమహామహుఁడు శ్రీ • వేమనారాధ్యవంశాబ్ధికిఁ బూర్ణశశాం
కుఁ డయ్యె నేతల్లి సావిత్రి • కెనయై బుధుల్ మెచ్చ మహిని
పాతివ్రత్య మహిమఁ బూనె నట్టి నందయకు గా • రమకు
ద్వితీయ పుత్రుండఁ గౌండిన్య గోత్రుం దక్షిణామూర్తికిని

శివానందునకును సోదరుండై గూరిమి యగ్రజుండ సుబ్బ
నార్యునకుఁ బాత్రుఁడను మదీయమయి యలరు-
నట్టివల్లీపరిణయ కావ్యం ♦ బునందు
నమలమగు తురీయాశ్వాస మయ్యె దీని
సతము రక్షించుఁ గావుతఁ ♦ జంద్రమౌళి॥

శ్రీ శివాయనమః

వల్లీపరిణయము

పంచమాశ్వాసము

—[౦]—

క॥ విలసద్గంగాజల ని
ర్మల వచన ధురీణతా వి ♦ రాజిత సుగుణో
జ్జ్వల దసమానాంగా ద్విజ
కులమండన యాబలూరి ♦ గోత్రనిధానా.

తే అవధరింపుము శూర ప ♦ ద్మాది సకల
దానవానీక కానన ♦ దావపావ
కాయమాన మహాసేన ♦ ఘనకృపాను
కలిత వల్లీపరిణయమున్ ♦ కథను వేడ్క.

తే॥ అటులఁ దండ్రితోడ ♦ నవసథంబున కేగి
వ్యాధకాంత భూసు ♦ రాగ్రసరుని
గుఱించి పలువిధముల ♦ గొనకొని తలపోసె
నబ్బురంబు సంశ ♦ యంబు మిగుల.

ఉ. ఆ నవసూనధన్వి వసు ♦ ధాధిపుఁడో నరపాల రూపమున్
బూనిన స్కందుఁడో నిజము ♦ బుద్ధికిఁ దోచదు మానకీనమా
మానసమా చలించు నిది ♦ మార్గమటంచు నెఱుంగఁ జెప్పవా
రేనియుఁ గానరా రిపుడిఁ ♦ కేమి యొనర్పఁగ నేర్తునక్కటా.

చ. అలఘుచరిత్రుఁ డాతఁడు ధ ♦ రాధిపుఁడే యని యెంతునా కృపా
కలిత మనస్కుఁడై శబర ♦ కాంతుఁడు నన్గనవచ్చినప్పుడు
జ్వలమగు రాజరూపమును ♦ బాసి ద్విజాకృతిఁ దాల్చ నేర్పు
యిల నెటనేఁ బొసంగు నె యహో ♦ హీనము లిట్టివనల్ గణింపఁగన్

తే॥ రాచరూపంబు మాని ధ ♦ రాసురాకృ
తిని వహించుటయును షడా ♦ స్యుని భజించు
వాడు చిత్తంబతని యెడ ♦ నాటుటయును
గారణములుగ నాతండు ♦ స్కందుఁడె యగు.

తే॥ అనుచు నెట్టకేల ♦ కా లేమ కుహనానృ
పుండు పార్వతీసు ♦ తుండె యనుచు
నిశ్చయించి యతని ♦ నే స్మరించుచు లాతి
పనులు గొనక విరహ ♦ బాధిత యయి॥

సీ॥ కళకళలాడు చ ♦ క్కని ముద్దు మొగమున
దిలకంబు గుదురుగా ♦ దిద్దదయ్యె
మిసమిసలాడు నె ♦ మ్మేనఁ బన్నీటితోఁ
గలిపి సుగంధంబు ♦ నలద దయ్యెఁ
దళతళలాడు క్రొ ♦ త్తరకంపు చీనాంశు
కంబును జేర్మిమై ♦ కట్టదయ్యె
నిగనిగలాడు పె ♦ న్నెఱిగుంపుఁ గొనగొళ్ళ
గీరి చిక్కెడలింపఁ ♦ గోరదయ్యె
సలలితప్రవాళ ♦ సదృశమైబింబంబు
నైన సరకుగొనని ♦ యధరమునకు
లక్క బూయదయ్యె ♦ నక్కాంత శరవణ
భవుని మీఁద వలపు ♦ ప్రబలు కతన॥

చ॥ పిలువ దనుంగుచేడియలఁ ♦ బిల్చిన నుత్తర మీయ దింతయున్
జిలుకల జేరి పద్యములు ♦ సెప్పదు నిష్కుట వల్లికామత
ల్లులకు జలంబొసంగదు వి ♦ లోల విలోచన కామబాణపం
క్తులకుఁ జలించి చిత్తమునఁ ♦ గోరిక మించి త్యజించి చైవులన్.

ఉ॥ అళిసీలాలక శంబరాహిత ధను ♦ ర్జ్యాముక్త తీవ్రాంబక
జ్వలన జ్వాలలఁ గ్రాగి చేడియల నీక్షింపక గాంచునాహారమున్
దలపన్ బోదు సువర్ణభూషణములన్ ♦ దాల్పంగ వాంఛింపదా
కలమై యన్యులఁ గూర్చి నెమ్మదిని గొం ♦ దుక్ జెందు నెంతేనియున్

క॥ ఆ సురసేనాపతి న
న్నానమెయిన్ గాంచ వచ్చె • ననియెంతయు సం
తోసముఁ జెందితి నిటు బరి
హాసము పాత్రముగఁ జేయు • నని యెఱుఁగ కొరన్॥

చ॥ కరిఁగని భీతిఁజెంది ననుఁ (గావుమటంచును వాసి సంతసే
వరమదయార్ద్రచిత్తుఁడయి • భద్రగజంబును సంహరించె నా
తరుణుని నందె యాతని సు • ధామయదేహముఁ గాగలించి నా
కరము కరంబునం దిడక • కాముని బారికిఁ జిక్కి స్రుక్కితిన్॥

తే॥ శ్రవణపేయంబు లగువాని • సదమలోక్తు
లాలకించుచు భ్రాంతి దే • హంబె మఱచి
చూచుచుంటిని గాని సు • శ్లోకుఁ డతని
మనసు దెలియఁగ నేరనై • తిని కడంక॥

మ॥ కరుణాశాలి మదాననుండు సురలో • కస్తుత్యమై యొప్పునా
కరజన్మాకృతిఁ బాసి నాకొఱకు రా • జన్యాకృతిన్ దాల్చి చె
చ్చెర నేతెంచి మదీయచిత్తము హరిం • చెన్ బ్రాణముల్ నిల్పెనా
కరిఁ బోకార్చి మనోజబాణముల పా • ల్గావించె నన్నెంతయున్॥

మ॥ చనునే యిట్టిమహానుభావుఁడవు నా (స్వాంతంబు నేలాగొ గై
కొని నన్నిచ్చట డించిపోయితివి నీ • కున్ ధర్మమున్ జెప్ప నే
ర్తును మాధృక్ర్ఛితమండలంబునకు సం • తోషంబు సందిగ్ధిల్లఁ జే
యు నిరున్ బాసి సహింప శక్యమగునే • యోదేవసేనాపతీ॥

ఉ॥ ఇంతటివి స్తృతంబగు మ • హీతలమున్ భరియింపనేర్చు ని
న్నెంతయుఁ గూర్మిఁ గోరు జల (జేక్షణ బ్రోచుట భారమయ్యె నే
కంతుఁడు వాడికోల లెదఁ గాడఁగ నేయుచు నున్నవాఁడు నా
స్వాంతము చంచలించెడుఁగ • దయ్యకృపానిధి యెట్లుసేయుదో॥

చ॥ అతుల పరాక్రమక్రమ జి • తాఖిల నిర్జరవైరివీర నీ
చతురత యేరికైనను బొ • నంగునె నన్వలపింపఁజేసి యం
చితగతి నిశ్చలంబయిన • చిత్తముఁ గైకొని యూమకీన వాం
ఛితమును ద్రోసిపుచ్చితివి • శ్రేయముఁగూర్పఁదలంపవాయికన్

క॥ అసమానభక్తి నిను మా
ససమునఁ జింతించి పూజ । న మొనర్చెదు నీ
కిసలయపాణి మొదల్ కృప
పొసఁగింపక యుంట తగునె ♦ పురుషవరేణ్యా॥

చ॥ త్రికరణశుద్ధిగా నిను వ । రించి త్వదేకశరణ్య యైన కాం
తను మఱి వేఱ దిక్కు గల । దా నిఖిలజ్ఞుఁడ వీ వెఱుంగవే
సకల సురాసుర ప్రకర ♦ సన్నుతపాదసరోజయుగ్మ తా
పక కరుణావిహీనులకుఁ । బంచిన సౌఖ్యము గల్గునే యిలన్॥

వ॥ అనియనేకవిధంబుల నమ్మృత్తకాశిని కార్తికేయాయత్తచిత్తయై వలరాచకాకల కోరువలేక దినమొక యేడుగఁ గడపుచుండె. నంతనొకనాఁడు,

సీ॥ పొదుగులఁ బాలఁ జే । పుకొని లేఁగలఁ గూర్చి
యంబా యనుచుఁ బారు । నాకదుపులు
మూఁపుల పైగడ్డి ♦ మోపులఁ దాల్చి వే
గమ కొట్టములఁ జేరు ♦ కర్షకులును
పణ్యవీథులనుండి । బహువస్తువుల సేక
రించి యిండ్లకుఁ బోవు ♦ గృహపతులును
ప్రొద్దుగ్రుంకెదు నింకఁ । బురిఁ జేరుదుమె యంచుఁ
బలుకుచు నడచెదు । పాంథజనులు
నగ్నిహోత్రాదినిత్యకృ ♦ త్యములఁ దీర్ప
వేగిరంపడు నైష్ఠిక ♦ వితత గలిగి
తామరసభవుసృష్టిచి । త్రంబులెల్లఁ
దెలుపకయె తెల్పుచును సంధ్య । యలరె మిగుల॥

చ॥ పొలమున నెల్లెడన్ దిరిగి । పుల్గులేవో యొకకొన్ని గడ్డిగిం
జలో మఱి పండ్లచెక్కులో వె । నఁగొని గూండ్ల వసించుపిల్లలే
వలలకుఁ జిక్కెనో చిలువ । పాలయి ప్రమందెనో యంచు భీతిమై
నలజడి నొందుచున్ గగన ♦ మంతట శ్రేణులు గట్టి పాఱఁగన్.

తే. పరిమళత్కుసుమ సుగంధ ♦ భారజనిత
మందగమనుం డగుచుఁ బవ ♦ మానుఁ డర్థి
మలయ గిరిశృంగమున నుండి ♦ మహికి వెడలె
దంపతీపూజ సేయు ను ♦ త్సాహముమెయి.

తే॥ కువలయేశ్వరుఁ డదె ద్విజ ♦ కోటి గొలువ
నరుగుదెంచుచు నున్నవాఁ ♦ డనుచుఁ దలఁచి
గగనరమ నీలి పుట్టంబుఁ ♦ గట్టె నాఁగ
నంధకారంబు దిక్కుల ♦ నలముకొనియె.

తే॥ చక్రభాగంబుఁ గూర్చి దో ♦ డాకరత్వ
మును వహించినవాని రా ♦ జనుచు గార
వించు టేల యనుచు మది ♦ నెంచె నాఁగఁ
బద్మినీసతి నెమ్మోము ♦ వాంచె నపుడు

మ. తనకున్ రాజు ప్రియుండుగాతమనియుం ♦ త్సాహంబునన్ యామినీ
వనితారత్నము శుభ్రకుందకుసుమ ♦ వ్రాతంబుమందారు జం
తునికాయావనమైన విష్ణుపదమం ♦ దున్ జల్లెనా నాకసం
బున నక్షత్రము లొప్పెఁ జూపఱకు స ♦ మ్మోదంబు విందైతిగన్

చ॥ క్రతుశతకంబొనర్చి త్రిజ ♦ గత్పతియైన బలారియాత్మకున్
హితమొనరించుసాధ్వి యని ♦ యెంతయుభక్తి దలిర్ప దేవతా
సతులు శచీపురంధ్రి కిడు ♦ స్ఫాటికదర్పణమో యనంగ ప్రాక్
క్షితిధరశృంగభాగమున ♦ జెన్నలరారె శశాంకుఁ డయ్యెడన్.

తే. వ్యాధకాంతుని సత్కీర్తి ♦ వల్లి జగముఁ
బర్వెనాఁగను కౌముదీ ♦ వార మపుడు
ప్రబలి నైల్యగుణంబు ప్ర ♦ ధ్వంస యనున
భావమును జెందునట్టులఁ ♦ బ్రబలె దిశల

తే. ప్రణయకుపితలైన ♦ ప్రౌఢాంగనల వశ్య
ముగ నొనర్చి సౌఖ్య ♦ మును గడించు
కాంతుఁ జేసి మదిని ♦ కాముకజన మ్మార్త
వేషములను దాల్చి ♦ వెడలిరపుడు

వ॥ అత్తఱిఁ బుళిందమత్తకాశిని విరహోద్దీపకంబులగు నయ్యె వస్తువుల కులికిపడి మలయకుమారు నుద్దేశించి.

చ॥ చిలువలఱేఁడు మ్రింగి నిను ♦ జీర్ణముగామిఁ ద్యజించినంత ను
జ్వాలవిషపూరితుండ వయి ♦ చయ్యన నిట్లురుదెంచి తింతలోఁ
దలఁపక యుద్ధతుండవయి ♦ తామరసాక్షుల నేచఁ బూనితే
మలయకుమార నీ నడక ♦ మందముగానిక నూరకుండుమా.

తే॥ ఎట్టివారికైనన ♦ నెంతయు వడకింతు
నీవు నీదుగుణము ♦ నిట్టిదనుచు
జెప్పరాదువరుణుఁ ♦ జేరి దాహముఁ గూర్తు
వన్యగుణమెనీకు ♦ నబ్బెగదర.

తే॥ తుందుడుకవంచటంగి ని ♦ న్నిందుధరుఁడు
తనతనువుగాఁగఁ గొనియె నై ♦ నను కడంగి
యెట్టులోఁ బైటఁ బడి జల ♦ జేక్షణాలకుఁ
దాపముం గూర్తు నాలి భూ ♦ తంబ వగుచు.

తే॥ తండ్రిగుణమె నీకేఁ ♦ దగులమయ్యె నతండు
తనువులేనివాఁడు ♦ తలఁప నీవు
కానరాక పోకి ♦ కడగండ్లఁ బెట్టెదు
విరహిజనుల నెపుడు ♦ విడువకింత.

వ. అని మలయానిలుని దూరి శశాంకు గుఱించి యిట్లనియె.

చ. సరసుఁడ వంచు నిన్ను దన ♦ సన్నిధిఁ జేర్చిన ద్రోహబుద్ధివై
గురునిసతిన్ హరించితివి ♦ గొబ్బునఁ జక్రములన్ హరించి తీ
శ్వరుతలఁ దన్ని తండ్రికిని ♦ భంగముఁ గూర్చితి వీవునీనిశా
చరగుణముల్ దలంచిన న♦సహ్యము దోచు శశాంక యెంతయున్

చ॥ కువలయనాయకుండ వని ♦ కోరి నినున్ శిరసావహించె నా
భవుఁ డనిపెల్లురేగకుము ♦ పంకజవైరి కళంకి వాట నాఁ
డవమతిఁ గూర్పఁ డే యజనమందుఁ ♦ బదాహతి విస్మరించితే
యవని స సత్ప్రవర్తనుల ♦ కాదట భంగము గల్గకుండునే.

సీ॥ జనకుం డనుక్షణం ♦ బును భంగపాటొంది
యొక పక్షమున బొంగు ♦ చుండువాఁడు
తల్లి దిగంబరు ♦ తగులంబుఁ జేసి యె
ప్పుడుఁ బలుత్రోవలఁ ♦ బోవుచుండు
సైదోడు మగనివ ♦ క్షః స్థలమున నెక్కి
యాటాడు నట్టి గ ♦ య్యాళిగంప
మేనల్లుఁ డనయమ్ముఁ ♦ బూని యబలలపై
దం డెత్తుచుండెడు ♦ దుండగీఁడు
సహజదోషాకరుఁడవు నీ ♦ చరితమెల్ల
దోషభూయిష్ఠ మగుట నో ♦ తోయజారి
కనలి పరమేశ్వరుండు నీ ♦ కళల నెల్లఁ
బంచియిచ్చుచునుండు దే ♦ వతల కెపుడు.
తే. లక్ష్మితోఁ బుట్టినంత నే ♦ లా పొసంగు
నీకు సద్గుణగణము ర ♦ త్నాకరోద
రమునఁ బుట్టఁడె వహ్ని ధ ♦ ర్మముఁ ద్యజించి
యన్నిఁటిని గాల్చుచున్నవాఁ ♦ డలిగి మిగుల.
సీ. గురునకె ద్రోహంబుఁ ♦ గూర్చితి వనుటకు
సర్వజ్ఞుఁ డగు బృహ ♦ స్పతియె సాక్షి
పరకామినుల బల్మి ♦ బట్టుదు వనుటకు
దక్షవినుతయగు ♦ తారసాక్షి
యమరులనైన ల ♦ క్ష్యయసేయువనుటకు
నఖిలేశ్వరుండగు ♦ హరుఁడె సాక్షి
కన్నవారికిని భం ♦ గముఁ గూర్తువనుటకుఁ
బ్రవిమలుం డగు సరి ♦ త్పతియె సాక్షి
నీయయోగ్యతఁ దెల్ప న ♦ నేకము లగు
సాక్ష్యములు గల్గుఁ గాని యే ♦ సరణిఁ గనిన
నీవు రాజత్వమును నిల్ప ♦ లేదు జగతి
విరహిణీజనమార ♦ వివేకదూర.

తే॥ గాలి కగ్ని సహాయుఁడౌ • కరణి నీకు
మన్మథుఁడు తోడుకూటఁ జేసి • మాదృశలను
వెతలఁ గుడువుచున్నావు • విఱ్ఱవీగి
నీకు ధర్మంబు తెలియునే • నీరజారి.

వ. అని మదను నుద్దేశించి మఱియు నిట్లనియెఁ.

క. లిటుఁ గన్నవారు లోకం
బునకున్ రక్షకులు వారి • పోలిక యింతేఁ
లనరాదు నీయెడల నే
మనవచ్చును విధికృతంబు • నంగజ చెపుమా.

చ. మదన పరాక్రమింపకుము • మానినులన్ విరహాసమీష్ణలన్
గోదకొని తీక్ష్ణబాణము • కున్ గురిసేయఁ దలంపయ్యె నీ
వడయతఁ గాంచినంతనె పు • రాంతకుఁ డంతటివాఁడె చంచలిం
చెఁ దలిరుఁబోండ్లఁ గూర్చి యిఁకఁ • జెప్పఁగ నేటికిమాటిమాటికిన్

మ॥ ద్విజరాజంచును మేనమామయును చా • త్మీయుఁడటం బిట్లు
కజవైరిన్ దరిఁజేరనిచ్చెదు వి • వేకం బింతయున్ లేక యం
గజ నీమాతృగృహంబుఁ గాల్పఁడె భర • త్కాండంబుఁ బోకార్పఁడే
కుజనుం డాతఁడు మేలు గూర్చునని నీ • కున్ బ్రత్యయం బేటికో.

సీ॥ కలుద్రావి మత్తివి • కఠినంబుగాఁ బల్కు
గందుతుమ్మెదలె నీ • కాలిబలము
పరులమాటలె నేర్చు • బంధనం బెడలని
పక్షిశాబకమె నీ • వారువంబు
ఒకకొంతకాలంబె • యుండి జీర్ణించెడి
నామనిదొరయె నీ • కైన సఖుఁడు
పక్షపాతంబునఁ • బ్రబలి యుద్రేకించు
దోషాకరుండె నీ • తోడునీడ
సారరహితంబులైన పు • ష్పములె నీకు
సాయకము లిట్టి దుర్బల • సమితిఁ గూడి

ఆగములఁ గలంపు నేర్పితి • సాహసమున
నీసమగ్రతఁ బొగడంగ • నేర్వఁ గలమె.

క॥ సరసిరుహాంబకుఁడ వనుచు
సరసిరుహాంబకల నేచ • సాగెదు నీకా
సరసిరుహారి హితుండే
సరసిరుహాంబకలు శత్రు • జాలమె చెపుమా.

చ॥ పురహరుఁ డగ్ని నీతనువు • బూదిగఁ జేసి యేదొ నెపంబునన్
మరల నొసంగెఁ బ్రాణములు • మాదురదృష్టము కారణంబుగా
స్మర యిఁకనైన దుండగఁపు • చైవుల మాని వియోగినీజనా
దరము వహింపుమయ్య తలి•దండ్రులసద్గుణముల్ దలంచుచున్.

చ॥ ఇది జడగాదు వేణి విష • మే యిది కస్తురి కంఠదేశమం
దిది కుసుమంబు చంద్రికళ•యే యని యెంచకు మాళి భూతిగా
దిది విరహంబుహేతువుగ • నేర్పడినట్టిది మేన పాండిమం
బెదఁ బురనైరియంచు నను • నేయకు మో సరసీరుహాంబకా.

మ॥ చిలుకరవాలునెక్కి-వెడ• సింగిణిఁ బూములుకుల్ ఘటించి వీ
నులవఱ కల్లె లాగి మము • నొవ్వఁగ నేసెదు పాడి యౌ నసీ
వలఁతితనంబుఁ జూప సరి • వారలు శూరులు లేర పంకజా
స్యలఁ బ్రహరించుకన్న ఫల • మన్యము గల్గదె నీదువిద్యకున్.

వ॥ అని విరహంబునన్ బలుకు వల్లిన్ గాంచి నెచ్చెలి యిట్లనియె,

క॥ మగువా నీకిది తగవా
మృగయారతి వచ్చినట్టి • మేదినిపతిపైఁ
దగులము జెందెదు వింతలు
నగరే నీయునికిఁ గన్న • నానాగతులన్.

ఉ॥ నాతదమానివర్యుఁ డల • నాఁడు వచింప వినంగ లేదె వ్రాం
చారిమె నీకు భర్త యగుఁ•నంచు నదెల్లను విస్మరించి భూ
దారుఁ డెవండొ యొక్కరుఁడు • తజ్ఞుడు గన్పడినంత వానిపై
గూరిమిఁ జెంది చిత్తజుని • కోలలకున్ గురియైతి వేలొకో.

ఉ॥ అనవుడు నవ్వి యిట్లనియె • నంబుజలోచన నామనోధనం
బును గొనిపట్టి యాతఁడొక • భూపతిమాత్రుఁడు గాఁడు దుష్టశా
సనచతురుండు శౌర్యనిధి • సాధుజనావనశాలి యద్రిజా
తనయుఁడు కార్తికేయుఁ డగు • తథ్యము సంశయమేల నీకికన్.

తే॥ ఉపవనంబున నేమఁగు • నెపముఁ జేసి
కానవచ్చినయతఁడు భూ • కాంతుఁ డనుచుఁ
దలఁపగా నేల తారక • దైత్యహంత
యనుచు మది విశ్వసింపు మో • యబ్జవదన.

చ॥ అతఁడు శశాంకమౌళితన • యాగ్రణి స్కందుఁడె గాక ధారుణీ
పతి యగునేని వ్యాధవర • పాలుఁడు నన్ననవచ్చినప్పు డం
చితమగు భూసురాకృతిని • జెందుట యెవ్విధి సంభవించు న
ప్రతిహతవాక్యశాలి ముని • వర్యుఁడు దబ్బరలాడు నెట్లగున్.

క॥ వనిత మనోవాక్కాయము
లను కరణములందు ముఖ్య • మగు మనమున స్కం
దుని గోరి మరల వేరొక
జనపతిఁ గోరుదునె నేను • చపలనె చెపుమా.

చ॥ అమరనదీతరంగనిచ • యంబుల నాడెడి రాజహంసను
ల్పములగు రొంపిగుంటల మె • లంగఁ దలంచునె సర్వదేవతా
రమణకిరీట కోటిమణి • రాజితపాదుని కార్తికేయు స్వాం
తమున వరించి వేరొకని • నాథునిగా వరియింతునే యికన్.

క॥ స్కందున కాశ్రితలోకా
నందునకున్ భక్తి నిడిన • నాతనుధనముల్
పొందునె వేరొక్కరు నీ
సందియ మేమిటికి నీకు • జలరుహనయనా.

క॥ ఆరుచిరాంగుఁడు నాపైఁ
గూరిమి వాటింపఁడేని • కుసుమశరుఁడు నన్
గ్రూరాస్త్రంబుల నేచఁడె
శారిక లల్లరి యొకింత • సలుపక యున్నే.

వ॥ అని విరహావేదనం బడి పలుకు నవ్వరారోహఁ గాంచి వయస్య యిట్లనియె.

ఉ॥ చింతిల నేటికమ్మ సర ♦ సీరుహలోచన పుష్పబాణుఁ డా
వంతయు భీతిఁ జెందక సి ♦ తాంబకముల్ బరగించి నీ మనః
కాంతుని నిన్ను బోటె నొడి ♦ కంబున నెయ్యుని దాన శూరప
ద్మాంతకుఁ డేగుదెంచి నిను ♦ నక్కునఁ జేర్చునదృష్టమయ్యెడున్

క॥ నీ మోహనాకృతిం గని
హైమవతీ సుతుఁడు శంబ ♦ రారాతిధను
ర్జ్యాముక్త శరహతుం డై
కామింపక యున్నె నిన్నుఁ ♦ గంజదళాక్షీ.

క॥ హరునంతవానిపౌరుష
మరచేయఁగ నేర్చినట్టి ♦ యంగభవున కా
శరజన్ముఁడ సాధ్యుఁ డగునె
తరుణీ నీకింత వంత తగునే చెపుమా.

ఉ॥ అకుహనానృపాలతన ♦ యాగ్రణి నీయెడఁ గల్గు కూర్మిచే
నాకులచిత్తుఁడై యహర ♦ హంబుఁ దపించుచు ముఖ్యకార్యముల్
బోకడ వెట్టి యవ్విపిన ♦ భూమి నినుం గనఁ గోరి త్రిమ్మరుం
గాక యచేతనంబువలెఁ ♦ గంపముఁ జెందక నిల్వనేర్చునే.

వ॥ అని పలువిధంబులఁ బలుకుచు నల్లికి శైత్యోపచారంబులఁ గావించుచుండె నక్కడ గిరిజాకుమారుం డుద్యానవనముఁ జేరి నిషాదకన్యం గానక తనమనంబున.

చ॥ అలికుల నీలవేణి తలి ♦ రాకులజొంపము చెంత నిల్చి కో
మలకరపంకజాతరుచి ♦ మాజులవృంతము సంక్రమించి రం
గుల నెనయింపగాఁ గనక ♦ కోరకముల్ కొనగోళ్ళఁ ద్రుంచె ము
ద్దులు మురిపెంబుఁ గూర్పఁ జెలితో సరసోక్తుల నాడు చెయ్యెడన్.

చ॥ కిసలయ కోమలంబయిన ♦ కేల్గవ మెల్లన నెత్తి మాలతీ
ప్రసవము లంటఁ బోవునెడఁ ♦ బయ్యెద యించుక జారి వ్రేలఁగా

బిసరుహనేత్ర మేనిజగి • పెంపెసలారుచుఁ బూవుగుత్తులన్
బసిఁడిమెఱుంగులన్ దనరు • మాడ్కి నొనర్చెను గాదె యివ్వనిన్

తే॥ లంబమానకోమల • రసాలశాఖావి
తానమైన యీ వి • తర్దిఁ జేరి
కలికి చెలినిఁ గూడి • క్రమవిపంచికా
స్వరముతోడఁ గలిపి • పాడె నపుడు.

క॥ ఈ కపురఁపుటనఁటికడన్
రాకాశశివదన క్షీర • రాజంబున కా
ర్యాకమనుని గీతికల • ని
రాకుల చిత్తయయి చెప్పె • నప్పుడు వేడ్కన్.

వ॥ అని యనేకవిధంబుల లతాతన్వి యొనరించిన చైవులఁ దలంచి గట్టుమనుమఁడు సిరివట్టిపెట్టు కారియల గుట్టుచెడి మెల్లననడచుచు

క॥ చనునే సహకారాలిం
గనము గలిగినంత మాత్ర • గర్వించెద వో
కనకంబా యొకపలుకే
కనకంబా తరుణి నిందు • గాంచితె చెపుమా.

తే॥ చిగురుఁబోఁడి నీదు • చెంతఁ జేరుదుగదా
యామ్రమా వచింపు • మమ్మ సుంత
పగడమా యెఱింగి • పలుకవు దోసమా
విద్రుమోష్ఠిఁ గంటె • వే యిచటను.

తే॥ తమ్మివానకముం దావి • దిమ్మవడెదు
నట్టు లరచెదు గాని యావంత యేని
మాట వినిపించుకొనవేల • మధుకరంబ
కమల దళనేత్రి నెటనైనఁ • గాంచవు గద.

వ॥ ఇట్లా కుమారరాజనందనుండుద్యానవనంబునం దెల్ల నన్వేషించి నిజవల్లభన్ గానక వ్యాధపురంబుఁ జొచ్చి యందొక దివ్యభవనంబుఁగని

మ॥ అదె కాఁబోలు విరోధిభూధవభుజా • హంకారదావానలాం
బుదమా వ్యాధనృపాలుగేహము మహా • మూర్త్యేందు కాంతాశ్మ సం
పదనొప్పారుచు నున్న దయ్యదె బహిర్ద్వారంబు యోధాగ్రణుల్
విదురం గూర్చుచు నున్నవా రచట నెంతే భీతిఁ గల్గించుచున్ •

క॥ ఈ వాకిటన్ జనఁగరా
దా వాకిలి నిష్కుటమున • కంతిక మచ్చో
నే వెరవున నైనను రా
జీవాక్షిని గాంచు తెరువు • సేయఁగ వచ్చున్.

క॥ అని తలఁచుచు నా భవనం
బునకు వెనుకవైపు జేరి • పూఁబోఁడి నికన్
గనఁ దగు నను ధైర్యంబున
మనమునఁ గల వంత కొంత • మట్టువడంగన్.

ఉ॥ ఏ సడిగల్గినన్ జలరు • హేక్షణకమ్మని పల్కె యంచును
ల్లాసముఁ జెందు నెట్టి సర • శంబగువస్తువు గాన వచ్చినన్
భాసుర కోమలాంగయగు • వల్లియె యంచును భ్రాంతిఁ జెందుఁ గ్రొం
చాసురగర్వహంత తను • మాస్త్రుని నేర్పతిలోకమౌఁ గదా!

వ॥ అని తలంచుచుండ యాదృచ్ఛికంబుగ వయస్య యరుదెంచె నంత

ఉ॥ పెన్నిధిఁ గాంచినట్లి నిరు • పేదవిధంబునఁ గార్తికేయుఁడా
కన్నెలమిన్న నెచ్చెలిని • గన్గొని యెంతయు సంతసంబునన్
గన్నుల భద్రబాష్పములు • గ్రమ్మఁగ దేహము కంపమొందగా
నన్నళినాక్షితోడ దర • హాసము భాసురమై తలిర్పఁగన్.

చ॥ జలరుహలోచనామణి ని పాదకుమారికి సేమమే నను
దలఁచునె యెన్నడైన వని • తా తన వాల్గను త్రాళ్ళఁ గట్టి యీ
వలచినవాని నిట్లు మరు • బారికి స్రుక్కఁగఁ జేయుటొప్పునే
తలఁపదె ధర్మమూలము శ్రి • తపరికరావన మంచు నెమ్మదిన్.

క॥ తన సోయగంబునకు నా
జనియెల్లను శుల్కముగ నె • సంగితి నాకున్

మనసీయన య్యా సుంతయు
జనసెనా [illegible] లసాయ • పడవలయుం జుమీ.

మ॥ అనిరతు్తండగువాని పైఁ గినియనే • లా మీాలతాతన్విఁ మే
లొనములల్లిన జాలగాదె చెపుమా • లోలాక్షి నింకెట్లు గాం
తునొ యొరితేఁగఁ దత్ప్రమాగమము నా • త్తున్ సుంత సాయంబొన
ర్చి నను ధన్యునిగాఁగఁ జేయఁగదవే • శ్రేయంబగున్ నీకికన్

వ॥ అని నిజకార్యానుకూలగతిఁ బలుకువానౌర్యనిధి పలుకుల కలరి యాకలికి బి త్తరి పలుకుల నిట్లనియె.

క॥ జననాథ నీ వియోగం
బనుసాగరమున మునింగి • యబ్జదళాక్షీ
జనమణి యగు మా కన్నియ
తనువు కృశింపంగ నిన్నె • తలఁచుచు నుండున్.

చ॥ సలలిత తేజ యౌవనగ • జమ్మున బీచమడంచి ప్రాణముల్
నిలిపినదాత్మనైతిగద ! నీయెడ మా చెలికేల కిన్కలోఁ
గలుగును ముద్దరాలగుటఁ • గన్నియ నిన్నె వరించియున్ ద్రపా
కలన స్వాతంత్ర్యగాదు తన కాంక్షితమున్ వెలిబుచ్చ నింతయున్ ॥

క॥ సకలకళాకుశలిని మా
పికవాణి భవద్యథార్థ • వృత్తమెఱిఁగి తా
వక నామంబె స్మరించుచు
నకలంకమతిన్ ద్వితీయ • యగు నీ కింకన్.

చ॥ నృపకులసార్వభౌమ రమ • ణీమణి కిపుడుఁడవీవు మీాయెడన్
గుపితుఁడు పుష్పసాయకుఁడు • కొంచె పుసీతలఁ బోవువాఁడుగాఁ
డపరిమితానురాగభరి • తాత్ములరై తమరేకమైనఁ గా
కిపుడ లతాంగిఁ దెత్తుఁ గొని • యేగుము యిష్టము దీర్చుకొమ్మికన్

వ॥ అని పలికి గృహాంతర్భాగంబునకరిగి లవలిన్ గొనివచ్చి దేవసేనాపతిచెంత నిలబెట్టియిట్లనియె.

చ॥ తెలియని ముద్దరాలిది య • దృష్టవశంబున నీకుఁ దక్కె నీ
కలుషవిహీన నేపగిదిఁ • గాతువొ నీయెడ గారవంబునన్

వలచినకన్నెగాని యొరు • లెంటిదిగాదు కులంబు నీతియుఁ
నిలువఁగఁ గొంచెఁబొమ్ము ధరణీవర శాస్త్రవిధులు చూడకుండఁగన్

క॥ అని యప్పగించిన షడా
ననుఁడు ముదంబున నిషాద • నళినాక్షి కరం
బును బట్టి పురము వెలువడి
చనియె మహారణ్యమున ని • శాసమయమునన్

తే॥ అటులఁ జని యొక్క కానన • మందు నిలిచి
మానినీలోకసామాన్య • మైన వల్లిఁ
గాంచి యుల్లసిల్లఁ బల్కె నా • క్రౌంచభేది
దరహాసము ముఖంబునఁ దాండవింప.

మ॥ అరవిందానన యెన్నడే నిటుల సిం • హవ్యాఘ్రభల్లూక భీ
కరమౌ ఘోరవనంబుఁ గాంచితివె రం • గత్తుంగసౌధాగ్రబం
ధురజాంబూనదడోలికావితతియం • దున్ మెల్లనన్ జేర్చి సుం
దరులౌ నెచ్చెలులూచఁగా నిఁగుల నా • నందించుచుం దక్కఁగన్.

తే॥ అడుగు బెట్టనేర • నీ కోమలముల నైన
నెటుల నడువనేర్చి • తింతదవ్వు
నెలఁత కాళ్లు పొక్కె • నెత్తురుముద్దలై
జాలిగొలుపు నంత • శ్రమము వడితో.

తే॥ అలసలలితముగ్ధంబులై • యువయవంబు
లధ్వసంపాతఖేదంబు • నొప్పెఁ దెలుపు
మామకోరుదేశంబున • నుగువ సుంత
విశ్రమించి తొలంగింపు • మా శ్రమంబు

వ॥ అని పలికి యయ్యబలాలలామంబును తనయుత్సంగతలంబున
శయనింపఁ జేసి తరుకాండంబున నొరఁగి యించుక కనుఁగూర్కె నంత

తే॥ సుకృతదుష్కృతములఁ జూచు • చెడి నేర్పరి
యినుఁడు చక్రవితతి • న్నేల వచ్చు
మేలుకొండలంచుఁ • గాలపురుషుఁ డెత్తు
టెక్క ముసఁగ వేగు • జుక్క వొడిచె.

క॥ సకలంబగువ్యవహారము
సకు మూవచనంబె కార • ణంబని ముదముం
బ్రకటించువాఁగ నెల్లెడఁ
జనపతి కోపించుచుఁ గోష్టు • కూయఁ దొడంగెన్.

వ॥ అత్తఱి వల్లీజనని తనయం గానలేక హాహాకారంబులు గావించిన
ధనురాస్యుం డెఱింగి క్రోధతామ్రాక్షుండై.

మ॥ అరరే యెవ్వఁడొ సాహసంబు మెయి వల్లీ యెట్టిఁడో వాఁడు భీ
కరమద్వ్యాహు పరాక్రమంబె తెలిఁగియున్ గన్యామణిన్ దుష్టుఁడై
హరియించెన్ భయమింతలేక గుహ నిద్రాసక్తుఁడై యున్న క్రే
సరిదంతంబు పెకల్చి తెచ్చెఁ గలఁడే • సర్వంసహామండలిన్.

చ॥ తమతమయస్త్రశస్త్రములఁ దాల్చి హుటాహుటి నెల్లదిక్కులన్
నెమకుఁడు వాహినీపతులనేకపదాతులఁ గూడి యంచు వే
గమ ప్రకటించిరందు మన • కన్నియఁ గైకొనినట్టి తస్కరా
ధముఁ బరిమార్పకుండిన వ్యథాయగు మాపక విక్రమంబిలన్

క॥ అని బిగ్గరగ వచించిన
ననుచరులెల్లరును గుపితు • లై విభునాజ్ఞన్
గొని పురమెల్లెడఁ జాటిన
విని సేనాపతులు నెమక • వెడలిరి కడకన్.

వ॥ అట్లు వెడలి దండనాయకులు నలుదిక్కుల వెదకుచుండిరప్పుడు
ధనురాస్యుఁడు నిజోచితపరివారంబు వెంటఁ గొని యరిగి యం
దందు వెదకి యొక్క మహారణ్యమధ్యంబున.

చ॥ పతియుత్సంగమునన్ శిరంబు నిడి దీ • ప్యచ్ఛేపదర్వీకర
ప్రతిమానంబగు వేణితో నలరు నా రామామణిన్ దత్కుచ
ద్వితయాంచత్కర పల్లవుండయిన పృథ్వీనాయకున్ గాంచి క్రో
ధతమోఘుండయి వ్యాధహాళి భటసం • తానంబుతో నిల్చినన్

మ॥ తనయాతస్కరుఁ డాతఁడే కనుఁ డకం • త్యంబంచుఁ జింతింపకి
ట్లనుగుంబు త్రిక దొంగిలించికొని ఘో • రారణ్యమధ్యంబునన్

దీనసేవకుల గాంచలేరనుచును ♦ స్కాండాఖ్యులఁ బట్టి తెం
డనుకంపక విడవాడి కొట్టుఁడు మదీ ♦ యాజ్ఞానుసారంబుగన్

క॥ అని యాజ్ఞాపించిన వ్యా
ధనికరమప్పుడు నిజాయు ♦ ధంబుల సరిజే
సి నభఃపటము బ్రిదులఁ జ
య్యన గర్జారవముపొల్చ ♦ నరచిర కడఁకన్.

అట్లు శబరసైన్యంబు భయంకరంబుగ నఱచిన వల్లీదేవి భయంబుగదుర సేనానిఁ బ్రార్థించుటయు భక్తరక్షకుండగు నాతఁడు నిజవాహనంబగు కుక్కుటంబును స్మరించిన నది యరుదెంచి బ్రహ్మాండంబు కలగుండువడ గూసిన పుళిందసైన్యంబు కర్ణపుటంబులు పగుల నేలకొరగె నంత.

క॥ ఎచ్చటికిఁ బోవువాఁడో వి
యచ్చరమునివరుఁడు తార ♦ కారికడకు వే
వచ్చి వినతాంగుఁడై విల
సచ్చతురతఁ బలికె నిట్లు ♦ శరజన్మునితో.

అనఘ సమస్తధర్మముల ♦ కాశ్రయభూతుఁడవీవు నీయెఱుం
గనిదొక టెందుఁ గల్గునె యు ♦ ఖండబలాఢ్యులు వ్యాధయోధు లీ
వనితఁ గుఱించి నీకు హిత ♦ వర్గమె కాదె వధార్హుల్ కాదురే
కనలకు మింక నామనవిఁ ♦ గైకొని వీరల నుద్ధరింపుమా.

తే॥ అనుచు వేడిన సుమనోమ ♦ హర్షివచన
గౌరవముకల్మి సత్కృపా ♦ కలితుఁ డగుచుఁ
శరవణభవుండు ధనురాస్య ♦ సహితమైన
సైన్యమునకు నొసంగెఁ జైతన్యమపుడు.

అట్లు పుళిందసంతానంబును జీవింపఁజేసి లీలామానుష విగ్రహుండగు తారకారి నిజరూపంబుఁ జూపిన శబరాధిపులందరు మహానందము నొంది రంత ధనురాస్యుండు వినయంబున నంజలి గావించి.

సీ॥ నీకతనఁ బుట్టు • నిఖిలలోకంబులు
జలధిఁ దరంగసం • చయము మాడ్కి
నీ కారణంబున • నెగడుఁ బ్రపంచంబు
సితపక్షచంద్రికా • శ్రీ వహించి
నీలోన లీనమౌ • నీలోకజాలంబు
లగ్ని స్ఫులింగము • లట్ల నపుడు
నిన్నె సేవింతు • రా పన్నరక్షకుఁ డంచు
బ్రహ్మాదినిర్జరుల్ • భటులపోల్కి
నిన్నె వర్ణించుచుండు న • నేకగతుల
శ్రుతులు స్మృతులు బురాణ సం • తతులు సతము
నీ మహాత్త్వంబుఁ బొగడంగ • నేర్వఁగలమె
యాశ్రితావన దక్ష లో • కైకరక్ష.

శా॥ దేవా నీ మహిమంబ గణ్యము భవ • ద్దివ్యప్రభావంబు సం
భావింపన్ దగుఁగాని యిట్టిదని చె • ప్పన్ శక్యమే యెరికిన్
భావాతీత సమస్త సద్గుణఖనీ • ప్రజ్ఞానిధీ కార్తికే
యా వందారుజనావనా త్రిజగదీ • శా భక్తచింతామణీ.

క॥ అనఘా రహస్యపద్ధతిఁ
గొనిపోవన్ దగున రాచ • కూఁతును కులమున్
దున వెలితికాదె మాకీ
వనితను విధ్యుక్తముగ వి • వాహము గమ్మా.

సీ. పదునాల్గులోకముల్ • పాలింపఁగలవాఁడు
సర్వజ్ఞమూర్తి నీ • జనకుఁ డరయ
సకలలోకంబుల • సాకెడు సర్వమం
గళ నీకుఁ జనవిచ్చు • కన్నతల్లి
వాసవాదులకును • బ్రథమపూజ్యుండయి
యలరారుచుండు నీ • యగ్రజుండు
అఖిలరత్నంబుల • కాశ్రయుండైన భూ
ధరపతి నీకు మా • తామహుండు

సకల దిక్పతుల్ నీకను • చరులు నీవు
దేవసేనావిభుండ విట్టి • పావనుండవు
మాసుతం బరిగ్రహించుట • మాకులంబు
ధన్యమగుగాదె తారక • దైత్యహరణ.

వ॥ అని యనేకవిధంబుల వినుతించినం గుక్కుటధ్వజుండు కృపాయత్తచిత్తుండై ధనురాస్యునిగాంచి తొల్లి సౌందర్యామృతవల్లులను రాజపుత్రిక లిరువురు నన్ను బరిణయంబు గోరి తపం బొనరించిన మెచ్చి వేరొకజన్మంబునం బరిగ్రహింతునని వరం బొసంగితి. అం దమృతవల్లి యనునది యింద్రునకుం బుత్రియై నన్ను వరించె. కణ్వశాపంబున నారాయణుండు శివాఖ్యమునియై తపం బొనర్చుచుండ నిందిరాదేవి కురంగిరూపంబున నాతనిం జేరె. వారిరువురకును సౌందర్యవల్లియగు నీమె జన్మించె. విష్ణ్వంశసంభూతుండ వగు నీవీతరుణిం బెంచితివి అక్కారణంబున నేనీవరారోహం జేపట్టితి. నీయిష్టం బట్ల వల్లిని విధ్యుక్తంబుగం బరిణయం బయ్యెద నని వచియించి పుళిందనాథుని గూడి నారదుండు తోడరాం బరిపూర్ణపురంబుం జేరె నప్పుడు నారదముని సేనానిగాంచి యిట్లనియె.

తే॥ జగముతల్లిదండ్రు • లగు నాగిరీశ్వరు
లిందు రాకం బెండ్లి • యెట్లొనర్చు
వాండ నని విచార • పడు ధనురాస్యుండు
కనికరింపంగదవె • క్రౌంచదమన.

క. అని ప్రార్థించిన గౌరీ
తనయుండు దరహాస దీప్తి • తముఖుండగుచున్
జననీజనకులం దక్కన
యనిమిషవర్యుల దలంచె • నాసమయమునన్.

మ॥ కరుణాసాంద్రవిలోచనంబుల జగ • త్త్రాణమున్ గూర్చుచు
గరిచర్మాంబరదీప్తితోడ భుజ • గ్రైవేయహారాళితో

సిరులన్ జల్లెడి మోముదారలతో • శ్రీకంఠుఁడున్ గౌరియున్
శరజన్మున్ గన నేఁగుదెంచిరి మహో • త్సాహంబు సంధిల్లఁగన్.

తే॥ తమ్ముఁ గుఱ్ఱపెండ్లి • తడవు సేయక చూచి
వత్తుననుచు పలుక • నార్య సూక్తి
ప్రమథులనుసరింప • ద్వైమాతురుం డేగు
దెంచెఁ గొన్ని మణులఁ • గొంచు నపుడు.

మ. దివిషద్రాజకిరీటకోటిమణిరు • గ్దీప్తాంఘ్రియౌ నాథుఁడా
లవలీకన్య బరిగ్రహించుననను • ల్లాసంబునన్ దేవసే
న విలాసంబున నేగుదెంచెను మరు • న్నారీమణుల్ గొల్వఁ ను
త్సవసందర్శనకాంక్షచేఁ గనకభూ • షల్ గొంచు నచ్చోటికిన్.

వ. మఱియు లక్ష్మీనారాయణులును వాణీహిరణ్యగర్భులును శచీపు రందరులును తక్కంగలదిక్పాలురును నిజోచిత పరివారంబులతో నరుదెంచిన ధనురాస్యుండు వారివారికిఁ దగినవిడుదులఁ గల్పించె నప్పుడు

మ॥ కరపద్మంబుల స్వర్ణకంకణరుచుల్ • తాక్కారంబు తోరంబుగా
సరసీజానన లాక్క కొందఱు మహో • త్సాహంబుతో నమ్మునీ
శ్వరునాజ్ఞన్ దలయంటిరప్పు సతికిన్ • బ్రాంచన్మణిప్రోతసుం
దరపాత్రస్థసుగంధితైలమున ను • ద్యాపహాసోక్తులన్ బల్కుచున్

చ॥ స్ఫురదరవిందనేత్రయగు • సుందరి యొక్కతె లీలఁ బచ్చక
ప్పూరఁపురజంబుతోఁ గలిసి • పొల్పెసలారు హరిద్రచూర్ణమున్
సరసిరుహాననామణి ని • పాదకుమారిక మేన నల్గఁ బె
ట్టె రుచిత్తసుద్యుతుల • నీవి కెలంకుల సంక్రమింపఁగన్.

మ॥ తళుకుల్ జెక్కులు చెమ్మగిల్లి నవము • క్తాజాలమున్ బోని చి
న్నులు చన్గొండలమీఁద బ్రాలఁ జివురాకుంబోడి యొక్కర్తు శీ
తలపంకేజమరందమిశ్రితవియ • ద్గంగాజలాపూర్ణని
ర్మలకుంభంబుల నెత్తి స్నానమొనరిం • పన్ జేసె వ్యాధాంగనన్

తే॥ అన్యలావణ్యవిజితమన్మథు గాత్రి యోర్తు
జిలుగుపావడము చెఱంగు • చేతఁ బూని

పసిడిజిగి బిసాళించెడి • వ్యాధకన్య
మేని తడియొత్తైనప్పుడు • మృగులరీతి॥

వ॥ అంత నావల్లీదేవి యుత్సాహంబు పెంపున

సీ॥ తళతళలాడు క్రొ • త్తరకంపుజిలుగుదు
వ్వలువనితంబమం • దలవరించి
నిగనిగలాడు పె • న్నాణులఁ జెక్కడలించి
చక్కనిజాజిపూ • సరముఁ జుట్టి
గమగమవలచు చొక్కపుజవాజి హొసంగు
మలయజగంధంబు • మైఁ నలంది
చకచకద్యుతి నర్ధ • చంద్రు తేటహసించు
మోమునఁ బెండిలి • బొట్టు బెట్టి
తరుణకిసలయమృదులహ • స్తప్రకోష్ఠ
దేశములఁ బారిహార్యముల్ • దీటుకొలిపి
లలితపదముల నూపురం • బులు ధరించి
పరిణయోచితాలంకార • భరితయయ్యె

వ॥ అంతసుముహూర్తంబు చేరువగుటం జేసి.

తే॥ అమరమౌని పురోధయై • యథారీతి
నగ్నికార్యంబుఁ జేయింప • వ్యాధనృపతి
పితృపితామహాదులకు స • ద్గతులు గలుగ
సకలంగానకుఁ దనసూతు నొసంగెనపుడు.

క॥ కనకాభరణంబులు ర
త్న నికరము దుకూలములును • ధనరాసుఁ డొసం
గెను రాజమౌళితనయున
కనఘచరిత్రునకుఁ బరిణ • యావసరమునన్॥

చ॥ అనుపలు సూనముల్ గురిసి • రచ్చరలాడిరి తుంబురాదిగా
నము దెసలన్ జెలంగెఁ బవ • నంబులు చల్లఁగవీచె భూమిభా
రము తలఁగెన్ బుధావళిక • రంబు కుతూహలమొందె నావివా
హంబు జగదుత్తరంబగుచు • వ్యాధనృపాలకునింట నానెడన్

వ॥ అప్పుడు వల్లీజనని కూఁతునక్కునఁజేర్చుకొని మెల్లన నిట్లనియె॥

సీ॥ మగనిపౌరుషము సాముగఁ జేసె నీయత్త
యామె నెట్లలరింతు ♦ వమ్మ నీవు
విషమెమ్రింగినవాఁడు ♦ వెలఁది నీమామ యా
తఁడు మెచ్చు నేరీతి ♦ నడతువమ్మ
మారుమోముగలాఁడు ♦ మగువ నీబావ యా
తని చిత్త మెవ్విధిఁ ♦ గనెదవమ్మ
తమ్ములపగవాని ♦ తనయ నీయేరాలు
కలహనిరత నెట్లు ♦ గెలుతువమ్మ
త్రిభువనపరీతవిమలకీ ♦ ర్తినిధి యైన
శబరిపతికెవ్విధిఁ బ్రతిష్ఠ సలుపుదమ్మ
ముద్దరాలవు మాయింట ♦ వోలె నచట
సంచరింపకుమమ్మ య ♦ శంబుగనుమ.

వ॥ అని బుద్ధులుగఱపె నప్పుడు ధనురాస్యుండు పార్వతీపరమేశ్వరులకును దక్కంగలవేల్పులకును బంధువులకును ననేకోపాయనంబులనొసంగె నంతవివాహాడంబరుదెంచినయెల్లవారును నిజాలయంబులకరిగిరి శరజన్ముండు వల్లీదేవసేనాసహితుండై కొండొకకాలంబందువసించి పిమ్మట ధనురాస్యునివీడ్కొని నిజనివాసంబగు పరిపూర్ణాద్రిఁజేరెనని తెల్పిన శౌనకాదులు సంతోషంబున నాలించి తత్కాలోచితకృత్యంబుల నిర్వర్తింసాగిరి.

తే॥ కలుషహరము వల్లి ♦ కళ్యాణచరితంబు
విసువ కెవఁడయేని ♦ వీనులలర
నాలకించు వాని ♦ కాయురారోగ్యధ
నాభివృద్ధి యగుఁ ♦ బురారికరుణ

ఆశ్వాసాంతము.

క॥ గౌతమసగోత్ర సుగుణ
వ్రాత నిరుపమానవైభ ♦ వాకీర్తినిధీ

పూతచరిత సకలోర్వీ
ఖ్యాతా ద్విజకులశశాంక • కవికులమిత్రా.

సీ॥ ఏమహామహుఁడు శ్రీ • వేమనారాధ్యవం
శాంబ్ధికిఁ బూర్ణశ • శాంకుఁ డయ్యె
నేతల్లి సావిత్రి • కెనయై బుధుల్ మెచ్చ
మహిని బాతివ్రత్య • మహిమ గాంచె
నట్టి నందయకు గౌ•రమకు ద్వితీయపు
త్రుండఁ గౌండిన్యగో•త్రుండ దక్షి
ణామూర్తికిని శివా•నందునకును సోద
రుండఁ గూరిమి యగ్ర•జుండ సుబ్బ
నార్యునకుఁ బౌత్రుఁడను మదీ•యమయి యలరు
నట్టి వల్లీపరిణయకా•వ్యంబునందు
నమలమగు పంచమాశ్వాస • మయ్యె దీని
సతము రక్షించుఁగావుతఁ • జంద్రమౌళి.

మంగళం మహత్.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ